

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VIII.

V Ljubljani 15. decembra 1907.

Št. 12.

Otroško delo.

Pisarna ministrskega sveta je poslala sledečo informacijo: Že davno se je pokazala potreba, da se predpisi, ki so glede otroškega dela sedaj v veljavi primerno izpremene. V ta namen je c. kr. trgovinsko ministrstvo sporazumno z drugimi ministrstvi sklenilo vpeljati poizvedovanja, glede uporabe otrok pri raznovrstnih delih, ker te razmere še niso dovolj pojasnjene. Izvršitev poizvedovanja je prevzel statistički urad c. kr. trgovinskega ministrstva.

Ker se je zdelo neprimerno in nepotrebno razširiti poizvedovanje na vse delajoče otroke po vsej Avstriji, zato je statistički urad v posameznih deželah najprej izbral pokrajine različnega gospodarskega značaja, da tako pregleda razne vrste otroškega dela in njih gospodarske vzroke. Taka okrožja so: velika mesta, industrialni kraji, okraji s hišno industrijo, mala mesta in trgi brez industrije in domačega obrta, okraji z razvitim poljedelstvom in živinorejo, sadjerejo, vinogradništvom itd.

V teh okrajih bodo dobile vse ljudske in meščanske šole po Kranjskem, Goriškem, Istriji, Dalmaciji, Galiciji in Bukovini, prav tako ponavljalne in nadaljevalne šole vprašalne pole, da bode mogoče iz njih povzeti kakšno delo morajo izvrševati otroci do 14. leta.

Vprašalne pole so trojne vrste, in sicer pole, ki so namenjene šolam, posameznim razredom in otrokom.

Šolska vprašalna pola, ki jo mora izpolniti šolsko vodstvo, ima nekaj vprašanj o organizaciji pouka na dotični šoli. Dalje daje šolskemu vodstvu priliko, da splošno poroča o vrstah otroškega dela, ki so v šolskem okraju

navadne. Tudi lahko šolski zdravnik ali drugi sodelujoči zdravnik pristavi svojo sodbo o vplivu dela na zdravstveno stanje šolskih otrok.

Krajši je razredna vprašalna pola, oziroma slična pola, ki je namenjena ponavljalnim in nadaljevalnim šolam. Ta ima služiti le namenu, da se določi število otrok, ki obiskujejo razred oziroma ponavljalno šolo, njih starost, spol in število delajočih otrok.

Najvažnejši je tretji formular, ki se tiče posameznih oseb, in ga mora izpolniti razredni učitelj, oziroma učiteljica, za otroke, ki ne obiskujejo nobenega razreda pa šolsko vodstvo.

V tej vprašalni poli naj se zabeleži vsak otrok do 14. leta, ki je med šolskim letom 1907—1908 ali pa med zadnjimi počitnicami izvrševal kaka dela, bodisi pri poljedelstvu, gozdarstvu, pri lovih, ribištvu, rudokopih, pri kaki hišni industriji ali domačem delu, v tovarni, pri rokodelcih, v gostilni, pri kakem prometnem podjetju, trgovini, ali ki se uporabljajo pri drugih opravilih, na primer pri gledišču, javnih igrah, kot raznašalci, postavljajoč kegljev itd. Pri tem ni nobenega razločka, je-li delo otrokovo plačano ali ne, in se morajo upoštevati tudi tisti otroci, ki delajo le za svoje stariše ali prehranjevalce v domačem krogu.

Opustiti bode treba izpolnitev vprašalne pole le pri tistih otrocih, ki v omenjenem času niso izvrševali nikakih del, ali pa so jih stariši in varuhi uporabljali le za malenkostna opravila.

Vprašalne točke za vsakega delajočega otroka se nanašajo na starost, spol, družinske razmere, na osebo, ki daje otroku stanovanje, na vrsto dela, delavni čas in kraj, plačilo, zdravstvene razmere otrokove, njegovo obnašanje v šoli in šolski obisk.

Razen izjave o zdravstvenem stanju, ki jo bode moral podati zdravnik, bodo na vsa druga vprašanja lahko učitelji temeljem svojih izkušenj lahko sami odgovorili. Kjer pa v posameznih slučajih ne zadostuje lastno poznavanje razmer, tam bo treba poprašati otroke, njih domače, ali druge zaupne osebe. Seveda bode moral učitelj taka poročila še sam presoditi.

Ljudski in meščanski učitelji imajo sedaj nalogo, da ta obsežna poizvedovanja izvrše. Le učiteljstvo, ki je že po svojem poklicu v najtesnejši zvezi in ki mora itak nadzorovati tudi obnašanje otrok izven šole, more prav odgovoriti na vprašanja. — Od vneme in razuma učiteljev bode torej v prvi vrsti odvisno, ali bodo nabrani podatki res vstrezali človekoljubnemu namenu, kateremu imajo služiti, namreč reformi in izpopolnitvi zakonov v varstvo otrok.

Naša stanovska politika na Kranjskem!

(Na občnem zboru „Slomškove Zveze“ govoril učitelj Fr. Jaklič.)

Častiti zborovavci! — Na današnjem zborovanju se bom dotaknil zelo kočljivega predmeta — namreč naše stanovske politike!

Namen vsake stanovske politike je predvsem koristiti svojemu stanu in učiteljska politika mora imeti še za svoj cilj

korist in razvoj šolstva. Taka politika je uspešna, taka politika koristi vsemu stanu in šoli.

Podlaga uspešne politike je dobra stanovska organizacija po društvih in pa stanovsko časopisje. V društvih in časopisih se razširjajo ideje in se snujejo načrti, kako se najložje in najhitreje doseže to, kar potrebuje naš stan in naša šola.

Stanovska organizacija se mora braniti vplivov političnih strankarskih bojev. Njej ne more in ne sme biti mar napredek ali moč posamezne stranke, ampak le korist in napredek stanu. Takrat, ko se stanovska organizacija postavi v službo posamezne stranke, ko postane vsa organizacija le privesek kake politične stranke, je vsa organizacija zavožena. Nemogoče je, da bi vsi člani enega stanu bili istih političnih nazorov! In tedaj, ko vidijo, da njihova stanovska organizacija politikuje v nasprotju z njihovim prepričanjem, nastane takoj v stanu samem nezaupanje do organizacije, nastane razkol. Tisti hip, ko stanovska organizacija pokaže kakšno določno politično barvo, je razmerje organizacije do političnih strank takoj drugačno. Stranke, ki so v boju s stranko, za katere politična načela se je stanovska organizacija izrekla, so ji takoj po vsej pravici nasprotne, ker pred seboj nimajo več gole stanovske organizacije, ampak samo oddelek nasprotne stranke in zato vso organizacijo pobijajo. Naravno je, da potem vse težnje in želje, ki jih izraža tako politikujoče stanovsko društvo, presojajo s svojega političnega stališča in dosledno vse take želje in težnje zavračajo, ker stranka po vsej pravici sklepa, da vse to, kar koristi dotičnemu stanu, koristi tudi stranki, za katero se je stanovska organizacija izrekla.

Lahko se zgodi, da slučajno tudi taka stanovska politika doseže kak hipen uspeh. Toda to ni zasluga stranke, a stanovska organizacija, potem tudi v stranki sami ni več svobodna! Stranka nastane takoj dobrotnica stanu in se kot tako stanu tudi pokaže.

V stanovski organizaciji mora biti prostora za vse člane istega stanu. Organizacija se ne sme vtikati v dnevna politična vprašanja, v njej so združeni lahko člani najrazličnejših političnih, verskih in socialnih nazorov. Politično je vsak posamezen član organizacije popolnoma svoboden, sam se udeležuje političnih bojev kolikor hoče in kakor hoče, izpoveda versko naziranje kakoršno hoče, zato se stanovska organizacija prav nič ne briga in tudi ni odgovorna za nastopanje posameznih članov.

Razmerje take stanovske organizacije do posameznih političnih strank je veliko prijetnejše in ugodnejše. Stranke potem blagohotno presojajo težnje in zahteve stanovske organizacije, ker se nobena stranka ne boji, da bi se okoristila nasprotna politična stranka, ako se pomore stanu, v katerem so združeni pristaši najrazličnejših strank. Kdor zasleduje borbe posameznih stanovskih društev bode opazil, da imajo največ prijateljev in podpornikov, ter dosežejo najlepših in najtrajnejših uspehov tista društva, ki ne delajo v zmislu kake politične stranke, ki imajo pred očmi le blagor svojega stanu.

Tudi mi, slovenski učitelji imamo organizacijo, ki bi bila lahko stanovska.

Žali Bog, da ni. Prvotno je bila „Učiteljska Zaveza“ res stanovska organizacija in taka so bila vsa okrajna učiteljska društva. Imela so edini namen, povzdigniti učiteljski stan in slovensko šolstvo. Učiteljska glasila se niso vtikala v dnevna politična vprašanja, niso pisala v prilog kaki stranki, ampak so semtertje samo odbijala napade dnevnega strankarskega časopisja.

Še l. 1893. je načelstvo „Zaveze“ vabilo slovensko učiteljstvo, „da z združenimi močmi teži za vsem, kar ima povzdigniti slovensko šolstvo, podkrepiti bodisi v gmotnem ali duševnem oziru slovensko učiteljstvo.“

Kdo ne bi bil vesel take organizacije, kdo bi je ne podpiral, kdo bi ne bil njen prijatelj?

Šele potem, ko so se vodstva „Zaveze“ polastili kratkovidni ljudje, ki se niso znali braniti vplivov političnih strankarskih bojev, je krenila vsa naša stanovska organizacija s prave poti, politikovati se je začelo v „Zavezi“, društvih in stanovkem časopisju v zmislu gotove stranke in to od leta do leta živahneje.

Od l. 1899., ko je „Zaveza“ imenovala za častne oba načelnika narodno-napredne stranke, gg. Ivana Hribarja in dr. Ivana Tavčarja, ni „Zaveza“ in vsa okrajna učiteljska društva nič drugega, kakor del politične organizacije narodno-napredne stranke — in glasilo „Zaveze“ — „Učiteljski Tovariš“, tudi glasilo narodno-napredne stranke. „Zavezniki“ so smatrali zadeve narodno-napredne stranke za lastne stanovske zadeve in so pognali vse učiteljstvo v politični boj v korist narodno-napredne stranke, kdor pa ni ubogal, proglasili so ga za izdajico svojega stanu.

Godilo se je vse to pod vplivom slučajne politične konstelacije v deželi. Odločujoči faktorji v „Zavezi“ in pri „Učiteljskem Tovarišu“ so bili osebno jako tesno zvezani z narodno-napredno stranko. Narodno-napredna stranka je tvorila z Nemci večino v deželnem zboru, okrajni šolski sveti so imeli narodno-napredne večine in istotako c. kr. deželni šolski svet. Osebna politika voditeljev „Zaveze“ in „Učiteljskega Tovariša“ je bila hkrati stanovska politika. Kogar so napadala liberalna glasila narodno-napredne stranke, napadal je tudi „Učiteljski Tovariš“, ki je z isto silo in perfidnostjo pobijalo vse ustanove in vse organizacije, ki niso bile všeč narodno-napredni stranki. Kdor ni vsled politične strasti slep, vidi tudi uspehe take zavožene stanovske politike. Vzlic vsem lepim slavošpevom o učiteljski svobodi, o ugledu našega stanu, o spoštovanju, ki ga uživamo itd. so uspehi naravnost ničevi. In to je čisto naravno. Čimbolj se je vdajalo učiteljstvo izključno eni stranki, naraščalo je nasprotstvo do učiteljstva pri drugi stranki. In kjerkoli nastopi sedaj učiteljstvo javno v društvih in „Zavezi“, ne nastopa učiteljstvo kot tako, ampak nastopa le kot del politiške liberalne stranke. Zadnja „Zvezina“ skupščina je pokazala, da se bo stanovska politika zadnjih let nadaljevala, gotovo je, da z istim uspehom kakor doslej. Večletni

predsednik „Zaveze“, Luka Jelenc je na shodu v Radolici dejal: „Meni se vidi, da ljudski učitelj še ne stori svoje dolžnosti, ako ne deluje po svojih zmožnostih tudi zunaj šole v korist ljudstva. V tem pogledu lahko store mnogo naša okrajna učiteljska društva. Iz svoje srede naj določijo sposobne člane, da stopijo kot marljivi delavci v organizacijo narodno-napredne stranke, ki je započne po vsej Sloveniji.“ Predsednik učiteljske „Zaveze“ ima samo eno skrb, organizacijo liberalne stranke. Za vse drugo se ne briga! Učiteljstvo mora biti vse v taboru narodno-napredne stranke, potem bo imelo vsega dovolj, časti, denarja in svobode!

Ko bi stvar ne bila tako resna, bi se človek smejal toliki naivnosti predsednika, toda pomilovati moramo vso številno četo, ki ima takega voditelja; zakaj politična zgodovina našega naroda zadnjih let izpričuje, da noben stan pri nas ni delal tako slabe, tako neuspešne politike, kakor učiteljski.

Vzemimo samo naše gmotno stališče! Za koliko se je pa vendar naše gmotno stanje izboljšalo, kar se tira strankarska politika v stanovski organizaciji. Za koliko smo bliže našim ciljem? Učiteljski politiki so si izbrali jako komodno stališče. Po svojih osebnih simpatijah in antipatijah so si razdelili vse ljudi naše dežele v dva dela. Kdor je bil liberalec, so ga proglasili za nesebičnega prijatelja učiteljstva in šole, kdor pa ni bil liberalec, je bil seveda sovražnik šole in učiteljstva. Ob vsakih volitvah so narodno-napredni voditelji učiteljstva kričali: narodno-napredna stranka je prijateljica šole, je naklonjena učiteljem, samo ta bo izboljšala učiteljstvu plače.

A v resnici? Od leta 1895. je narodno-napredna stranka v večini, to kar je obetala učiteljem in kar so ti pričakovali od nje, bi bila lahko storila, ako bi bila hotela. Kar se je dalo od stranke učiteljem, je bila komaj napitnina za sestradane strankine agitatorje. Ko bi mogli voditelji „Zveze“ premotriti nepristransko ves položaj, bi spoznali, da je bila njihova politika, s katero so učiteljsko organizacijo postavili v službo številno najslabše stranke v deželi, katere moč je odvisna samo od milosti veleposestnikov, da je bila ta politika naravnost blazna! Je pa še nekaj drugega! Kdor je imel upogled v učiteljsko časopisje drugih narodov zlasti nemškega in češkega, je opazil, kako je to časopisje vplivalo na naše učiteljske liste. Ko je besnelo tam časopisje proti klerikalizmu, proti duhovnim vajam, za „svobodno šolo“ in enake stvari, je pogrevalo tudi naše učiteljsko časopisje, kakor da bi učiteljstvo ne imelo nujnejšega opravka, kakor bojevati se proti cerkvi in veri, katero spoznava ogromna večina našega naroda.

Take so zavozili nezmožni voditelji vso učiteljsko organizacijo v brez-uspešen boj z ogromno večino naroda, med katerim morajo učitelji službovati, in od katerega so tudi gmotno odvisni. To stanje ni prijetno, in marsikateri učitelj trpi zaradi tega, ne ve pa, odkod to prihaja, ker ne sme nič misliti, ker mora le to verovati, kar mu zabičavajo učiteljski listi in njih voditelji, namreč: „Klerikalizem je vsega kriv!“ ... To je dogma liberalnega učiteljstva!

Naših neuspehov ni kriv „klerikalizem“, krivo je to, ker so brezvestni voditelji stanovsko našo organizacijo postavili v službo ene politične stranke, ter izzvali proti našemu stanu veliko večino našega naroda... Kdor pa tega ne verjame, naj proučuje zgodovino učiteljskega stanu v naši deželi od l. 1890.

Naš ideal je: Stanovska organizacija, ki ima pred očmi samo blagor našega stanu in blagor našega šolstva, v kateri je pa vsak član politično popolnoma svoboden...

„Slomškova Zveza“ je bila ustanovljena, kot nekak protest proti političnim in verskim težnjam „Učiteljske Zaveze“ in njenih glasil. Ustanovljena je bila v času, ko se je na Kranjskem liberalizem najbolj šopiril, ko je bil njega vpliv najmočnejši. Z velikanskimi uspehi se ne moremo ponašati. Vsa učiteljska vzgoja po društvih in časopisju je nam mnogo škodovala, kjer pa vzgoja ni bila dovolj izdatna, pomagal je kolegijski terorizem. Dal Bog, da bi bilo bolje!

Ako bi pa kdaj „Učiteljska Zaveza“ in njena društva nastopila pravo pot stanovske organizacije, bi bilo tudi naše društvo brezpomembno — a, dokler se to ne zgodi, bomo delovali tako, kakor je želel pokojni predsednik „Zaveze“, Vojteh Ribnikar, vzajemno z duhovščino in posvetnim razumništvom v korist šole in našega stanu.

Birokratizem v šoli.

(Predaval na občnem zboru „Slomškove Zveze“ nadučitelj Ivan Štrukelj.)

Predmet mojemu predavanju je: „Birokratizem v ljudski šoli“. Vem, da se ne bom prikupil s tem predavanjem, vsaj sv. birokracijo in njegovim častivcem ne, vendar si drznem dregniti v že zastareli in okosteneli sistem, ki še vedno gospoduje po naših domovih prosvete ter nam zastruplja naše upe, nade in načrte.

Birokratizem se je ohranil v našem ljudskem šolstvu, menda še iz one dobe, ko so za učitelje nastavljali doslužene korporale, rokodelce in dninarje, reveže, ki niso družega znali kakor s palico vtepati „puhstabe“ otrokom v glavo. Človek bi pa mislil, ker so skoraj izginili taki „šomastri“, da je izginil tudi birokratizem. Pa bi se varal! Ta rak-rana je še ostala in se vleče skozi vso ljudsko šolsko upravo, pri kateri imajo največ govoriti razni c. kr. birokrati, ljudsko-šolski učitelji pa prav malo, skoraj nič. Spomnimo se le na nekatere splošne zahteve birokratizma:

S šestim letom vzemi otroka v šolo in z 12. oziroma 14. ga izpusti iz šole. Je-li otrok ob vstopu v šolo napol gluhi ali slepi, ali kakor drugače pokvarjen, za to se ne vpraša. Ko pa izpolni 14 let, tedaj le ven z njim. Če je zadostil, oziroma se dovolj pripravil za življenje, za to se ne menimo več. Postavi se je ustreglo — basta!

Navadi otroka prvi teden, mesec, leto, toliko, drugo zopet toliko, tretje toliko itd. sploh vsak teden, mesec, leto, toliko, kolikor so ti ukazali

tam gori pri „zeleni“ mizi pokoreč se zopet višjemu birokratizmu. Prav, kakor bi bile glave naših otrok posodice, v katere naj bi učitelj pri odločeni meri vlival znanje.

Vsak posamezen predmet uči tako, kakor so ti določili: metoda višjih ti mora biti sveta, Vendar nam je vsem znano, da vsak v svojih škornjih najlažje hodi in najdalje pride. In koliko je še ukazov in odredb, ki se spuščajo v podrobnosti tako, da skoraj učitelju že nič več misliti ni treba.

Kar pa še te ne povedo, to pa — zahtevajo naši c. kr. šolski nadzorniki, od katerih so odvisne eksistence učiteljev.

In posledice? Oglejmo si jih! Vsakega vestnega učitelja taki mnogobrojni in ozkosrčni ukazi in odredbe moralno ubijejo, ker mu zamore vsako samostalnost in samotvornost. Pred očmi mu vedno plavajo zaukazani učni cilji, zahtevana učna snov — skratka: same zunajnosti. Glavni smoter učiteljevega delovanja je po zakonu in po vesti — vzgoja, ki pa se vsled birokratskih zahtev izpremeni v dresuro — izpremeni v prav zoperno priganjanje, ki gotovo ne vzbuja veselja do pouka, ampak vse obratno: nevoljo mrznjo, upor — skratka: demoralizacijo na obeh straneh. In ko bi vsaj te odredbe bile nezmotljivo pravilne in dobre? Pa kaj vidimo črez nekaj let? Preklicujejo se in nadomeščajo se z drugimi. In kaj je zlo? Ne odrekam šolskim oblastem povsem dobre volje, vendar moremo pribiti, da zmota, ki jo napravijo navadno traja dalj časa kakor zmota, ki bi jo naredil učitelj sam. In kaj je še zlo v birokratskih odredbah in zahtevah? Da učitelj, mesto da bi v učencih budil plemenite ideje in dejanja, dvigal jim dušo in srce, budil čuvstva plemenitosti, navduševal jih za dobro in vzvišeno, krepil versko in nравstveno čuvstvo, kopiči in kopiči v uboge možgane mnogo neprebavljive tvarine, edino z namenom, da zadosti le birokratski zahtevi. Proč torej z birokratizmom v današnji po vojaško-zapovedujoči obliki. Predpisi in odredbe, ki se tičejo pouka in vzgoje, naj torej ne zahtevajo slepe pokorščine, naj ne veljajo za nedotakljive in nezmotljive, ampak naj obsegajo le splošna navodila in smotra, vse drugo pa bodi prepuščeno vestnosti in spretnosti učiteljevi.

Brezpogojni ukazi so škodljivi. Dobrohotne nasvete in priporočila bode vsak učitelj drage volje uvaževal in jih upošteval ter se o njih vrednosti in vplivu na vzgojo prepričaval, medtem ko stroge zahteve rodé vedno odpor in jezo. Vsak učitelj se je o tem prepričal v svoji praksi.

Zato pa prav malo ukazov — najboljši čisto nič — le nasvete in priporočila.

V začetku sem omenil nadzornike. Tudi ti so večinoma žrtve birokratizma, ki je nadzorništvo izpremenil tako, da ne prinaša ljudskemu šolstvu in učiteljstvu tiste koristi, ki bi ga moralo.

Komaj pričakujemo in se sprašujemo kdaj bodo imenovani novi nadzorniki. Kakor hitro pa izvemo, se pa prične izpraševanje: Kaj neki zahteva ta mož od učiteljstva, od učencev; katere pomožne knjige hoče; koliko bodo morali otroci znati iz posameznih predmetov; kako se bode moralo pri njem izgovarjati na „I“ ali „v“ oziroma „u“? Kaj mu ugaja? Morebiti ima

rad mnogo slik po šolskih stenah? Ali gleda morda predvsem na uradne spise? Kako bode treba pri njem pisati dnevnik, tednik in druge uradne spise? Ali zahteva za vsako uro popolnoma izdelane lekcije, ali morebiti zadostuje, da se začrta le pot. Kako naj popravljamo naloge in koliko jih naj pišimo v tednu, mesecu, letu? Kako dolgi odmeri naj bodo pri pikah, vejah in drugih ločilih? In tako dalje.

Vse za nadzornika. Kaj hočemo? Učitelji smo tudi ljudje in kot taki imamo slabosti; vdamo se, četudi neradi, ker prav dobro vemo, da je marsikaj odvisno od dobrega razmerja s c. kr. nadzorniki.

Učenci se napravijo paradni. V glavo se jim vtepe prav mnogo suhega in trhlenega gradiva iz vseh predmetov, srce in razum pa ostane prazno — peščena puščava. Koliko in kako je učitelj vzgojil otroka, tega ne more videti še tako bistro oko nadzornikovo. Röntgenovih žarkov tudi ne nosi seboj, da bi videl v srce vsakemu posameznemu učencu. Kaj hočemo torej? Nič drugega, navijmo uro, da jo ob priliki nadzorovanja sprožimo. To vam je lepo slišati, ko ob nadzorovanju otroci regljajo razne formulirane stavke. Najbolj tipični so seveda iz nazornega nauka, recimo o mački. „Mačka je domača žival. Mačka ima glavo, trup, ude in rep.“ Kakor se morajo učiti iz nazornega nauka, tako tudi iz vseh drugih predmetov. Tako je današnje ljudskošolsko nadzorništvo bolj vojaška inšpekcija ali uradniška revizija, pri katerih se gleda le na zunanosti, če se dovolj svetijo gumbi, če ni morebiti kaka čaka preveč na čelo pomaknjena; so li uradne knjige pisane, števila prav postavljena itd.

Ker pa naša deca ni tu za parado, ni uradna knjiga, v katero bi se mogla vpisati birokratska odredba; ker šola ni za to tukaj, da bi se otroci za nadzornika učili, zato moramo učitelji zahtevati reformo takega nadzorništva, kakor ga imamo dandanes, ker je vzgoji škodljiv, učiteljstvu — pa krivičen. Pri današnjem nadzorovanju šol se večkrat zgodi, da je najslabši učitelj prav dobro kvalifikovan, obratno pa spet najboljši vzgojitelj — najslabše, ker ni tiran ter se ravna po vesti in po svoji previdnosti, ne pa po birokratskih zahtevah!

Veljalo naj bi tudi načelo: Ljudski učitelji naj se nadzorujejo sami. V vsakem okraju se dobi nekaj izvrstnih vzgojiteljev, katerim naj bi se poveril posel nadzornika, da bi na bližnjih šolah hospitiral in opazoval, kako njegov kolega razvija in budi v učencih predstave, pojasnjuje, izpopolnjuje ter vzgojno uporablja; kako s poukom bistri razum in vzbuja plemenita čuvstva, kako deluje izven šole itd.

Priti bi morali v šolo kot prijatelji, tovariši, ki bi jih vsak učitelj z veseljem sprejel, ne pa (kakor se dogaja sedaj) z raznovrstnimi barvami po obrazu; kar bi zapazili pomanjkljivosti po posameznih šolah, to naj bi potem sami na svoji šoli praktično pokazali dotičnemu kolegu.

Tako bi bilo nadzorovanje res v korist šolstva in učiteljstva. Duhomorni birokratizem pa bi izginil iz naših vrst.

Slovstvo.

Zgodovina brezoviške župnije Spisal Josip Novak, c. kr. učitelj v Idrji. Ponatisk iz „Zgodovinskega Zbornika“. V Ljubljani, 1907. Založil gospod župnik Anton Žgur. Tiskala „Katoliška tiskarna“. Cena broširani knjigi K 2.—, vezani K 2:50.

Šolske vesti.

Usposobljenostni izpit za ljudske šole so napravili v Kopru: Anton Fakin, učitelj v Škrbini na Krasu; Franc Ferjančič, učitelj v Lokavcu pri Ajdovščini; Ivan Samic, učitelj v Trstu; Albert Poljšak, učitelj v Šmarijah pri Ajdovščini; Viljem Tominšek, učitelj na Tolminskem.

Usposobljenostne izkušnje za ljudske in meščanske šole v Ljubljani so napravili: I. Za meščanske šole: Anton Arko, učitelj na II. mestni deški šoli v Ljubljani; Maks Hočevnar, učitelj v Šoštanju; Anton Lenarčič, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano; Henrik Rostrog, učitelj v Znajmu; Zofija Ciani, suplentinja na vadnici v Gorici; Ema Scharlach, vadnična učiteljica na ženskem učiteljskem pri uršulinkah v Celovcu; s. Emilija Wagner, učiteljica pri uršulinkah v Škofji Loki; s. Zofija Wilcher, učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani. II. Dopolnilne izkušnje so napravili: s. Ivana Kremžar, učiteljica na meščanski šoli pri uršulinkah v Ljubljani; s. Emilija Wagner, učiteljica pri uršulinkah v Škofji Loki; Franc Staufer, pomožni učitelj v Pilštanju na Štajerskem; Anton Vode, provizorični učitelj v Zagradcu; Ivan Bertot, učitelj v Runčah na Štajerskem; s. Marija Finžgar, učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; s. Antonija Kržišnik, učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; sestra Marija Rodič, učiteljica pri uršulinkah

v Ljubljani; sestra Leopoldina Grčar, učiteljica pri uršulinkah v Škofji Loki. III. Izkušnjo iz francoščine je prebila Vita Kersnik, abiturijentinja na Brdu. IV. Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Božidar Betriani, učitelj v Ribnici; Josip Bohinc, učitelj v Pišecah na Štajerskem; Bogomir Govekar, pomožni učitelj na II. mestni deški šoli v Ljubljani; Ignacij Hude, učitelj v Mirni peči; Ludovik Koželj, učitelj v Žužemberku; Viktor Mihelič, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano (z odliko); Josip Petrič, učitelj v Sromljah pri Brežicah; Edvard Praprotnik, provizorični šolski vodja v Devinu; Egidij Schiffrer, učitelj v Mirni; Franc Štular, učitelj v Petrovi vasi; Franc Vadnal, učitelj v Št. Petru pod Svetimi gorami na Štajerskem; Josip Velkavrh, učitelj v Trbovljah-Vodah; Alojzij Voglar, učitelj v Artičah; Frane Zagorec, učitelj v Št. Jerneju; Matija Žitko, učitelj v Sodražici; Ivan Keržič, učitelj v Čadramu; Antonija Albrecht, učiteljica v Tunjicah; Marija Arzenšek, učiteljica v Trbovljah; Marija Bitenc, učiteljica v Šmartnem pod Šmarno goro; Marija Brolih, bivša prov. učiteljica v Strugu; Ana Ciuha, suplentinja pri Sv. Duhu pri Radgoni; Marg. Čundič, pomožna učiteljica v Lichtenturnovem zavodu v Ljubljani; Marija Čepin, učiteljica na Dunaju (z odliko); Roza Černe,

učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; Franca Čerov, učiteljica v Hrvaškem Brodu; Karolina Gams, učiteljica v Srednji vasi v Bohinju; Marija Gomilšek, učiteljica na Dunaju; Karolina Greber, suplentinja pri Sv. Florijanu pri Rogatcu; Marija Habe, bivša prov. učiteljica pri uršulinkah v Mekinjah; Ana Hinterlechner, učiteljica v Česnjencu; Elizabeta Jug, učiteljica v Podovi; Marija Jurjevčič, učiteljica v Črnem vrhu; Marija Kalin, učiteljica v Šmartnem pri Litiji; Eriha Kastrevc, pom. učiteljica v Gradcu; Alojzija Kavčič, suplentinja na Ponikvi; Amalija Kecelj, učiteljica v Šenčurju pri Kranju; Emilija Knapič, učiteljica v Artičah; Julijana Kocijančič, učiteljica v Studencu; Bibijana Kolšek, suplentinja na Vranskem; Pavlina Kosec, suplentinja v Podovi; Zofija Kralj, učiteljica v Zavrču; Marija Lebar, učiteljica v Ljutomeru; Marija Marok, učiteljica v Hinah; Ivana Merhar, učiteljica v Loškem potoku; Ivana Orel, učiteljica v Vremu; Hermina Peče, pomožna učiteljica na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani; Pavla Potočnik, učiteljica v Komendi (z odliko); Fridrika Ranzinger, učiteljica na nemški privatni šoli na Savi-Jesenicah; Adela Reven, pomožna učiteljica v Kočevju; Albina Runovc, učiteljica v Št. Ilju pri Slov. Gradcu; Ljudmila Škrbinšek, suplentinja pri Sv. Marjeti na Dravskem polju; Ema Schmidmayer, bivša volonterka na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani; Erna Schott, pomožna učiteljica v Sodražici; Emilija Treo, suplentinja v Laporju; s. Ivana Velikanje, učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; Marija Veselič, učiteljica v Budanjah; Eleonora Vodusek, učiteljica v Trbovljah; Josipina Vrce, suplentinja v Žužemberku; Marija Windischer, učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; Ju-

lijana Zalokar, učiteljica v Kopanju; Albina Zavašnik, suplentinja v Št. Petru v Medvedjem selu; Ivana Zupan, pomožna učiteljica na mestni slov. dekliški šoli v Ljubljani (z odliko); Marija Zupanek, suplentinja v Vojniku pri Celju. V. Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Karel Gruden, učitelj v Mehovem.

Usposobljenostni izpit za ljudske in meščanske šole so v Gorici napravili: I. Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Rožica Bajt (z odliko), Štefanija Cimperšek, Rafaela Gomilšek, s. Berhmana Kajdiž, Marija Kavčič, Alojzija Kocmut, Pavla Koser (za nemške šole z odliko), sestra Tomislava Križanič, Marija Lazar, Štefanija Lecker, Josipina Majdé (z odliko), Ljudmila Milost (italijanščina kot predmet), Justina Modic, Viktorija Pahor (z odliko, ital. kot predmet), s. Avrelija Plankar, Katarina Smerdu, Zofija Škoflanc, Alojzija Trošt; Franc Bratož (ital. kot predmet), Josip Cenčič. II. Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom in iz nemščine kot predmet: Viktorija Cigoj, Pavla Hmelak, Marija Jelenec, Kristina Kavčič, Ljudmila Kazafura, Štefanija Komavli, Josipina Merhar, Justina Schwinger, Justina Silič, Ivana Smole, Antonija Terpin, Amalija Trampuž, Marija Zagorjan; Alojzij Hreščak, Franc Turek, Ivan Vovk. III. Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Štefanija Pečar, Alojzija Šturm.

Razpisane učiteljske službe. Na petrazrednici v Ribnici je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 18. decembra 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Kočevju. — Na štirirazrednici v Sodražici je stalno popolniti učno mesto.

Prošnje do 18. decembra 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Kočevju. — Na petrazrednici v Loškem potoku je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 18. decembra 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Kočevju. — Na enorazrednici v Hrvaskem brodu je stalno popolniti učno in voditeljsko mesto. Prošnje do 25. decembra 1907 na c. kr. okr. šolski svet v Krškem. — Na dvorazrednici v Studencu je stalno popolniti učiteljsko službo. Prošnje do 28. decembra 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Krškem. — Na dvorazrednici v Budanjah je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 24. decembra 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — Na enorazrednici v Št. Lambertu je stalno, oziroma začasno popolniti učno in voditeljsko mesto. Prošnje do 24. decembra 1907 na c. kr. okrajni šolski svet v Litiji. — Na dvorazrednici v Št. Jurju pod Kumom je stalno popolniti nadučiteljsko službo. Prošnje do 16. decembra 1907 na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. — Na enorazrednici v Petrovi vasi je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 18. decembra 1907 na c. kr. okr. šolski svet v Črnomlju. — Na ljudskih šolah v Mirni peči, na Mirni in v Hinjah je stalno popolniti po eno učno mesto. Prošnje do 22. decembra 1907 na c. kr. okr. šolski svet v Novem mestu. — Na štirirazrednici v Žužemberku je stalno popolniti dve učni mesti. Prošnje do 22. decembra 1907 na c. kr. okr. šolski svet v Novem mestu. — Na enorazrednicah v Branskem Kalu in v Telčah je stalno, oziroma začasno popolniti učiteljski in voditeljski mesti. Prošnje do 24. decembra 1907 na c. kr. okr. šolski svet v Krškem.

Učiteljske izpremembe Kranjsko: Absolvirana učiteljska kandidatinja gospodična Matilda Jager iz Postojne je

imenovana za suplentinjo v Vremah pri Ilirski Bistrici. Za pomožna učitelja na deški šoli v Novem mestu sta imenovana frančiškana o. Pavel Potočnik in o. Hubert Marovt. Za provizorično učiteljico na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je imenovana gdč. Avrelija Schitt-nig. Za suplentinjo v Ribnici je imenovana gdč. Viljelmina Beniger, doslej suplentinja v Preski.

(Štajersko): Definitivnim so imenovane gdč. Berta Meglič v Braslovčah, gdč. Irena Slemenšek v Št. Jurju v Slovenskih Goricah, gdč. Antonija Zabukovšek pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah, gdč. Ida Čokl pri Sv. Martinu pod Vurbergom, gdč. Božena Kreč v Prihovi, gdč. Adela Fabijani za Zreče, gdč. Marija Lindtner za slovensko šolo v Vitanju. Gdč. Vida Jurko je imenovana za učiteljico ženskih ročnih del v Razboru pri Zidanem mostu.

Imenovanja srednješolskih profesorjev. Profesorji gg. Anton Drganc na realki na Dunaju, Ivan Fon na slovenskih gimnazijskih pararelkah v Celju, Josip Jenko na državni gimnaziji v Serethu, Franc Jeraj na II. gimnaziji v Mariboru, Marcel Kušar na italijanski gimnaziji v Zadru, Ludovik Lederhas na I. gimnaziji v Ljubljani, Ivan Leis na kočevski gimnaziji, Ivan Macher na II. gimnaziji v Ljubljani, Franc Novak na I. gimnaziji v Ljubljani, Martin Petelin na I. gimnaziji v Ljubljani, Ignacij Pokorn na gimnaziji v Mariboru, Karol Šega na I. gimnaziji v Ljubljani, Matej Suhač na gimnaziji v Celju, Alojzij Tavčar na realki v Ljubljani in Jožef Wenzel na realki v Ljubljani so povišani v VII. činovni razred.

Letošnje božične počitnice. Na učni minister je odredil, da se letos z ozirom na to, da je zadnji dan pred letošnjimi božičnimi počitnicami, dné 23. de-

cembra, ponedeljek, na tistih srednjih šolah, učiteljskih, obrtnih, trgovskih in nautičnih šolah, na katerih se božične počitnice redno prične dne 24. decembra, zaključijo redni pouk izjemoma že v soboto, dne 21. decembra. Kaj pa ljudske šole?

Podružnica društva slovenskih profesorjev se je dne 30. novembra t. l. ustanovila v Gorici.

Šolske stavbe. Novo poslopje za trirazredno ljudsko šolo bodo zgradili v Spodnji Nemški vasi pri Trebnjem. Tudi novo šolsko poslopje v Spodnji Idriji je pod streho. S prihodnjim šolskim letom se prične pouk že v novem poslopju. Novo poslopje so dogradili in pokrili tudi za dvorazrednici na Savi pri Litiji.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu se je začelo šolsko leto 1907/8 dne 6. novembra t. l. Nanovo je vstopilo 11 učencev, in sicer 5 Dolenjcev, 2 Notranjca, 1 Gorenjec, 1 Štajerc in 2 Primorca. Drugoletnikov je 9, in sicer 1 Dolenjec, 3 Gorenjci, 2 Notranjca in 3 Štajerci.

Reforma srednjih šol. Izšla je knjiga, ki objavlja anketo o reformi srednjih šol. Zasllišani so bili profesorji, zdravniki, vojaki, juristi, pisatelji, trgovci, uradniki in abiturienti, ki so vsak s svojega stališča oddali mnenje o srednjih šolah.

Slovenščina se bo na kočevski gimnaziji neobvezno poučevala v letu 1907/8 v nižjih razredih v treh oddelkih po dve uri, torej šest ur na teden. V petem razredu se bo slovenščina poučevala v zasebnem oddelku.

V višje plačilne razrede je c. kr. deželni šolski svet štajerski izvršujoč sklep štajerskega dež. zbora z dne 23. marca 1907 pomaknil sledeče šole po Spodnjem Štajerskem: V I. plačilni razred: Enorazrednici v Mariji Reki in v Pernicah;

dvorazrednici pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu ter šestrazrednici v Leiteršpergu in Pobrežu pri Mariboru. V II. plačilni razred: Enorazrednice v Breznem, Sv. Primožu, Topolšici in v Pamečah; dvorazrednice v Zagorju, Trbovljah, Brezju pod Mariborom, Sv. Jederti, Sv. Katarini in v Podgorju; trirazrednice na Humu, pri Sv. Jurju ob Pesnici, Sv. Štefanu na Ptujski gori in Sv. Jurju ob Rogaški gori; štirirazrednice v Dramljah Cvenju, v Zibiki, Sromljah in Škalah; petrazrednice v Braslovčah, pri Sv. Duhu v Ločah, Sv. Benediktu v Slov. Goricah, Sv. Križu pri Ljutomeru, Framu in Kapeli pri Radgoni; šestrazrednice v Središču, Rajhenburgu in Črešnjevcu.

Slovenska Šolska Matica. Knjige „Slovenske Šolske Matice“ za leto 1907. bodo kmalu dotiskane. Da nam bo mogoče v pravem času izvršiti tudi imenik članov našega društva, prosimo p. n. gospe poverjenike, ki nam še niso naznanili letošnjih članov, da to ne mudoma store, ker bi pozneje oglašeni ne mogli več priti v tiskani imenik. V isti namen prosimo p. n. učitelje in učiteljice, da ne mudoma oglase svoj pristop pri svojih poverjenikih. — Naj bi vsakdo pripomogel, da se tudi letos pomnoži število Matičarjev. Odbor.

Učiteljske čč. šol. sester v Mariboru. Leta 1892 dne 14. januarja so bile dobile šolske sestre v Mariboru od vis. c. kr. ministrstva pravico, ustanoviti si svoje zasebno učiteljske. Zato so bile primorane razširiti si šolsko poslopje. O Veliki noči l. 1893. je bilo novo poslopje slovesno blagoslovljeno. Za l. 1896. je to zasebno učiteljske dobilo pravico javnosti. Leta 1903 je štajerska dežela ustanovila v Mariboru žensko učiteljske na deželne stroške. Od leta 1906.—1907. je država sezidala velikansko poslopje za c. kr. moško učiteljske, na katerem go-

jenci tako pridno stakajo. So bili taki, ki so čč. šolskim sestram prerokovali sušico za njihov zavod, a ti so se temeljito motili, kajti vkljub dvema podobnima zavodom v Mariboru, so bile šolske sestre primorane, postaviti si novo poslopje za svoje učiteljske, osobito zato, da dobijo dvorano za risanje, ki bode zadostovala vsem modernim zahtevam. Dne 13. junija 1907 se je pričelo z delom v Klosterski ulici, a dne 26. junija 1907 so prevzvišeni g. spod knezoškof dr. Michael Napotnik slovesno položili vogelni kamen in blagoslovili vse stavbišče, in glej, božji blagoslov je očitno spremljal vse delo, da je tako urno napredovalo, da se je dne 13. novembra, na god č. matere prednice, že streha postavila na trinadstropno hišo. Sneg in dež sta čakala, da je bila streha pokrita, sedaj zidarji g. Janeza Eberharda,¹⁾ zidarskega mojstra iz Gradca, pod streho pridno hodnike in šolske sobe bokajo, stopnice in podboje stavijo, da bode prihodnjo pomlad

¹⁾ Ta mojster je na splošno zadovoljnost postavil čč. šolskim sestram v Gradcu cerkev in šolsko poslopje na prostorih nekdanjega uršulinskega samostana ob Muri v Sackstrasse.

likanje vsega poslopja urneje napredovalo. Mariborski magistrat dela šolskim sestram pri stavbi težave, kjer jih le more, a njihovo neomajno zaupanje na pomoč od zgoraj bode končno premagalo vse ovire.

Dopust zaradi bolezni je dobil gospod Štefan Tomšič, nadučitelj v Ribnici.

Umirovljen je nadučitelj pri Sv. Kunigundi g. Jožef Močnik. Začasno je upokojena učiteljica gospodična. Frančiška Gouse.

Osebnosti. Adjunktom na deželni kmet, šoli na Grmu je imenovan g. Rudolf Z dolšek, dozda potovalni učitelj na Primorskem.

Umrli je v ljubljanski bolnišnici dne 30. novembra t. l. g. Mavrilij Šarabon, mestni katehet v Ljubljani. V Komendi je umrl nadučitelj g. Josip Mesner. V Gradcu je dne 17. novembra t. l. umrl bivši ravnatelj c. kr. učiteljskega v Mariboru, šolski svetnik g. Jurij Kaas. V Ljubljani je dne 24. novembra t. l. umrl vpokojeni učitelj g. Leopold Pegan. V Št. Jerneju na Dolenjskem je umrl vpokojeni učitelj g. Fran Muhic. R. l. P.

Drobtine.

† **Štefan Primožič.** Dne 8. decembra je umrl v bolnišnici v Kandiji, dobrepoljski nadučitelj Štefan Primožič. Rojen je bil leta 1866. v Bistri pri Vrhniki, študiral je gimnazijo in učiteljske v Ljubljani in je služboval na vadnici v Ljubljani, na Dobravi, v Postojni, potem je študiral na gluhoemnici na Dunaju, postal ravnatelj nove gluhoemnice v Ljubljani, od koder je prišel na lastno prošnjo za nadučitelja v Dobrépolje. Tukaj je spravil s previdnim in ljubeznivim nastopom zelo zavožene šolske raz-

mere v pravi tir in pospešil zgradbo nove šole. Bil je izvrsten in vesten učitelj, nadarjen, prijeten in ljubezniv družabnik. Mladina, kakor tudi odrasčeni so ga v Dobrépoljah zelo čislali in ljubili. Pokojnik je bil pa tudi zelo delaven odbornik „Slomškove Zveze“. Izbran je bil, da v imenu društva z novim letom prevzame uredništvo njenega glasila „Slov. Učitelja“. Z veseljem se je lotil odmenjene mu naloge in že nabiral gradivo za svoje poslovanje. Toda prezgodnja smrt mu je pero izvila iz rok. — Njegov

pogreb, 11. t. m., je bil nad vse veličasten ter zopet najlepši dokaz, kako vse spoštuje pravega ljudskega učitelja. K zadnjemu počitku je spremljala blagega pokojnika dolga vrsta šolske mladine s šolsko zastavo. „Katol. izobraževalno društvo“, Marijina družba, obe z zastavama, ter „Prostovoljno gasilno društvo“. Trinajst krasnih vencev je pričalo o ljubezni, ki je rajnkega vezala s sorodniki in brezštevili njegovimi prijatelji. Mnogoštevilno je bilo zbrano nčiteljstvo kočevskega okraja: kot zastopnika „Slomškove Zveze“ pa smo opazili tajnika g. nadučitelja Iv. Štruklja z Bučke ter kot zastopnika „Podružnice Slomškove Zveze“ v Idriji njenega načelnika g. c. kr. učitelja Jos. Novaka iz Idrije. Šolske oblasti je zastopal g. c. kr. okrajni glavar baron Schönwetter iz Kočevja. Tudi sosednji gg. duhovniki so s svojo udeležbo dokazali, da visoko cenijo učiteljstvo, ki še čisla sv. vero. Nebrojna množica domačega ljudstva pa je bila najboljši dokaz, kako priljubljen je bil blagi g. nadučitelj v svojem službenem kraju. K sklepu naj še omenim, da so mu tovariši-pevci zapeli žalostinke pred hišo žalosti, v cerkvi in ob grobu. Počivaj v miru blaga duša!

Kakšen pomen ima negovanje čuvstva poštenja v ljudski šoli? Ali naj temu negovanju pripisujemo kako posebno važnost! Dá; za dobro vzgojo otrok je ravno negovanje tega čuvstva neprecenljive vrednosti, kajti čuvstvo poštenja vzpodbuja otroka in ga sili, da izvršuje častna dejanja ter ga odvrča od nečastnih, nizkotnih dejanj. Sili ga k pokorščini, marljivosti, pobožnosti, vljudnosti; nasprotno pa mu tudi vceplja v njegovo dušo nekaj stud pred neubogljivostjo, lenobo, brezbožnostjo, nevljudnostjo itd. Pa tudi, če je otrok slučajno že zašel na slaba pota, če se je morebiti že onečastil z nizkotnimi dejanji, ga

čuvstvo poštenja sili vrniti se zopet na pravo pot ter si s častnimi dejanji zopet pridobiti dobro ime. Čuvstvo poštenja obvaruje človeka popolnega propada, četudi so strasti že deloma premagale njegovo nrvstvenost. Čast mu je najboljša opora pri nrvstvenem stremljenju, ker ga zadržuje izvrševati nenrvstvena dejanja. Kako pa naj goji učitelj v svojih učencih to čuvstvo, ki je toliko važnosti za dobro vzgojo otrok? Učitelj mora na eni strani vedno skušati to čuvstvo v učencih vzbujati ter je ohranjevati; na drugi strani se pa mora skrbno ogibati, da sam tega velevažnega čuvstva v svojih učencih z napačnim ravnanjem ne zamori. Koristno je, ako otrokom ob primerni priliki govorimo o tem čuvstvu. Taka prilika se nam ponudi, ako kak učenec iz popolnoma lastnega nagiba izvrši kako posebno hvalevredno dejanje, ali pa nasprotno, če zasačimo koga na laži, tatvini itd. Ob drugi priliki pokažemo na kakem zgledu otrokom, da prejete prednosti, kakor bogastvo, lepota, moč, nadarjenost ne zaslužijo nikake časti, pač pa je vse časti vreden človek, ki si je s svojo pridnostjo, z napornim delom, z zvestim izpolnjevanjem svojih službenih dolžnosti pridobil imetje, se povspel do visokih služb. Zelo vzbujamo v učencih čuvstvo poštenja tudi s tem, da jih vzpodbujamo k medsebojnemu tekmovanju. Seveda moramo pri tem zelo paziti, da ne vzgojimo sovraštva med učenci, izkazovati moramo zaslužno priznanje tudi manj nadarjenim učencem za njihov trud. Sploh naj učitelj pravično pohvali vsako dobro dejanje, enako pravično pa naj tudi vsako nepošteno in slabo dejanje graja, oziroma kaznuje. Lažje kakor zidanje je pa podiranje. Tudi učitelj, ki ni dovolj previden, v učencih hitreje zamori čuvstvo poštenja, kakor ga pa vzbudi, vzgoji ali ohrani.

Zlasti dveh napak se mora učitelj skrbno varovati, da ne zaduši v učencih tega čustva. In ti napaki sta: neupravičeno sumničenje in krivična graja. Ako je nčitelj do svojih učencev nezaupljiv, če o njih vedno le slabo misli, in so zaradi tega večne preiskave v šoli, se v otrocih ne vzbudi čustvo poštenja, pač pa nevolja, odpornost in sovraštvo do šole in učitelja. Učitelj, ki svoje učence vedno le sumniči in jih obdolžuje slabih dejanj, je navadno tudi krivičen proti njim in si s tem pokoplje ugled in spoštovanje med učenci, ki si je pa zelo težko zopet pridobiti. Čustvo poštenja pa se v učencih oslabi in otopi tudi s krivično, nezasluženo grajo, z zmerjanjem, s sramotilnimi kaznimi ter z odrekanjem zasluženega priznanja. Teh dveh napak se mora torej učitelj skrbno ogibati. Prav pravi Herbart: „Die Hauptsache ist, daß man keinen Ehrgeiz künstlich ernähre, aber auch kein natürliches und richtiges Ehrgefühl unterdrücke.“ I. N.

Odmevi z zadnjega zбора „Pedagoškega društva“ v Škocijanu
19. nov. t. l. Spored: I. K. Humek: „Spomini z Dunaja“. Kar je bilo v „spominih“ politični primeri je že poročal „Slovenec“. Iz „spominov“ pa nam tudi odseva žalostno dejstvo, da nobena avstrijska dežela ne plačuje tako, kakor velewa § 55. znane šolske postavbe, kaj še tako, kakor vevavjo pedagoška načela! Vidi se takoj, da tisti, ki nam režejo kruh se pač ne uglobljavajo mnogo v to stroko vede.
2. Ivan Benedičič: „Pomen in uporaba šolske knjižnice“. Iz njegovega predavanja smo spoznali, da „Slov. Učitelja“ še ne pozna. Pritožil se je namreč, da se v „Popotniku“ pišejo dolge razprave — o njegovi temi pa se neki še ni pisalo. „Slov. Učitelj“ je o tem že zdavnaj objavil temeljito predavanje. Opozoril nas je tudi na Brinarjev spis o mladinskem

slovstvu, ki je objavljen v V. zvezku „Pedagoškega Letopisa Slov. Šolske Matice“. Zakaj ni opozoril tudi na oceno mladinskih knjig, ki je letos izhajala kot priloga v „Slov. Učitelju“, ki nam bode prav dobro služila, ako naj uredimo šolarsko knjižnico tako, kakor je predlagal namreč po treh starostnih stopnjah: do 12. leta, od 12. do 14. leta in nad 14. letom. Resnico je povedal, da so mladinske knjige prevelike in predolge. Opozoril je tudi, da je šolarska knjižnica prav izvrstno sredstvo gojiti ožji stik šole z domom. Res je! Ker pa se naj knjižnica uporablja predvsem v vzgojni namen, zato je tudi neobhodno potrebno, da vsak učitelj temeljito pozna vsebino vsake knjige v šolarski knjižnici in duševno obzorje posameznih učencev. Potrebna je osebna pola. G. Benedičič jo je sestavil in se bode uvedla kot tiskovina po vseh šolah. To bode lep napredek. Koncem predavanja je stavil gospod predavatelj tri predloge, izmed katerih je najvažnejši ta, da naj učitelj, ki se mnogo trudi z mladinsko knjižnico dobi nagrado. Soglasno sprejeto. Gospod Brce je čutil potrebo staviti nekaj pomislekov, kakor: odkod vzeti denar, če okr. šol. svet črta v proračunih postavko za knjižnico; kaj potem, če se ne bi knjige vračale; kedaj naj učitelj izpolni rubriko v osebni poli; morda v jezikovni uri? Odgovor gosp. Benedičiča je sledil takoj za vsakim pomislekom. Videlo se je, da so bili pomisleki nepotrebni. — Več predlogov je stavil tudi g. Majerle, tičočih se društvenega delovanja in življenja. Želel je, da bi se prirejela v društvu tudi politična predavanja, seveda ne taka, da bi se kregala liberalci in klerikaleci. Mislil je skoraj gotovo na stanovsko politiko. Gospodična Žirerjeva je pa stavila predlog, da naj društvo izda prepotrebno knjigo za spise, pri

kateri naj bi sodelovali vsi učitelji tega okraja. Urednikom nameravane knjige se izvoli gosp. Majerle. V odbor društva so bili izvoljeni sledeči gospodje in gospodične: Rant, Malnarič, Humek, Zirer, Kobau, Lunaček, Marinček. Omeniti moramo končno tudi zanimivo predavanje g. Karola Humeka: Maroko, katero je pojasnjeval s skioptiškimi slikami. Gospod Humek zasluži v tem oziru vse priznanje.

Vabilo na naročbo.

Osmi letnik „Slov. Učitelja“ je dovršen.

Po stari navadi se ob sklepu zopet obračamo do naših prijateljev in somišljenikov s prošnjo, da zvesti ostanejo našemu listu, in da ga tudi v prihodnje gmotno in duševno podpirajo.

„Slov. Učitelj“ preide z novim letom v last „Slomškove zveze“ in „Slovenskega katehetskega društva“. Postal bode glasilo vseh slovenskih krščanskih učiteljskih in katehetskih organizacij. Upamo, da bode ta preureditev pridobila listu novih sotrudnikov in ga dvignila še na višjo stopinjo popolnosti.

Uredništvo „Slov. Učitelja“ bodeta v imenu obeh imenovanih društev vodila gg. **Jožef Novak**, c. kr. učitelj v Idriji, in **Anton Čadež**, mestni katehet v Ljubljani.

Cena in oblika lista останeta neizpremenjeni.

Uredništvo.

Listnica uredništva:

G. I. N. v I. Članek „Kako gojiti čuvstvo poštenja“ smo morali nekoliko okrajšati. Oprostite!

Vsem našim dopisnikom in sotrudnikom: Hvala lepa za vso požrtvovalnost v preteklih letih. V imenu dobre stvari prosimo podpore še v bodoče.

Vsem naročnikom in somišljenikom: Vesele božične praznike.

Listnica upravnništva:

Položnice priložimo prvi številki prihodnjega leta.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.

Katalog

mladinskih knjig za učence ljudskih šol.

U v o d.

Že opetovano se je izražala želja, da naj bi se sestavil pregleden zaznamek vseh knjig, ki so porabne za šolsko mladino. Ker se že več let ukvarjam z ocenjevanjem takih knjig, sem po naročilu „Katoliške Bukvarne“ v Ljubljani prevzel uredbo kataloga mladinskih spisov.

Za knjigotrštvo bi seveda bolj ugajal katalog, ki bi kar po vrsti našteval primerne knjige le z naslovom brez natančnejše ocene; toda odjemalcem, vzgojiteljem, bo pa gotovo ustreženo, ako v zaznamku mladinskih knjig tudi dokažemo, zakaj nekatere priporočamo, drugih pa ne. In ker svojo oceno vselej naslanjamo na podatke iz knjige same, lahko vzgojitelj sam ukrene, komu bi bila primerna in komu ne. Pa tudi še neko drugo veliko korist imajo take javne kritike, ker namreč nekako silijo založnike, da pripravljajo čedalje boljše dušno hrano naši mladini ter jim temeljito izpodbijejo napačno misel, češ, da je za otroke vse dobro.

V novejšem času je začela na površje siliti neka kritika, ki v mladinskem slovstvu zametuje ona načela,

ki so bila doslej merodajna najboljšim pedagogom pri odbiranju mladinskega berila. Glavna reč jim je oblika, češ, da naj bi se otroci „estetično“ naslajali ob čitanju „klasičnih“ spisov; osobito pa se bore zoper vsako tendenco, seveda najbolj zoper versko-moralno.

Ni nam tukaj naloga se prerekati z radikalnimi kritiki te struje, marveč le nakratko naštejemo načela, ki so že preizkušena po najboljših vzgojiteljih. Fischer, ki je spisal nebroj temeljitih ocen v svojem ogromnem delu „Die Großmacht der Jugend- und Volksliteratur“, jih nekako tako-le opisuje:

Od dobre, mladini namenjene knjige se zahteva zlasti to-le: da 1. vero pospešuje in zanjo ogreva; 2. srce blaži in boljša ter značaj utrjuje; 3. razodeva stud nad grehom, navdušuje pa za čednost in zato, kar je vzvišeno, lepo, plemenito in blago; 4. vzbuja domoljubje in zlasti ljubezen do presvitlega vladarja; 5. kaže spoštovanje do staršev, do duhovske in svetne gosposke, do učiteljev in vzgojiteljev; 6. širi koristno znanje; 7. priganja k delavnosti in skromnosti; 8. mlado srce pošteno razvedruje in oveseljuje; 9. tudi v lepem jeziku bodi pisana ter 10. glede tiska in zunanje oblike brez hibe in nikar ne predraga.

Zavreči moramo vsako mladinsko knjigo, katera količkaj govori zoper sv. vero; katera ne obsoja pregrehe, marveč jo še zagovarja, n. pr. laž, zvito go-ljufijo, maščevanje itd.; katera ni povsem prosta erotike, četudi kaže prepovedano ljubezen bolj zakrito

in v dvoumnihi besedah, ali ima kako izpotakljivo podobno; katera presilno pretirava ter preveč zbuja mlado domišljijo in preveč draži nežne čutnice ter tako brez potrebe bega neizkušeno mladino, n. pr. opisuje prestrašne prizore, roparske napade in krvave poboje, kaže ljudi brezsrčne kot divje zveri ali izprijene in podle, ki rijejo po gnoju hudobije in strasti; katera tako opisuje pregrehe in slabosti staršev, duhovnikov in učiteljev, da jim krati spoštovanje; katera ni brez sirovih ali celo umazanih izrazov, n. pr. kletev, odurnega zmerjanja itd.

Kot nekako vrhovno pravilo se večkrat naglaša: „Za mladino je le najboljše dovolj dobro“. Za skrajno mejo pa, ki se ob priporočanju kake knjige ne sme prekoračiti, določajo: „Vsaj škodljiva ne bodi knjiga mladini, ako ji že ne koristi kaj pride“.

V ocenah smo radi nekoliko strožji nego preveč popustljivi, da so tembolj zanesljive. Privzeli smo v ta katalog v prvi vrsti one knjige, ki so že po naslovu namenjene mladini; pa ozirali smo se tudi na druge, ki se semtertja priporočajo mladini, dasi niso vselej vredne priporočila. Za zdaj omenjamo samo one knjige, ki so še naprodaj. V dodatku utegnemo oceniti še nekaj takih, ki so že pošle in jih ni več na književnem trgu, pač pa so še po knjižnicah.

O p o m n j a: Zvezdica pred naslovom knjige pomeni, da ni primerna za učence ljudske šole.

Edmondo de Amicis — Janja Miklav-
čič. **Srce**. V Ljubljani 1891. Založil Jan. Giontini.
Štirje zvezki. à br 40 h; skupno k 2 K.

Vsebinsko te jako spretno pisane knjige naznanja pisatelj v „ogovoru“: Ta knjiga je namenjena zlasti dečkom ljudskih šol, ki štejejo 9 do 13 let. Lahko bi se naslovila: *Zgodbe enega šolskega leta* — spisal učenec tretjega razreda. Ako rečem, da jo je spisal učenec tretjega razreda, ne trdim, da bi jo bil spisal prav tako, kakor je natisnjena. Samo pomalem je zabeleževal — kakor je baš znal — kar je videl, slišal in mislil v šoli in zunaj šole“ itd. Vmes so vpletene daljše zgodbe.

Pisatelj de Amicis je izmed mlajših italijanskih pisateljev, ki gore za zedinjeno veliko Italijo. V svojih vzgojevalnih spisih zastopa naturalistična načela Rousseau-jeva. Isti duh preveva tudi ta spis; obenem se v njem povečujejo glavni voditelji novejših italijanskih framonov: Cavour, Mazzini, Garibaldi ter se kažejo kot vzor mladini.

Tak je izvirnik. Kaj pa slovenski prevod? Reči moramo, da se je prelagateljica res vestno trudila kakor v verskem, tako v patrijotičnem oziru, da je odbila spisu glavne ostrine. Namesto garibaldijancev stavi avstrijskim otrokom v zgled grofa Radeckega, našega cesarja itd. ter zamenjava še mnoge druge osebe. Duha naturalističnega seveda ni mogla izpremeniti, ker bi sicer njen spis ne bil več prevod, marveč samostojno delo. In ta naturalistični duh je tuj naši mladini, vsaki krščanski mladini. In dasi ima knjiga mnogo dragocenih, prelepih vrlin, dasi ima namen oživiti in vneti čitatelju srce, vendar ostane pri tem berilu srce človeka-kristijana prazno in hladno. Vsi čuti srca se blaže nedolžni mladini, a poglavitni čut — čut dolžnosti do Boga — se dosledno in namenoma prezira. Najraznejše strani vzgoje se poudarjajo, pogršamo le bistvene, t. j. bogočloveških in

*) k pomeni kartonirano, br broširano in l = lično.

vaj, nra vno verske vzgoje, kakor je zahtevajo celo naše sedaj veljavne šolske postave. — Oj, kako krasna mladinska knjiga bi bila to, res, kakor so jo že začetkoma nazivali Italijani — „un libro d'oro“, ko bi bila prepojena s krščanskim duhom! Tako pa jo moremo priporočati le pogojno, v tem zmislu, ker tudi katoličanu na ravni nauki niso brez koristi in se naj tukajšnji nedostatki izpopolnijo po čitanju drugih knjig. (Napačno je, da je Gruden, str. 17, tako zelo pohvaljen, ker se je zlagal in nase vzel krivdo, da bi njegov tovariš ne bil svarjen. Laž je vselej greh.) Za bolj odraslo mladino.

Andrej Hofer, junaški vodja Tirolcev l. 1809. Tretji pomnoženi natis. V Ljubljani 1899. Založil Anton Turk. br 40 h, k 60 h.

Junak, čigar delovanje je opisano v tej knjigi, je res vreden, da ga slavi tudi mladina ter z njim tudi njegove vrle tovariše in njegov čili narod, in da se ob takih zgledih navdušuje za junaška dela in si krepi domovinsko ljubezen. In z ozirom na vsebino bi res radi toplo priporočali ta spis, ko bi bil le jezik boljši in lepši! Vse preveč nemški duh prešinja frazeologijo in poleg tega kar mrgoli tiskovnih — pa tudi slovniških pomot. Naj bi se vsa knjiga predelala ali pa nanovo spisala, pa živo in lepo, kakor zasluži tak predmet!

P. Angelik Hribar: **Mladinski glasi**. (Z ministrskim dovoljenjem 2. januarja 1902, št. 32.790 ex 1901). I. zvezek: Mladinske pesmi Josipa Stritarja. Dvoglasno. br 24 v.

Kakor je mladini za čitanje tem bolj ustrezno, čim več je knjig in čim več je razlike v njih; enako je gotovo tudi ustrezno mlademu veselemu svetu, ako ima za petje mnogo gradiva, različnega po vsebini in napevih. Tu naj bi mladinoljubi še posebno radi in skrbno podpirali mlade pevce.

V to svrho je poleg drugih vrlih glasbenikov posebno že mnogo pripomogel preč. p. Angelik Hribar s svojimi ljubimi skladbami v „Angelčku“, ki so v lažjo uporabo deloma izšle še v posebni izdaji pod zgornjim naslovom.

Prvi zvezček nam podaje Stritarjeve otroške pesmi, ki jih je bila izdala „Družba sv. Mohorja“ in je tudi blagohotno dovolila ponatis mičnih slik. Recenzija, ki je bila podlaga ministr-

skemu potrjenju za šolsko uporabo, je jako ugodna in posebej poudarja, da je *m e l o d i j a* skoro pri vseh pesmih v narodnem duhu, plemenita in lahka, in da je večidel med besedilom in skladbo ona notranja zveza, ki se mora zahtevati pri dobri pesmi. Le nekaj malo didaktičnih pesmic naj bi se ob novi izdaji opustilo ali zamenjalo z drugimi. (Izraz „stara baba“ v pesmi št. 16 naj bi se odstranil).

— ***Mladinski glasi.*** II. zvezek: *Pesmi svetne in cerkvene.* Čveteroglasno. br 40 v.

Poprej omenjena oficijelna ocena še bolj hvali ta zvezek ter pravi, da ima povse v tekstu in melodiji odlične (vortreffliche) pesmi za čveteroglasni mešani zbor, ki so posebno na srednjih šolah izredno primerne za pouk v petju in za cerkveno petje. A ravno tako se lahko pojejo tudi dvoglasno, ali celo enoglasno v ljudskih šolah. Cerkevne pesmi so vse pobožnega duha in se dajo prav dobro porabiti pri šolskih mašah ljudskih šol.

— ***Slava Brezmadežni o petdesetletnici.*** Napevi za Marijine družbe. Založil knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani, 1904. br 1 K; k 1:20; l 1:60.

Ta bogata zbirka ima poleg društvenih veliko število najlepših in najbolj priljubljenih Marijinih pesmi in spevov v proslavo in počestčenje presv. Rešnjega Telesa. Ker je goreče češčenje Matere božje prištevati najboljšim vzgojilnim sredstvom, bo vzgojitelj tudi posebno koristil mladini, ako jo navaja k temu, da rada, s premislekom in občutkom prepeva naše lepe Marijine pesmi. To velja seveda še v večji meri o ljubezni, ki se razodeva v svetih pesmih do presv. Rešnjega Telesa. Zato bodi lepa knjižica toplo priporočena ne le odraslim, marveč tudi šolski mladini.

Berthet Eliz. — Sušnik A. ***Učenke v petih delih sveta.*** V Ljubljani. Jan. Giontini. Trije zvezki à br 48 h.

Na barvanem ovitku imajo ti zvezki še poseben naslov: I. Darinka, mala Črnogorka; — II. Sita, mala Hindostanka; — III. Izanami, mala Japonka; a poleg teh treh nastopajo še samostojno: Dafna, mala Grkinja; Lori, mala

Zamorka; Juana, mala Mehikanka, in Ema, deklica s Havajskih otokov. — Vse te deklice pripovedujejo same, kaj se jim je kaj posebnega prigodilo v šoli ali v šolski dobi. Ker šolske razmere v vseh navedenih krajih takrat še niso bile urejene, je to pripovedovanje seveda še mikavnejše, ker so obiskavale šole bolj izjemoma in s posebnimi težkočami. Naslanja se to pripovedovanje na šege in okoliščine one dežele, v kateri je živel dotična učenka, n. pr. Črnogorka in Grkinja pripovedujeta o bojnikih in roparjih; Hindostanka in Japonka o sovraštvu do tujcev in o paganskih grozodejstvih; zamorka o sužnjikih; deklica s Havajskih otokov o nasledkih hudega potresa; Mehikanka, ki je še nekako najbolj naivna, o praznoverskih šegah pri nedolžnem mrličku — o „plesu angelčkov“. — Nekoliko vzgojilne koristi imajo te knjižice v tem, da poučujejo o inozemskih šegah, kažejo ljubezen do staršev in učiteljev. Posebno se odlikuje Ema v junaški ljubezni in hvaležnosti do svoje nekdanje učiteljice. Ako se uporabljajo te knjižice že v ljudski šoli, naj se oddajajo le učencem (zlasti pa učenkam) najvišjih razredov

* * * *Bitka pri Visu leta 1866.* S privojenjem pisatelja poslovenil A. G. V Ljubljani 1905, br 60 h.

Tudi ta knjižica se večkrat ponuja šolski mladini. Tudi mi bi jo brezpogojno priporočali mladim čitateljem, ker je prav in jako koristno, ako čitajo kaj zgodovinskega in osobito kaj patriotičnega, ko bi nas ne motili nekateri nepotrebni stavki, n. pr. (str. 48:) „Tretji pa več ne misli na svojo drago, ki mu je pripela pred odhodom z belo roko šopek dišečih rož na junaške prsi, da jih prinese po dokončani bitki suhe nazaj.“ (Str. 61:) „Marsikako dekle se je, začuvši streljanje, treslo in zdihovalo k nebu za rešitev dragega zaročenca.“ (Str. 76:) „In ti, dekle, ki si pripravila šopek dišečih rož, da z njim okrašiš prsi vrnivšega se zaročenca“ itd.

B o r i s l a v. *Spominski listki iz avstrijske zgodovine.* V Ljubljani 1897. J. Giontini. br 48 h.

V tej knjižici so opisani razni prizori iz avstrijskih vojsk n hvaljene razne vrline junaških vojakov avstrijskih, zlasti njihova hrabrost. Najbolj obširno je opisana „Bitva za trdnjavi Na-

borjet in Predel I. 1809.“ Lepi so tudi prizori iz življenja in vojskovanja našega svetlega cesarja. Kakor je videti, je to delce v prvi vrsti namenjeno vojakom; lahko se pa tudi daje v roko odraslim d e č k o m.

B o r i s o v. *V zarji mladosti.* Zbirka pesmic in povestic za šolsko mladino. V Kamniku 1904. A. Slatnar. br 60 h.

Vsebina te drobne, a lične knjižice je že dovolj označena v naslovu. Podaje nam 41 drobnih pesmic, otroškemu mišljenju prav primernih. Prepričani smo, da bodo tudi mladi d e k l a m a t o r j i radi segali po tej zbirki. Povestic pa je 6, ki so tudi prikupne in utegnejo ustrezati že malim čitateljem.

B r e z o v n i k A n t. *Zvončki.* Zbirka pesmic za slovensko mladino. Ljubljana 1887. Kleinmayr & Bamberg. k 1 K 50 h.

Pesniških zbirk imamo že precej v mladinskem slovstvu. Gotovo so velike koristi, ako so spretno sestavljené, in se potruditi tudi vzgojitelj, da navaja neizkušeno mladino, kako naj si v prid obrača pesniške izdelke. Ta zbirka je precej obširna in mnogovrstna. Na 348 straneh podaja mladini 254 pesmi, raznovrstnih po vsebini in obliki, razdeljenih v šest oddelkov. V prvem oddelku so pesmi budeče v mladih srcih ljubezen do cesarja in do slovenske domovine; v drugem se opisujejo letni časi, kakor nam jih kažeta narava in vera; v tretjem se raznovrstno opevata dan in noč; v četrtem je zbranih dokaj didaktičnih pesmi; v petem delu so lepe Levstikove „Otročje igre v pesmicah“; v zadnjem oddelku se družijo podučne basni z legendami in z nekaterimi epskimi popevkami. Pri novi izdaji naj bi se nekatere pesmi nadomestile z drugimi, še primernejšimi; zlasti naj se pesem „Nevihta“ ob koncu tako pristriže, kakor jo ima šolsko berilo. Sicer pa priporočamo zbirko in želimo, naj ti domači zvončki glasno in milo kličejo našo ljubo mladino v hram, kjer kraljuje sveta ljubezen do Boga, vdanost in ljubezen do cesarja in milega naroda slovenskega.

— **Zakaj? – Zato!** Zbirka pravljic, pripovedk in legend za šolo in dom. V Ljubljani 1894. Janez Giontini. k. 60 vin.

Gospod pisatelj označi že sam v „Predgovoru“ vsebino, namen in pomen te knjižice: „Ta zbirka je nastala pravzaprav iz mojih pripravljalnih zvezkov. Imam namreč to navado, da podam pri šolskem pouku, potem ko sem razvil predmetovo resno stran, če le mogoče, tudi, kako si razlaga živa ljudska domišljija ta ali oni zgodovinski ali prirodni prikaz, to ali ono živalsko ali rastlinsko svojstvo“. Torej so tu zbrane pripovedke iz živalstva (30), iz rastlinstva (24), iz zgodovine (6), iz življenja svetnikov (5) in razne (6). Ne da se tajiti, da tako pripovedovanje jako mika mladino in da se po njem zelo poživi tudi sicer suhoparna tvarina; vendar smo te misli, da bi tako berilo semtertja begalo neizkušeno mladino, ako bi je učitelji in vzgojitelji posebej ne opozorili, da tako ni vse istinito, marveč le ljudska domišljija. S tem pogojem pa priporočamo to delce.

— **Šaljivi Slovenec.** Zbirka najboljših kratkočasnic iz vseh stanov. Druga izdaja. Ljubljana 1896. m. 1'50 K; k. 2'20 K.

Jako bogata zbirka, o kateri pravi pisatelj v uvodu k prvi izdaji: „Ker smo premajhen narodič, da bi imeli za vsak stan posebno tako zbirko, zbral sem šal iz vseh stanov skupaj v eno knjigo. Vendar sem pri zbiranju skrbno pazil, da ne bi žalil nobenega stanu, nobene dobe, nobenega spola. Skrbno sem se izogibal tudi vseh podlosti, sploh vsega, kar bi utegnilo koga pohujšati ali mu vzeti dobro voljo; gledal sem le, da podam dobro zdravilo zoper dolgočasnost in pobitost. Knjiga nam podaja 646 daljših in krajših kratkočasnic, anekdot, smešnic in dovtipov v 14 oddelkih: I. iz otroškega življenja; II. iz šolskega in dijaškega življenja; III. iz lovskega življenja; IV. iz vojaškega življenja; V. iz meščanskega in kmetškega življenja; VI. iz krčmarskega življenja; VII. iz obrtnega in trgovskega življenja; VIII. iz duhovskega življenja; IX. iz zdravniškega življenja; X. iz pravniškega življenja; XI. iz življenja umetnikov, učenjakov in vladarjev; XII. iz židovskega

življenja; XIII. protivoljne smešnice v časnikih in v šoli; XIV. raznoterosti.

Ker se je gospod nabiratelj res trudil, da bi izločil vse spotakljivosti, se sme knjiga dati v roke bolj odrasli mladini; dasi ni dobro, če pride takega berila preveč naenkrat na vrsto. To so takorekoč „ocvirki“, ki naj bi le semtertja „zabelili“ drugo duševno hrano. Naj torej vzgojitelj poskrbi za pametno uporabo. To pa še tembolj, ker knjiga ni namenjena posebej mladini, marveč širšim krogom. (V novi izdaji naj bi se še bolj izčistilo. Ne ugaja namreč, če se svete ali častivredne reči preveč vmešavajo med smešnice: n. pr. (str. 9) „Sv. Duh je ptica iz papirja itd.; (str. 10) o treh „sakramentarjih“; (str. 145) da je vzel gospod župnik po kosilu dva pečena goloba v žep; (str. 196 in 197) predrzna molitev, češ, če že Bog noče pomagati kristjanom, naj vsaj ne pomaga Turkom; naj pomaga tam, kjer je pravica, „če imamo pa pravico vsi, pa samo glej, kako se bomo blii!“ (str. 247) kletev ob potresu: „Ktir hudič je bil teku neumen, de je krave na svisl pupêlu!“ (str. 251) neprimerno o brejem kotlu; (str. 269) o Petru, češ, da se je zlagal.)

— * **Zabavnik.** Zbirka družinskih iger. Celje 1893. m. 140 K.

Tudi ta knjiga se je že priporočala med mladinskimi knjigami. Vendar za mladino nikakor ni. Tega se lahko vsakdo prepriča, ako navedem le nekaj reči. V tem „Zabavniku“ se čita n. pr. pod zaglavjem „Orakelj“: a) *Katero je glavno svojstvo Vašega značaja?* Štev. 10: ljubezen; štev. 37: ljubosumnost. *Kateri opravke Vam je najljubši?* Št. 2: iz ljubezni vzdihovati; št. 3: laskati se; št. 4: Vas spremljati; št. 10: ljubiti; št. 11: poljubovati; št. 14: ljubezen odkrivati; št. 20: ljubeče združevati; št. 34: Vas objemati. In tako gre dalje na vprašanja: *Kaj imate za največjo srečo?* — *Kako se pridobi Vaša ljubezen!* — *Ste li zaljubljeni?* — *Kako ljubite?* — *Kaj zasluzi Vaš ljubček?* — *Kako ste se s svojim ljubčkom seznanili?* itd. itd. Tudi pri drugih igrach je mnogo erotičnega. Vendar pa učitelj in vzgojitelj sam lahko najde tu marsikaj uporabnega v pošteno zabavo mladini.

Brinar Josip. **Medvedji lov in Čukova gostija.** Mladinske knjižnice prvi zvezek. Ljubljana 1900. Cena: m 80 h.

Oba spisa sta pisana v lepem slogu in se gladko bereta. Medvedji lov je povest, v katero je vpletenih nekaj lovskih prizorov, s kakršnimi se lovci radi pobahajo v veseli družbi, in se razvozla dokaj lepo. Posebno nekako presenetli mladega čitatelja beli medved, ki pa ni prišel iz mrzlih severnih krajev, marveč iz apna, v katero je bil padel, in je bil ponoči videti kakor severni medved. — Čukova gostija pa pravzaprav ni povest, marveč živalska pravljica šaljivega značaja, ki se naslanja na znano narodno „Čuk se je oženil“ itd. Gostija in ples živali se nam zdi skoro preživo naslikan ter opozarja otroke brez potrebe na nekatere reči, ki se godé pri plesu, pa niso vselej mladini v korist in v spodbudo.

V pedagoškem oziru še omenim, da je to berilo le bolj za kratek čas, vzgojilnih momentov pa nima, k večjemu, če se jemlje v poštev, da sta bila grajščak in grajščakinja radi nepostrežljivosti izpremenjena v čuka in sovo.

— *Lisica Zvitorepka*. Živalska pravljica za odraslo mladino. Izdala družba sv. Mohorja. V Celovcu 1904. Cena m. 1 K.

Raznovrstne živalske pravljice, ki se nahajajo med preprostim ljudstvom raznih narodov, zlasti take, ki se tičejo zvijačne lisice, je gospod pisatelj spretno zbral v neko celoto, ki je mikavna od začetka do konca. Glavni vlogi imata lisica Zvitorepka in kralj živali Miroljub (lev). Zvitorepka pride premnogokrat v hude zadrege, a se zna tako mojstersko lagati, ter s tako zgovornostjo opravičevati in zagovarjati, da vselej odnese še zdravo kožo drugim naklonivši sramoto in občutno škodo ter pride namesto na vislice v zasluženno smrt v prisleparjeno čast na kraljevi dvor. Radi pritrdimo gospodu pisatelju, ki pravi v uvodu, da se bodo mladi čitatelji prijetno zabavali in večkrat sladko posmejali ob čitanju te knjige, ki jo priporočamo odrasli mladini, kateri je namenjena. Sicer nimajo živalske pravljice tega namena, da bi podajale tudi „naukov“, kakor jih namenoma podajajo basni, marveč njih glavni namen je zabava. Vendar bo čitatelj, ki že nekoliko pozna svet, razvidel, da se mnogokrat slično godi v človeškem življenju, da je veliko hinavščine in zlobe, da tudi ljudi rada premoti požrešnost, častihlepnost, sebičnost in druge strasti, da zlasti v višjih krogih le preradi zaupajo priliznjenim sladkoustnežem.

C a m p e - M a j a r. * *Odkritje Amerike*. Podučnozabavna knjiga v treh delih: o Kolumbu, Kortesu in Pisaru. Ljubljana 1883 in 1884. Cena k. 220 K.

Zgodovinskih knjig za mladino imamo res še premalo. Radi bi torej priporočili to knjigo, ki obravnava jako imeniten dogodek, ko bi bila brez nedostatkov. N. pr. (I. str. 70.) vpraša Milče očeta: „Ali kako je pa to, da je papež dajal Špancem tiste zemlje, ki niso bile njegove?“ To dahne preveč po protestantskem izvirniku; katoliški otrok bi ne vprašal kaj takega. Prav je, da se v mladinski knjigi presoja to ali ono dejanje z moralčnega stališča; a to ni prav, da ta sodba ni vselej v soglasju s katekizmom, n. pr. (I. str. 141.) Kolumb prerokuje divjakom božjo jezo in kazni iz luninega mrknjenja — torej iz čisto naravnega pojava; to dejanje otroci opravičujejo, oče tudi, ki še pristavi: In ko bi bil Kolumb tudi kaj majcenega pregrešil, se mu prav lahko spregleda, zakaj druge pomoči ni bilo. Iz tega bi lahko neizkušeni čitatelj posnel napačni nauk: da v sili se sme zlagati. Ravno pri odličnih ljudeh je še bolj graje vredna vsaka napaka. — Enako je v II. delu (str. 19. in 20.) napačna sodba: „Kortesov veliki duh je torej prestopil krščanske meje, pa kaj mu hočemo zameriti, saj ni bil duhovnik, ampak po slavi in velikih delih hrepeneči junak“ — kakor bi bilo neduhovniku dovoljeno kdaj storiti kaj napačnega. — V III. delu (str. 107.) je brez potrebe in zoper pedagoška načela opisan učitelj — izdajica, ki ga otroci s šibami pred seboj ženó, tepóči ga s potoma do mestnih vrat.

Naj še pristavim, da ocena katoliških učiteljev v „Wegweiser“-ju se glasi: „kann geduldet werden“ kot delo manjše vrednosti; pri II. in III. delu pa: „n e priporočljivo“.

Cigler Janez. *Deteljica* ali življenje treh kranjskih bratov francoskih vojakov. Tretji natisek. Izdala družba sv. Mohorja v Celovcu 1901. Cena m. 60 h, k. 80 h.

Ob rusko-francoski vojski je imel pošten mož blizu Ljubljane dva sina pri vojaki, Andreja in Luko, katerima se je z očetovim privoljenjem pridružil še tretji brat, petošolec Jakob. Vsi so šli s francosko vojsko na Rusko. Andrej je zbolel še predno so prišli v Moskvo, pa je v bolnišnici kmalu okrevljal in

stregel ranjenemu generalu, mu življenje rešil in ga spremil v Pariz. Od tam je prišel v Ameriko z imovitim trgovcem; oženil se je z bogato trgovčevno hčerjo in se ž njo naselil v Trstu. Poleg splošne poštenosti se je še posebno odlikoval z nepremagljivo stanovitnostjo v katoliški veri. — Luka je ostal na Ruskem pri nekem kmetu, pa je bil po nedolžnem obsojen v Sibirijo. Ravno tja je bil pa tudi po nedolžnem obsojen Jakob, ki se je bil presslil na Poljsko in že skorò zmrznil. Pa rešena sta bila oba in sta imela srečo radi svoje poštenosti; oba sta se dobro oženila. Ko se je ženil Luka, je bil po naključju ali po božji previdnosti tudi stari oče navzoč pri poroki in potlej še — pri ženitnini — v gradu! Jako ganljivo je bilo nenadno svidenje in spoznanje.

Pripovedovanje je mikavno, v lepi preprosti besedi in seveda v dobrem duhu. Izvrstna ljudska knjiga, a sme se tudi v roke dati bolj odrasli mladini. (Nekaj pomislekov: ne dá se opravičiti, da (str. 23.) Andrej pred sodnikom z lažjo opravičuje svojega nasprotnika; enako vtegne begati neizkušenega čitatelja (str. 63.) sodnikova zvijača — laž. Manj primerno je za otroke pripovedovanje (str. 35.), kako je Luka vzbudil pri možu ljubosumnost, ker je lase spletal njegovi ženi; enako stavek (stran 82: „Zapazil sem, da se z očmi pogovarjata.“)

— * **Kortonica**, koroška deklica. Tretji natisek. Izdala družba sv. Mohorja v Celovcu 1901. Cena m. 60 h, k. 80 h.

Ta povest je sicer dobra ljudska knjiga; toda za otroško dobo ljudskih šol je ne moremo priporočati. Ima sicer mnogo jako lepega in vzpodbudnega tudi za mladino; a kaj, ko pa povest že po svoji zasnovi ni za te čitatelje. V povesti namreč ni ena sama Kortonica, marveč sta dve; ni le, kakor je na naslovni strani, koroška deklica, marveč se je tudi njena nezakonska mati imenovala Kortonica. S to se prične povest in opisuje njena velika razbrzdanost, kako je napajala fante po krčmah in še ponoči izostajala, nekoč v jezi očeta in mater zapodila iz hiše itd. Seznanila se je z nekim Lahom. „Kmalu zapazi oče, da ni več sama na sebi“ (str. 11). „Zgodilo se je, da je Kortona nekega dne povila hčerko, kateri so dali pri krstu ime Kortona.“ Že iz tega je razvidno, da ta povest ni primerna za mladino, dasi se nadalje mično in lepo razvija.

Cooper J. F. *Natanael Bumppo*. Povesti, predelane za mladino. I. Strelec, II. Poslednji Mohikanec, III. Stezosledec, IV. Naseljenci, V. Na preriji. J. Giontini, Ljubljana 1901. m. à 48 h.

Če nismo tem Cooperjevim knjigam postavili zvezde na čelo, v znak, da niso primerne za mladino, se je zgodilo zato, ker jih prištevamo še onim spisom, ki mladini vsaj niso škodljivi, dasi ne posebno koristni. Priporočati jih zato ne moremo posebno, ker so takozvane „indijanske povesti“ itak že na slabem glasu. To neprestano porivanje od kraja do kraja, zdaj po gozdu, zdaj po planem, zdaj po reki, zdaj po jezeru, ko zmaguje zdaj hrabrost, zdaj zvijača, zdaj premoč, zdaj slučaj; to vedno pobijanje in iskanje skalpov itd. in povrh še nepregledna zamotanost prizorov — vse to stori, da je taka dušna hrana težko prebavljiva in malo koristna. Skoro bi rekli: škoda za trud! Zadnji trije zvezki so bolj pregledni in mikavni nego prva dva. Pristavek v naslovih: „Povest, predelana za mladino“ je tudi že sam nekoliko sumljiv, ker je sploh težko, odraslim namenjena dela tako „predelati“, da bi bila popolnoma primerna tudi za mladino. (Nekaj manj primernih izrazov: „Pri Bogu“, „za Boga“, „na mojo vero“, „prokleti itd. V V. zvezku je omenjena tudi neka pastoreva hči. Mnogi tuji izrazi potrebujejo tudi pojasnila.) Torej je to delo angleškega pisatelja le bolj kot nekak „zamašek“, seveda le za bolj odraslo mladino.

Devojan. *Mladini*. J. Krajec. Novo mesto 1885. m. 40 h, k. 60 h.

Vsebinska prikupne knjižice je taka-le. V začetku sta dve pesmici: Materino oko in Mati. Nato sledi šestero po tendenci in izpeljavi dobrih in mladini primernih povesti: 1. Hromi Jurij bi rad ostrašil otroke, da naj bi ne hodili malih ptičkov v gnezdih begat ali celo končavat. 2. Petričev Blažek naj uči otroke, kam privede neposlušnost in potepanje. 3. Stanko, sicer daljša, a po oddelkih tudi za bolj male olajšana povest, ki kaže v deloma jako ganljivih prizorih ljubezen, postrežljivost in hvaležnost do bližnjika. 4. Na sveti večer izprosi blaga deklica z velikim trudom deset krajcarjev za svojo ubogo bolno mater, a milosrčno podari še ubožnejši ženi to izprošeno miloščino; to plemenito dejanje jo privede do sreče. 5. Sestri, pravzaprav

polusestri, se pristrčno ljubita in ta ljubezen se pokaže tudi v dejanju, zlasti v neki nesreči na ledu; to omeči tudi mačehi srce, da hoče obe rada imeti in ne več odrivati one, ki jej ni bila prava mati. 6. Božji dar je prav lepa povestica, ki kaže plemenito srce nekega grofa, ki se usmili dečka Božjidara, in pa sinovska ljubezen tega dečka do svojega ubogega očeta, ki slednjič v gradu postane s srečnim sinom bogat dedič. -- To knjižico že lahko s pridom bero bolj mali.

Dimnik J. *Pripovedke iz avstrijske zgodovine*. V Ljubljani 1896. m. 60 h

Mične, semtertja pristrčne in ganljive so te pripovedke, ki mladini lepo razkazujejo blagodušnost in bogoljubnost avstrijskih vladarjev. Tako berilo pospešuje tudi pravo domoljubje, spoštovanje in ljubezen do presvitlega cesarja, posebno ker se opisujejo tudi lepi prizori iz novejšje zgodovine. (Na strani je neprimeren stavek: „Pri moji veri, gospod Marcijan, lepo ženo imate.“ Nemški: „Meiner Treu“ je bolj nedolžen izraz. Priverjati se pa velja za kletev ali neko prisego.)

— *Avstrijski junaki*. S 17. podobami. V Ljubljani 1902. m. 1·50 K, k. 1·80 K.

Knjiga ima 20 životopisov slavnih avstrijskih junakov in v dodatku 15 bojnih in junaških pesmi, izvečine narodnih. Takih knjig, ki ne nudijo povestic in pravljic, marveč opisujejo zgodovinske osebe, je zelo želeli naši mladini. Taki zgodovinski životopisi so pa še tem večje vrednosti, ako nam slikajo dela domačih junakov. Gotovo bo ta knjiga v veliko korist zlasti dečkom. Zdi se pa, da je nekoliko prehitro in prepovršno spisana; posebno pogrešamo živega in ogrevajočega opisovanja osebnih vrlin naših junakov. (Junak Hofer n. pr. je dobil samo eno stran.)

Dobra hči Evstahija. Zgled vsem pobožnim deklicam. J. Š. Tretji natis. Ljubljana 1895. Blaznikovi nasledniki. m. 30 h, k. 50 h.

Jožef Almarski je pred kakimi 150 leti na Laškem s svojo blago soprogo Kamilo nekaj let srečno in veselo preživel ter

lepo vzgajal svoja ljubljena otroka Frančiška in Evstahijo. Njegov nasprotnik Čibolin pa je povzročil veliko gorje tej prenesrečni družini, ki je bila neprevidoma pregnana in odpeljana, mati in hči v eni, oče in sin v drugi kočiji. Evstahija se hoče z materjo rešiti; a v gozdu izgubi mater, zve, da sta oče in brat zaprta, v smrt obsojena itd. Misleč, da so že vsi mrtvi, silno žaluje, a nepričakovano polagoma vse zopet najde. Toda le malo časa so skupaj veseli, ker še enkrat sta otroka ločena od staršev in pahnjena v ječo. Slednjič se še vsi snidejo s svojim sovražnikom Čibolinom, ki ves skesan umrje kot puščavnik. — Knjižica ima dober namen ter uči, kako božja modrost vodi človeške dogodke in še marsikaj krščanskega; rabljiva je le bolj odraslim, a ne samo deklicam, kakor bi se utegnilo soditi po naslovu.

D o l i n a r L. Izidor, pobožni kmet. Drugi natis. Ljubljana 1887. Blaznikovi nasledniki. m. 50 h.

Opisana sta dva kmeta: pobožni in potrpežljivi Izidor pa hudobni in krivični Teobald. Izidor prelepo skrbi za družino in posebno skrbno vzgoja svojega sinka, ki se zlasti za prvo sveto obhajilo pripravi tako lepo, da je zgled vsakemu otroku. Teobald nasprotno zaničuje celo svojega očeta in daje potuho izprijenemu sinu zoper župnika. Dobro berilo za kmetske dečke, zlasti kjer se družini „naprej“ bere, da tudi starši spoznavajo nasledke slabe in dobre vzgoje.

D o m i n i c u s. * S prestola na morišče. Drugi natis. J. Giontini. Ljubljana 1896. m. 40 h.

V tej knjižici se opisuje nesrečna smrt francoskega kralja Ludovika XVI. in sicer še dokaj mikavno. Vendar je še neka postranska vloga, ki kolikortoliko kazi, da sicer lepe knjižice ne moremo priporočiti. Stavki, kakor: „Občutila je prvikrat v svojem življenju, da se je nekaj nenaravnega zgodilo z njo“ (str. 36.); „Pogleda ga zelo iskreno“ (str. 37.); „Oči mu veselja zažare, ker je rad imel to dekle“ (str. 62.); „Sabini je vsa kri stopila v lice“ (str. 63.) niso srečno ubrani, če je bila knjiga res kdaj namenjena šolski mladini.

— * **Narodne pripovedke za mladino.** Trije zvezki. Ljubljana 1900, 1902 in 1904. J. Giontini. m. à 48 h.

V resnici dobro, že malim res primerno pripovedko narediti (oziroma dobiti), ni lahka reč. Ko pa človek vidi pred seboj kar tri zvezke, se ga lahko loti neka nezaupnost. In res je v tej zbirki nekaj reči, ki niso za nezrelo mladino. Res, da se je v novejši izdaji precej izboljšalo in marsikaj opustilo, kar smo morali grajati v prvi izdaji. Vendar tudi v tej novi izdaji, (ki je na naslovni strani razvidna le iz letnice) ni vse tako, da bi se moglo brezpogojno priporočati šolskim otrokom. Vobče take „narodne“ pripovedke, ki jih navadno ljudstvo imenuje „historije“ ali „vistorije“, nimajo vzgojilnih momentov, marveč se pripovedujejo le bolj v zabavo, in pri tem se kaj rado vtihotapi kaj neplemenitega, manj dostojnega. Torej že radi tega ne moremo priporočati te zbirke, ker se je sprejelo v njo več takih reči, ki so „prazne“, brez jedra, ali pa tako zamotane, da se ne spozna lahko pravo jedro.

Posebej imamo pa še tele pomisleke. V prvem zvezku je (na str. 3) nekoliko čuden stavek: „V eni ladji se vozi Jezus naš gospod, v drugi se vozi s a m Gospod Bog“ (kakor da bi Jezus ne bil Bog). Str. 72: „Njena lepota je careviča tako prevzela, da jo nehote poljubi na čelo.“ Nekoliko frivolno je pripovedovanje grajskega pastirja (str. 87): „Naenkrat se odpro nebesa in vse krave so šle v nebesa; videl sem, kako so res lepa nebesa, gor nisem mogel priti“ itd.

V drugem zvezku (str. 3) reče grofica žabi: „Ko bodeš imela mlade, takrat ti bodem jaz babica“, in (str. 4): „Žaba ima sedem mladih in jaz (bil je vrag in žaba njegova žena) sem prišel po vas, da ste ji babica“ itd. — Na str. 22 se pripoveduje o hudobni mačehi, ki „se je že poprej zmenila z malo vredno babico, pa sta ji, ko je grofica ravno v nesvesti ležala, vzeli sina, in psička v njegovo zibko dali“... V „pravljici o ježku“ (str. 25): „Mlajša ga je pa rada vzela, ker si je mislila, da je boljši jež, kakor pa da ostane brez moža“ — „Obujenje nezveste neveste“ (str. 30) ni posebno primerno za šolsko mladino. — Na str. 41 se pripoveduje, kako je „ljubosumni“ hlapec dijaka vrgel v vodo. — Nedostojno je pripovedovanje (str. 45 id.), kako kmetova žena kot čarovnica izpremeni hlapca v konja in ga jaše, potlej pa hlapec „babo v staro kobilo“... Str. 75: „Ko je bila ura dvanajst, so se spremenile tri kače v tri lepe princezinje, ena lepša od druge. Jože je strmel in tresel se po vsem telesu. Princezinje pa so se mu lepo nasmejale, začele so ga objemati in poljubovati“...

V tretjem zvezku se krčmar (str. 28) surovo zakolne: „Sto hudičev me naj vzame“ . . . Malo vzpodbudno je, če se bere o svetniku Tilu, da je na hudirjev nasvet 7 let ležal pod leskovim grmom in ga je potlej košuta podojila in rešila. Na str. 58 pravi mati sinku Pavlihu: „Od ranjke matere . . . sem te tolarje dobila, ko so še fantje cele fare po meni gledali.“ Ta Pavliha je bil tudi silno močan (str. 61), „saj je neki sedem let sesal.“ — Str. 73: „Ženska se kralju zelo dopade in ta se v njo zaljubi.“ — Str. 83: „Kmetica, ki jo je kralj vzel za ženo, mu obljubi poroditi sinka z zlatimi lasmi“ . . . Zadnja (str. 95) „O strahu“ naj bi se bila tudi opustila, ker se ne sme pri otrocih gojiti in utrjevati nevarna misel o strahovih.

E m o n s k i - M a y e r M i l. *Mučenci.* Starokrščanska povest. V Ljubljani 1903. Ponatis iz „Danice“. m. 90 h.

Glavna junaka v tej zgodovinski povesti sta plemenito misleča paganska mladeniča Julij in Valerij, oba iz imenitnih rimskih rodovin. Najprej je spoznal krščansko vero Julij, zlasti po vplivu svoje dobre matere; pa tudi zato se mu je prikupila, ker je v nasprotju razkošnemu in ostudnemu uživanju izprijenega paganskega sveta, ki se je zelo gnusilo njegovemu plemenitemu duhu. Pridobil je za svoje nazore tudi enako blagega prijatelja Valerija. Ob preganjanju cesarja Dioklecijana sta oba junaško prestala mučeniško smrt. Okrog tega ogrođa je spretno vpleteno obširnejše opisovanje takratnih rimskih navad in več zgodovinsko znamenitih reči. Ta lepa povest ni sicer mladinska knjiga v ljudskošolskem pomenu, vendar jo jako priporočamo bolj odrasli mladini.

F r e u e n s f e l d. *Venček pravljic in pripovedek.* Celje 1892. m. 40 h.

Ta drobna knjižica ima enajst nežnih pravljic in pripovedek, t. j. tako izmišljenih, da so v dejanju celo nemogoče. Mladina rada bere take izmišljotine, ker močno delujejo na domišljijo. Preveč take hrane bi po naši misli ne bilo zdravo za mlade ljudi; a med drugo berilo pomešano ne bode brez hasni, posebno ker so tukaj tako odbrane pravljice, da imajo moralno podlago ali vsaj moralni namen.

Gaberšček Andrej. *Knjižnica za mladino*. Naprodaj so še tile zvezki:

— 13. in 14. snopič. Praprotnik A. *Pesmi cerkvene in druge*. V Gorici 1896. k. 1 K.

Praprotnik je bil dika med učiteljstvom. Ni bil le vrl učitelj, marveč je vestno uporabljaj tudi šole prosti čas, da bi koristil vsemu narodu kot spreten pisatelj in navdušen pesnik. Hvalevredno je torej, da se je zbirki njegovih poezij pridejal tudi kratek opis njegovega življenja in delovanja. Tu čitamo, n. pr.: „Praprotnik je bil pobožen mož. Zlagaj je torej tudi pesmi nabožne vsebine. Slovenski skladatelji so tem pesmim zložili napeve, in dandanes se po vsem slovenskem svetu ob različnih cerkvenih slavnostih prepevajo, Take pesmi so, n. pr.: „Zapoj veselo, o kristjani!“ — „Ti, o Jezus srčnomili!“ — „Ko v jasnem pasu primiglja“. — „Tebe, Marija, želim poslaviti“. — „O Devica pomočnica“ itd. Pa tudi izmed svetnih pesmi so se mnoge prikupile in udomačile med slovenskim narodom. Komu, n. pr., ni znana:

Beseda sladka, domovina,
Ne prideš več iz spomina —
Kot iskra živa v srcu tliš,
Ljubezen k sebi mu budiš!

Samoobsebi je umevno, da vsa dela istega mojstra niso enako dovršena, vendar mora vsakdo priznati, da je med Praprotnikovimi poezijami mnogo takih, ki so pravi biseri v našem slovstvu. Kar je pa največ vredno: Praprotnikovo pesništvo je čisto in deviško in se torej sme brez skrbi dati v roke vsakemu otroku.

— 15. snopič. Brezovnik Ant. *Zeleni listi*. Kratke povesti za otroke, stare 6 do 10 let. Poslov. po Wiedemanu. V Gorici 1896. k. 50 h.

Vse te povestice so dobre in primerne označenemu namenu; posebno pa mi ugaja 1. „Kako se je Francek spravljaj spat“ in 20. „Božično darilo“. Zadnja: „Šiba“ bi bila bolj primerna za kak vzgojilni list; a s tem ni rečeno, da bi bila kaj škodljiva otrokom.

— 16. snopič. **Antona Martina Slomška Spisi, zbrani za mladino.** III. Basni, prilike in povesti. Za nižjo in srednjo stopnjo. V Gorici 1896. k. 50 h.

O Slomšku smo pač vsi, mladi in stari, tako edini, da ga ni treba šele na novo priporočati in hvaliti. Torej je le še o tem razmišljati in govoriti, kako naj se spretno odbirajo njegova dela, da bodo bolj koristna raznim kategorijam čitateljev. O tej zbirki radi pritrdimo, da je primerna malim čitateljem, ki so označeni na naslovni strani.

— 17. in 18. snopič. **Tatarji na Moravskem ali Bog ne zapusti svojih služabnikov.** Češki spisal J o s. E h r e n b e r g e r, poslovenil S. G. ml. — **Gozdne cvetke ali štiri povesti in tri krajše razprave.** Spisal T o n e iz G o š č e. V Gorici 1896. k. 1 K.

Prva daljša povest (112 strani) je jako zanimivo pisana. Vsebina: Grajščak Urh Hrastovski mora v boj zoper Tatare. Med tem pa se zmaščuje njegov nasprotnik, se polasti njegovega gradu in da vreči grajščakovo ženo in sina v ječo temnico. Kristjani pa premagajo Tatare. Jetnika sta oproščena. Veselo svidenje! Ta snov je spretno in živo opisana na način, ki nas spominja vzpodbudnih spisov Krištofa Šmida; posebno lepo vlogo imata župnik in domači sinek. (Parkrat neprimerni izraz: „Pri Bogu!“) — Tudi gozdne cvetke bodo blagodejno zanimale mladi svet.

— 19. snopič. D i m n i k J. **Slavoj in Ljudmila.** Milosrčna brat in sestra. V Gorici 1896. k. 50 h.

Ta knjižica ima jako lep namen, pri mladini vzbujati milosrčnost do živali. Vendar se mi zdi semtertja nekoliko pretirano, n. pr. (str. 15) pravi Ljudmila: „Jaz prinesem svoje jagnje takoj zjutraj v sobo in je ves dan pri meni; če grem na prosto, gre tudi za mano.“ Uvod je nekoliko prezamoten in nejasen za male čitateljčke, n. pr.: „Duša človeška je posebno zaradi pravičnosti in kreposti podoba božja, in zaradi tega mora biti človek pravičen in kreposten, kajti le tisti, kdor je pravičen in kreposten, gospoduje resnično vsem živalim in celi zemlji.“ Pomen zadnjega stavka še meni ni jasen. Kaj takega

se more trditi le o prvotni pravičnosti Adama in Eve; po izvirnem grehu pa je človek izgubil to oblast. Po nekoliko so jo izjemoma imeli le nekateri svetniki. — Naravnost nasproten prvotnemu namenu pa se nam zdi obširni opis „borba z biki“. Kruta borba španskih boriteljev je za nežne čitatelje „pregrozovita“ in utegne le begati že prirojeno rahločutno usmiljenost do živali v detinskih srcih.

— 20. snopič. Černej Ljud. *Bogdanova mlada leta*. V Gorici. 1896. k. 50 h.

Ta zvezek se sme prištevati najboljšim mladinskim knjigam. Mikavno nam opisuje raznovrstne dogodke, žalostne in vesele, ki se morejo pripetiti otroku, in reči, ki ga morejo zanimati doma, v cerkvi, v šoli, v mestu, na vrtu, na polju, pri raznih opravilih . . . Pisatelj je jako dobro pogodil otroško mišljenje in govorjenje. Povsod se vidi, da je zajemal iz mladinskega življenja, kakor se res pojavlja pri otrocih.

— 21. snopič. G a n g l E. *Pisanice*. Slovenski mladini. V Gorici 1896. k. 50 h.

Ta zbirka nam podaja 44 pesmi v treh oddelkih; v prvem nam nudi pesmice bolj splošne in v drugem bolj pripovedovalne vsebine, v tretjem pa opevanje raznih predmetov v naravi. Več se jih je pesniku dobro posrečilo, zlasti v pripovedovalnem delu. Le pesmica na str. 23: „Pridi!“ se ne da prav uvrstiti v tako zbirko.

— 22. in 23. snopič. L e b a n J. *V domačem krogu*. Zbirka pesmi in povesti za mladino. V Gorici 1896. k. 1 K.

Pesmi (17) se tu menjavajo s povestmi (15); deloma so izvirne deloma prirejene po raznih izvirnikih, kar je tudi omenjeno na naslovni strani. Take zbirke imajo otroci radi, nekaj radi različnosti, nekaj pa tudi zato, ker mnogi nečitajo radi dolgih sestavkov. (Neprimeren izraz [str. 128]: „Sam sveti Duh vas je obsenčil“.)

— 24. snopič. *Savinjski glasi*. Izdalo „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“. V Gorici 1896 k. 50 h.

Vsebina: dve pravljici, dokaj zanimivi, druga še nekoliko šaljiva, kar še posebno ugaja mladim čitateljem; dve prirodo-pisni črtici o bezgu in malih živalicah na njem; nekaj o luni, vžigalicah in velikih številih; otroška igralna pesmica. Pripo-ročljivo.

— 25. knjiga. Uredil Eng. Gangl. Gorica 1902.
k. 1 K.

Vsebina: 3 pesmice Marice Strnadove; 25 kratkih po-vesti Tereze Jadwige; 8 pesmi Frana Žgurja; 1 sestavek („Grlice“) E. Krasnohorske; 16 pesmi Eng. Gangla in 42 črtic iz življenja cesarja Jožefa II., nabral Solovej. — Pesmice so vobče prikupne in primerne mladinskemu obzorju. Povesti so pisane v otroškem duhu in poučne. Zdi pa se nam, da so pisane bolj za gosposke otroke, ker starši skoro za vsako dobro delo poljubljajo in objemajo otroka; (navadno tudi otroci tikajo svoje starše in predstojnike, le tupatam se kateri izpozabi in jih viče). Tudi to nam je ob čitanju prišlo na misel, da se otroci preveč-krat morajo učiti čednosti od živali. Sicer je tudi že Salomon poslal lenuha k mravlji v šolo; vendar smo tega prepričanja, da bi bilo uspešnejše in trajnejše, ko bi pošiljali nedolžno deco tudi v šolo k Jezusu, Mariji in svetnikom. Spis „Grlice“ krepko vnema mladino za domoljubje. Pri „Črticah“ pa se nam zdi v uvodu nekoliko prisiljen stavek, ki pravi o Jožefu II., da naj mla-dina iz teh črtic „izpozna srce in duha enega izmed najboljših, najusmiljenejših in najpravičnejših avstrijskih cesarjev.“

— 26. knjiga. Uredil Eng. Gangl. Gorica 1902.
k. 1 K.

Vsebina: 1. „Ciguljka“ (spisal Fran Rakuša) je kratka zgodovinska črtica iz l. 1848 o Ciguljevi Jeri, ki je umrla l. 1877. kot poštena in obče priljubljena ženica. — 2. „Pod slamnato streho“ (spisal Peter Miklavc-Podravski) je daljša, mikavna, le nekoliko preveč raztegnjena povest, ki nam slika vrlega kmetskega fanta, samouka, ki je ves navdušen za narodnost in slovanske jezike ter celo spreten pisatelj. Hvaliti moramo odločno katoliško stališče povesti — bogoljubna smrt očetova in zaupna sinova molitev v bolezn. — 3. „Težka vest“ (spisala Krasnohorska) je šaljiv spis in bo radi tega še bolj ugajal mladim čitateljem. — 4. „Mačka z rdečim

ovratnikom“ (po španskem priredil Dragotin Jesenko) je nekoliko bolj „grozna“ povest. — 5. „V snegu sama“ (po Alb. Stifterju poslovenil Silvester) je mikavno popisan dogodek. — 6. „Črtice iz življenja slavnih mož“ (spisal Podravski), sedem zgodovinskih, še precej mikavnih anekdot.

— 27. in 28. knjiga v enem zvezku. Uredil Evg. Gangl. V Gorici 1902. k. 2 K.

Vsebina: 1. Ivo Trošt „Dobrota in hvaležnost“. Ta 245 strani dolga povest je precej zapletena: vede čitatelja med socialdemokrate, mu opisuje veliko goljufijo in nje tožne posledice ter ga slednjič pomiri s spravo in še precej mirnim koncem. Glavni zaplet je na str. 104: „Kovač in ključavničar, Meglič v Središču na Notranjskem si je bil naredil brzojavni stroj. Tega pa mu je nekoč skrivaj vzel bogastva željni krčmar Dolinar, ga nekako pritrdil na brzojavno žico, potem pa brzojavil (tega se je bil menda že naučil v Ameriki, kjer je poprej bival že več časa), kakor da naznanja z Dunaja v Trst, naj se izplača na račun znane denarnice v Novem Jorku z Dunaja od sloveče banke poslanih — več tisoč goldinarjev neznanemu Johnu Blanciju, ako pride naslednji dan sam ponje na brzojavni urad v Trst ter tam pove naznanjeno skrivno besedo.“ Dolinar se je preoblekel v „Angleža“ in srečno potegnil denar; brzojavni stroj je takoj zopet nazaj oddal tja, kjer ga je bil vzel itd. To je sicer spretno izmišljeno, a precej neverjetno. Moralno jedro pa je, da je Megličev sin tudi v najhujši zadregi ostal hvaležen svojemu dobrotniku Dolinarju. Za mladino ljudskih šol ta povest ni primerna (kar je tudi izrečno povedano na čelu knjige), ker razkazuje prevelike zlobnosti. Nedolžna mladina naj gleda svet od boljše strani, saj ga bo še prezigodaj spoznala tudi od slabe. — 2. F. O. Rebrčan, „Blago srce“ (duhovnik Klemen daje nekemu mladenci v devetih pesmih razne koristne nauke); 3. Juraj Pongrac, „Čopke ni“ (slika); 4. Andrej Rape, „Ukane Matjaževega Groge“ (zlasti na mitnici); 4. Tone iz Gošče, „Bodi pošten“ (najdenih reči ne pridrževati!); 5. Ivan Stokelj, „Hud štrbunk“ (šaljiva slika ob domači luži). Vse to pa bi se smelo dati v roke tudi že učencem ljudskih šol, zato se nam ne zdi pametno, da se preraslišne reči spravljajo v en zvezek. V mladinski knjigi naj bi se bile „Grogove ukane“ nekoliko drugače obsodile nego z izgovorom: „Take-le ukane

sem dobil že v krvi, slabi krvi“. Nič kaj radi ne vidimo v mladinski knjigi besedi: „Za Boga, Ježeš!“ itd.

— 29. knjiga. **Leban Janko - Thetter J. Milutin Oblokar.** Povest. V Gorici 1904. k. 1 K

Vsebina: Glavna oseba je Milutin Oblokar, največ pa posega vmes njegov tovariš Kovač. Milutin, vrl in nepopačen mladenci, pride na Dunaj in se, kakor je bil svarjen, izogiblje nevarne družbe ter kaj pridno uči; a njegovi tovariši, posebno Kovač, ga deloma z zasmehovanjem deloma z laskanjem spravijo s seboj, da začne z njimi popivati in lenariti — „krokati“! Starše pa vara z lažnivimi pismi. Vendar ga njegov gospodar, pri katerem je prvotno stanoval, še pravočasno pregovori in reši popolnega propada. Kovač čimdalje bolj propada dušno in telesno. Milutin pa ostane stanoviten in zvest svojim dobrim sklepom. Kot domači učitelj dobre družine si pridobi potrebnih sredstev, in ker o počitnicah reši milijonarjevega sina, ki je bil padel v jezero, končno celo obogati in lepo skrbi za svojce. Povest je jako poučljiva zlasti za dijake srednjih šol, pa tudi za bolj odraslo ljudskošolsko mladino; mali bi je še ne umeli dovelj, pa jim tudi še ni treba opazovati pogubne izprijenosti podlih ljudi. Po svoji antialkoholski smeri je tudi dobra ljudska knjiga.

Nekateri pomisleki: Manj primeren izraz iz očetovih ust (str. 15): „Zaklinjam te pri vsem, kar ti je ljubo“. . . . V pismu do staršev se je moral seveda poslužiti „meglene“ laži (str. 71), kakor da bi bila laž edino, pa opravičeno sredstvo; nobena laž se ne sme odobravati, tudi ne „meglena“. — „S pravo pobožnostjo sta poslušala g. Likovič in sin“ — pesem „Po jezeru“ (str. 154), dasi se sicer nikjer nič ne omenja o verski pobožnosti. To zato omenimo, ker bi povest še veliko bolj priporočali, ko bi se opisane vrline plemenitih ljudi vsaj tupatam naslanjale na versko življenje in blažilna sredstva, ki jih nudi sveta cerkev.

— 30. snopič. **Troštivo. V srca globini.** Povest. V Gorici 1905. k. 1 K.

V Senodolu na Krasu se je Vrčanova Milka omožila z ženinom, ki ni bil po materini volji. Že čez leto ji mož umrje in mlada vdova zblazni. Lovec, Debeličev Lipe, ki se je bil nekdanj izneveril svojemu slovenskemu narodu, da bi kot izdaica dobil

boljšo službo pri mornarstvu, svoje ime Delič izpremenil v Debellis, zelo sovražil Slovence in vse Slovane, nad vse pa povzdigoval Italijane, — dobi v gozdu blazno Milo mrtvo, njeno hčerko Pavlino pa že skoro umirajočo. Usmili se sirote in jo sprejme za svojo hčer; pa ne iz dobrega namena, marveč da bi tudi otroka odtujil slovenstvu in vzgojil renegatko, kot je bil sam. Odvede jo s seboj v mesto K., kjer je bil načelnik višjega pomorskega urada. Tudi njegova soproga je bila s tem zadovoljna, da bi se tem lažje utolažila radi izgube lastne hčerke. Načelnik je ob vsaki priliki grdo zabavljaj zoper Slovence, neizmerno pa povzdigoval Italijane in italijansko domoljubje, da bi se tudi deklica zavzela za italijansko narodnost. A dosegel je nasprotno. Deklici se je dozdevalo, da je že nekdaž slišala drugačne glase, in kmalu res izve, da ni on njen oče in njegova soproga ne njena mati, marveč da je njena mati bila Slovenka. Otrok je začel goreti za narodnost in domoljubje, pa ne za laško, marveč za svoje pravo — slovensko. Skriva se je naučila slovenščine; pa seveda vse je moralo ostati prikrito. Še le, ko jo je Debellis vzel s seboj kot 13letno deklico, ko je šel na običajni lov v kraševske hribe, se ni dalo več skrivati. A s tem je prišlo tudi do ločitve. Vendar jo je še dalje gmotno podpiral, da se je izšolala za vrlo učiteljico. Končno se je pa izpreobrnil tudi Lipe in se začel zopet pisati Debelič; preživel je stara leta med domačini ter jim storil veliko dobrega.

Povest je spretno zasnovana in živahno pisana; vendar je marsikaj skoro preveč neverjetno, n. pr. kako bi si enoletno de-tece moglo tako vztrajno vtisniti v spomin materino govorico, ali kako bi mogla nedorasla deklica tako navdušeno in modro zagovarjati svojo narodnost itd. Kaj bi pač rekli novejši ocen-evatelji, ko bi kak otrok v povesti tako navdušeno in zrelostno modroval o verskih rečeh kot ta Pavlica o narodnih! Razvidno je, da je knjiga primerna za bolj odraslo mladino in za ljudstvo, osobito za vzbujanje narodnega čuta.

G a n g l E n g. **Zvonček**. List s podobami za slovensko mladino. Leto IV.—VII. à 5 K k. 5-60 K.

Spretno in marljivo urejevan mladinski list, ki je podal slovenski mladini že mnogo lepih sestavkov v vezani in nevezani besedi. — P o m i s l e k i: V IV. letniku ni kaj primerna pesmica

„Ob potočku“ (str. 98), ker za one, ki je ne umejo, nima pomena; za one pa, ki jo že umejo, zlasti zadnjo svarilno kitico, je pa brez potrebe, ali pa še utegne biti otrokom povod nedostojnim pogovorom. Isto velja o pesmi „Štorklja“ (str. 189) in sicer še tembolj, ker ta snov ni domača; Slovenci ne poznajo tega prikrivanja napram nepoklicanim radovednežem. V pesmici „Za počen groš“ (str. 170) je premalo spoštljiv oni ponesrečeni dovtip, ko hoče deček dati angelom poleg nabranih cvetlic še „počen groš“, češ:

„Saj je pravil stari striček,
da je res tako,
da za počen groš krilatci
vozijo v nebo.“

V V. letniku je (str. 147) „Ujel ga je“ sicer dobra osoljenka, vendar naj bi se bila tako končala, da bi mali čitatelji spoznali, kako je napačno in grešno, sadje krasti po tujih vrtilih. Vzklik: „Pri Bogu!“ (str. 206) je nekaka prisega in naj bi se nepotrebno ne rabil v mladinskih spisih. V pesmi „Božična povest“ utegne mladega čitatelja motiti dvojnati božič:

„Oj, le mirna deca moja! ...
V noči tej v sosednjo sobo
pride Božič — dobri starec —
s smreko zeleno.

Smreko zeleno pusti tam
in odide brez slovesa,
ali takrat iz višave,
pride ljubi Jezušček“ itd.

V VI. letniku moramo grajati rabo potvarjenih besedi, ki spominjajo na najsvetejše ime Jezus; mnogokrat se ponavlja „Jâzes“ (str. 14 in 281), „Jažes“ (str. 117), „Ješ“ (str. 278). Brezpotreben je vzklik: „Jezus Marija!“ (str. 28). Na str. 53 je v zadnji vrstici neprimerna beseda „samodrug“, ki ima v nekaterih krajih vse drugačen pomen. Ni se prav posrečila razlaga krstnih imen (str. 182 i. d.). Posebno je neumestno za mladinski list, kar se pripoveduje o „Štorklji“ (str. 184). Čemu opisovati otrokom ta kočljivi predmet. Težko, da bi si mogli mladi čitatelji prav tolmačiti pesemsko vrstico: „Prešeren pesnik večnega življenja“. Iz pedagoških ozirov naj bi se tudi ne bila vzprejela slika Prešernovega spomenika.

V VII. letniku moramo zopet grajati vzklike: „Jazes, jazes!“ (str. 10), „za Boga!“ (str. 16), „Ješ“ (str. 37). Tudi „ardek“ (str. 249 i. d.) je neprimeren izraz za mladinski spis. Ne kaže ponavljati kletve in zakletve neolikancev: „Bodi mi duša vekomaj pogubljena!“ „Prokleta ti duša! Proklet dan tvojega rojstva!“ (str. 275). — Jako dobri spis „Ugnana trmica“ bi bolje sodil v kak vzgojilni list, ker je v prvi vrsti v pouk staršem, zlasti premehkim materam. Zdi se nam, da se na str. 143 živalim pripisuje neka prevelika zavednost: „Tigrovka vse to (da bi ji psi pomorili mladice itd.) dobro vé, vé tudi, ako bi v slučaju vničila 10 do 13 psov, da bi jo drugi vendarle zgrabili in strgali z nje meso, četudi bi sami poginili“ itd. Živali ne morejo tako preračunati posledic, delujejo le po naravnem nagonu.

***Genovefa**, sveta grofinja. Mična in ganljiva pripovedka. Deseti natis. Ljubljana 1907. m. 32 h

O Genovefi imamo dve knjigi. Le-to, ki jo je letos izdal J. Giontini že v 10. natisu, in ono, ki je izšla v 4. natisu l. 1890. pri Blaznikovih naslednikih. Vsebina je v jedru pri obeh ista: Grof Vojnomir, ki se je bil poročil z bogoljubno princezino brabantskega vojvode, je moral na vojsko. Med tem je hotel njegov oskrbnik Golo, kateremu je vse zaupal, zapeljati njegovo ženo Genovefo. Ker je pa ostala stanovitna vkljub drznemu nadlegovanju, jo je po krivem zatožil odsotnemu grofu, češ, da se je pregrešila s kuharjem, ter jo vrgel v ječo, kjer je porodila in krstila sinka Boleslava. Grof se razsrdi in ukaže umoriti kuharja, grofinjo in njenega sinka. Pa odposlana morilca na milo prošnjo prizaneseta Genovefi in detetu s tem pogojem, če ostane vedno v daljnem gozdu, kamor sta ju odvedla. Vse je bilo tega prepričanja, da je grofinja z otrokom mrtva. Mož spozna krivico in hudo žaluje. Slednjič nenadno — nad vse veselo snidenje!

Ta snov že samaobsebi ni posebno primerna za otroško dobo. Vendar je v izdaji Blaznikovih naslednikov, ki ima na naslovu pristavek „iz pisem Krištofa Šmida“, vse tako povedano, da se sme vročiti tudi že ljudskošolski mladini. Sploh je v tej izdaji več jako ganljivih in pristrčnih opisov, kakor smo jih vajeni izpod Šmidovega peresa. Le žal, da je prevod premalo opiljen in korektura prezanikrna.

Nikakor pa ni pričujoča — Giontinijeva — izdaja za otroke, ker je zapeljevanje podlega Gola preživo in preočito opi-

sano. Posebno je oduren prizor, ko najeta svetohlinka v vodi kaže presenečenemu grofu prav „nazorno“ ono izmišljeno občevanje med grofinjo in kuharjem (str. 16).

Grizelda, kmetica in grofica. Lep izgled potrpežljivosti in ponižnosti vsem ženam. Drugi natis. V Ljubljani 1900. m. 20 h.

Drobna knjižica opisuje nekoliko čudaško vedenje sicer poštenega mejnega grofa Valtarja na Piemonteškem, ki je vzel za ženo hčer preprostega in ubožnega moža Janikola. Dobra žena je ponižno prestala hude poizkušnje: dva otroka ji je ukazal vzeti in odvesti k svoji sestri v Bolonijo, njej pa je rekel, da ju je dal umoriti. Končno jo še zapodi z grada in začne navidezno pripravljati ženitovanje z drugo nevesto. Ko pa pride čas novega ženitovanja, naznani Grizeldi, da je bilo vse le poizkušnja, ki jo je vrlo dobro prestala, in predstavi ji vrnivša se otroka. Po prestani nevihti zopet jasna sreča!

Dasi je pač nekoliko bedasta taka poizkušnja, je vendar krotka potrpežljivost te kmetске grofice lahko v pouk tudi mladim čitateljem. Jako nespreten je (str. 34) stavek: „Nato ji je nataknil poročni prstan in ji zopet obljubil zakonsko zvestobo. In duhovnik ju je blagoslovil in poročil...“ Ko jo je bil poprej zapodil, ni nehala biti njegova žena; čemu torej nova poroka?

Haderlap. Črni bratje. Tretji natis. V Ljubljani 1905. m. 40 h.

V Kalabriji je neki Iskra izpodrinil kralja Ferdinanda. Pa bilo jih je mnogo, ki niso bili zadovoljni z novim kraljem. Zvesti prijatelji starega kralja so z ustaši, ki so se imenovali „črni bratje“, premagali Iskro in napravili zopet red. Boji, s katerimi se je to doseglo, so obširno opisani in opremljeni z raznimi zapletkami. Vzgojilnega jedra nima ta povest, pisana je le bolj za radovednost in kratek čas. Vendar nismo našli v njej nič takega, da bi se ne smela vročevati bolj odrasli mladini. Za male je pa preveč vojskovanja in pobijanja; prestrašen bi bil zanje, n. pr. (str. 46) prizor, ko so generalu Čuku „zavezali zanjko iz vrvi za vrat ter ga potegnili na prvo bližje drevo. Zatrepetal je še nekoliko z nogami in preminil je. Zabuhlo lice je postalo višnjevkasto, iz ust pa je pomolil jezik.“

— ***Nikolaj Zrinjski**, hrvatski junak. Ljubljana 1903. k. 40 h.

Zanimivo in pregledno popisuje ta knjižica „po raznih spisih“ težave, katere so morali kristjani prestajati v krutih bojih s Turki ob času cesarja Solimana, posebej pa junaško vedenje grofa Zrinjskega in njegovih junakov. Prav radi bi to delce priporočali tudi za mladino ljudskih šol, ko bi ne bilo na str. 34—36 neke nepotrebne ljubimske epizode, ki s celotno vsebino ni v tako tesni zvezi, da bi se ne bila mogla opustiti ali vsaj drugače zasukati. (Neprimerno n. pr.: „Milina njenega pogleda in lepi zvok njenega glasu je očaral vsako moško bitje. Ni čudo, da je mladi junak Ivanič kar plamtel in gorel za to plemenito deklico . . . Bil je l. v tistih letih, ko mlado srce po ljubezni hrepeni . . . in kakor se že godi med mladim svetom, kmalu je vezala mlado dvojico iskrena ljubezen . . .“)

— **Pod turškim jarmom**. Povest iz vojske Grkov proti Turkom. Tretji natisek. V Ljubljani 1903. m. 40 h.

Opisuje se nekaj bojev med kristjani in Turki, kakor se gostokrat ponavljajo na Balkanskem polotoku. Za nežne čitatelje je pregrozovito; za bolj odrasle naj bi že bilo, ako nimajo ravno kaj boljšega. Ljubezensko zanimanje v povesti je bolj skrito in le parkrat bolj mimogrede izve čitatelj že naprej, da se bosta končno „vzela“ dotična. (Str. 19: „On bi dal zate kri in življenje“, in str. 42: „On pa je ves gorel zanjo“.)

Hoffmann Fr. **Bog pomaga**. Povest. S štiriimi jeklorezi. V Ljubljani 1892. k. 80 h.

Prav dobra knjiga za mlade in odrasle, le za negodne prvence je boljše, če še nič ne zvedo o toliki zlobnosti, kakršno kaže nasprotnik glavne osebe. Glavna oseba te povesti je namreč pisar pri g. Trdini, oče Koren in njegova vrla soproga. Po krivem obdolžen, ker se ni hotel z nasprotnikom udeležiti krivice, izgubi službo in je v veliki zadregi, kako bi preživil svojo družino. Ljubeznivo ga tolaži njegova bogoljubna žena mnogokrat ponavlja: „Bog pomaga“. Ganljivo lepo je opisana ljubezen njunih otrok, Pavla in Anice, ki skrivaj začneta nekemu prodaj-

jalcu slikati podobice, da bi kaj prislužila ubogim staršem, in kako lep družinski praznik je bil, ko sta očeta in mater prese-netila, s prvim zaslužkom dveh tolarjev. Kmalu se oglasi druga nesreča: hišo jim hočejo prodati! Že se selijo, a v zadnjem trenutku najdejo v steni za podobo rajncega deda zaklad, s katerim lahko plačajo dolg, in jim še precej ostane. Toda zlobnemu nasprotniku se posreči, da poštenega Korena kot tatu spravi v ječo. Vendar tudi to zadnjo poizkušnjo junaško potrpi in v kratkem pride na dan njegova nedolžnost, postane tajnik knežje pisarne z letno plačo 1500 gld.

— *Od uboštva do bogastva* ali čas je zlato. Drugi predelani in popravljeni natis. V Ljubljani 1900. m. 72 h.

Lenče, mlad pridanič, postane poštenjak, slednjič še minister, ker se je naučil ceniti vrednost časa. Kraljevič Vladimir je na lovu dal mlademu postopaču ta-le koristni nauk: „Razumeš, Lenče, ti si postopač, pridanič, zato ker ne poznaš vrednosti časa. Čas je zlato. Porabi torej dobro svoj čas. Učiti se moraš, dosti učiti, vse učiti, karkoli se moreš učiti!“ Lenče uboga. Bila je zanj sicer britka šola, a prišel je do sreče. Dobra knjižica, ki naj bodri mladi svet k prepotrebni pridnosti.

— *Kar Bog stori, vse prav stori*. Povest. S štirimi jeklorezi. V Ljubljani 1892. k. 80 h.

Gospod Strnad je bil navidez zelo bogat in se je vedel tudi jako imenitno. Ko se pa pokaže, da je njegovo imetje le neznatno, gre v Ameriko, da bi obogatel, dasi mu zelo brani njegova soproga, ki je pripravljena skromno živeti. V Ameriki mož sicer res obogati, toda ob vrnitvi se ladja razbije in rešita se le on in njegov sluga; pride pa med Indijance, kjer mora več let preživeti, predno se vrne domov. Med tem pa njegova žena, kateri je bil pustil znatno svoto za najnujnejše potrebe, doma lepo in skrbno vzgaja nadebudnega sina Milana; a gospod, pri katerem je bil denar naložen, pobegne, in zdaj sta v največji siromašini. Toda vrli sin ne obupa; pogumno gre k hišnemu gospodarju Severju prosit, naj bi počakal radi stanarine vsaj pol leta, češ, da med tem bode toliko prislužil. Sever, sicer čudak, postane najboljši prijatelj zapuščenima in poskrbi, da Milan pride

v Trst v imenitno trgovsko hišo, kjer zaradi nepremagljive zvestobe, ki je prestala hudo poizkušnjo, postane knjigovodja. Potem so vsi skupaj preživeli še srečne dni.

Dobra knjiga za mlade in odrasle, posebno še zato, ker kaže, kako potrebna je zvestoba vsakemu, ki hoče pošteno živeti; s tatvino in goljufijo pa se slednjič pride le v nesrečo. Prav lepo tudi uči, kako moramo v najhujši bedi zaupati v Boga. (Nekoliko bi utegnili mladino motiti gospoda Strnada zvijača, ko se hoče o zvesti ljubezni svoje žene prepričati s tem, da predno stopi v hišo, pošlje po svojem slugi pismo, v katerem se laže, češ da v Ameriki leži bolan, ubog in zapuščen.)

— **Kako vzgoja usoda.** Povest. S štirimi jeklorezi. V Ljubljani 1892. k. 80 h.

Bogomir, v mladosti razvajan in jezljiv ter semtertja zelo neusmiljen, se po mnogih hudih poizkušnjah — celó samomorne misli se mu urivajo, ki jih pa hrabro premaga — izpreobrne ter vsled tega in vsled šele čez leta najdene oporoke bogatega strica postane dober in srečen gospodar. Bog — pisatelj pravi: usoda — ga je vodil po poti ponižanja in pomanjkanja, kar je nadomestilo ali popravilo slabo vzgojo. — Ta povest je še dokaj dobra, vendar le za bolj odraslo mladino, ker za manjše bi ne bila še dovolj razumljiva in tudi ne blažilna, ker vedenje Bogomirovo je v začetku le predivje in ob nekaterih priložnostih preneusmiljeno, ko n. pr. psa naščuva proti strežniku, brez vzroka s toporiščem pretepa delavca. Hoffmann je silno veliko pisal, in lahko je umljivo, da je mnogo njegovih spisov srednje vrednosti ali celo slabih. Tudi pričujoče povesti ne moremo prištevati najboljšim, vendar škodljiva ni.

— ***Peter Prostak.** Povest. S štirimi jeklorezi. V Ljubljani 1892. k. 80 h.

V izvirniku se imenuje glavna oseba „Peter Simpel“ in pride k mornarjem, kjer se raznovrstno norčujejo z njim; pozneje je bil vjet, in skoro vsa povest se nadalje suče o tem, kako se s svojim prijateljem reši po raznih poizkusih, pride domov in postane po svojem bogatem dedu bogat „lord“ ter se oženi, kar ni bilo nenadno, ker ga povestničar že zgodno seznanil z neko deklico. Povest je precej „simpl“ in se ji vidi, da je spisana „po

naročilu“ za toliko in toliko strani. Mladinska knjiga pa še celo ni, ker se v njej nekako čudno opisuje dvoboj. „Peter Simpel“ ve, da dela zoper svojo vest, in vendar moli pred dvobojem in iskreno zahvali Boga po dvoboju! Tako berilo gotovo bega neizkušeno mladino.

H o p f e n - F u n t e k. *Kako je zginil gozd.*
Povest. V Ljubljani 1891. m. 40 h.

Namen tej knjižici je, osmešiti oholo bahanje in svariti pred porazanjem naših gozdov, ker nam kaže kmeta bahača, ki sleparskemu Lahu proda svoj gozd ter prvo tretjino kupne cene hitro požene prav s kmetско upravljivostjo, ravno tako drugo, šele s tožbo izterjano, poslednjega doplačila pa zaman pričakuje in tako urno pride na beraško palico; po goličavah, kjer je poprej stal ponosni gozd, se privale hudi plazovi in nalivi, ki ne škodujejo le njemu, marveč vsej okolici. Da bi pa bila vsa stvar mikavnejša, je zabeljena bolj prikrito z opisom ljubezni pridnega hlapca in prevzetne domače hčere, ki se slednjič tudi „vzameta“. To stori, da je knjiga bolj „ljudska“, ne pa brezpogojno priporočljiva za mladino, kateri vendar ne bo ravno škodljiva. Pridejan je Šubicev spis „Varujte gozde“ iz koledarja „Družbe svetega Mohorja“.

H r v o j i č S. *Princ Evgenij Savojski*, slavnijunak in vojskovodja avstrijski. V Ljubljani 1893. m. 48 h.

Dokaj natančno našteva in opisuje knjižica po vrsti slavnega junaka sijajna dela, hude boje in slavne zmage v raznih deželah proti raznim sovražnikom. Vpleta tudi nekatere druge zgodovinske reči in sočasne dogodke. Za odrasle dečke je poučno tako berilo, za male seveda še ni umljivo in jasno. Zdi se mi pa, da se mladini ne bode splošno prikupila, ker ni dovelj živahno in zanimivo pisana. Grajati moram tudi to, da se je premalo oziralo na značaj in zasebno življenje našega junaka, kar bi bilo tem lažje in koristnejše, ker se je posebno odlikoval po svoji nehlinjeni pa tudi ne prikrivani bogoljubnosti in plemenitosti srca.

J u r k o v i č F r. *Veselje angelsko*. Napevi za dvoglasno petje in spremljevanje na orgljah pesmarice „Priatelj otroški“. 1904. m. 50 h.

Kakor je razvidno že iz naslova, je ta zbirka, ki ima 23 pesmi s spremljevanjem in v dodatku še 3 brez spremljevanja na orgljah, namenjena orgljavcem in pevovodjem, ker je pod notami natisnjena le prva kitica pri vsaki pesmi, nadaljno besedilo pa v posebni knjižici „Priatelj otroški“, ki jo je sestavil dr. Jos. Somrek. Napevi so lahki in primerni šolski mladini, spremljevanje korektno. Radi pritrdimo tudi besedam v predgovoru: „Vesetje angelsko je pobožna šolska mladina, ki zna lepo peti. Pobožna pesem vzbuja vzhvišena čustva in pospešuje versko in нравno vzgojo. Kdo se ne veseli, če sliši slavošpeve na čast Jezusu, Mariji in drugim svetnikom iz jasnih grl nedolžnih otročičev.“ Zato pa z veseljem pozdravljamo vsako publikacijo, ki pomaga izvrševati to imenitno nalogo pri naši mladini.

Keller dr. Anton — J. B. *Prst božji* ali izgledi božjih kazni, oziroma slučajji, ki niso slučajji. Dva zvezka. V Ljubljani 1887. m. à 46 h.

Sicer ta zbirka ni prvotno namenjena mladini in tudi ni tako skrbno urejena, da bi jo mogli brezpogojno priporočati. Vendar jo utegne s pridom čitati bolj odrasla mladina, preden stopi v javno življenje, ker vidi iz resničnih dogodkov, kako zelo Bog kaznuje pregrehe že večkrat na tem svetu, zlasti bogokletstvo, krivo prisego, zaničevanje starišev, umor itd. Za manjše učence pa še ni tako berilo, ker je marsikaj bolj robato povedano, in je tudi privoščiti nedolžni deci, naj svet spoznava bolj od dobre in lepe strani ter se naj ne razburja ob črni izprijenosti podlih zločincev.

Kocbek Fr. *Pregovori, prilike in reki*. V Ljubljani 1887. m. 60 h.

Dozdaj je to najobširnejša zbirka slovenskih pregovorov, urejena po abecedi. Nedostojnosti nismo opazili nobene. Sam bi si seveda ne vedel učenec kdovekaj pomagati s tako zbirko. Toda z učiteljevim navodilom in razjaznilom pa se dajo doseči lepi vzgojilni uspehi. Velika korist za poznejše življenje je že to, ako se začno otroci zanimati za lepe pregovore, ki podajajo v lepi in krepki obliki zaklade modrosti.

Kosi Anton: *Zabavna knjižnica za slovensko mladino*. XII. in XIII. zvezek. à 30 h.

Marljivi g. pisatelj je že l. 1891. zasnoval mladinsko knjižnico, ki naj bi podajala naši deci podučnega in zabavnega berila v vezani in nevezani besedi. — Način urejevanja je sličen onemu v „Vrtcu“ in „Angelčku“. Naprodaj je le še XII. in XIII. zvezek. Napovedana je bila nova izdaja pošlih zvezkov. Za ta slučaj bi svetovali, da bi se popravili nekateri manjši nedostatki, na katere je svoječasno opozorila kritika. Omenjena dva zvezka sta priporočljiva.

— *Šaljivi Jaka* ali zbirka najboljših kratkočasnic za slovensko mladino. V Ljubljani. I. zvezek l. 1892. in II. zvezek l. 1894. m. 48 h.

Kaj je naša misel o zbirkah kratkočasnic, smešnic, dovtipov, osoljenk ali kakor naj se že imenujejo te vrste drobtinice, smo že povedali na strani 9., ko je bilo govorjenje o „Šaljivem Slovencu“. Gotovo stori dobro delo, kdor pospešuje pri mladini detinsko veselje, in kratkočasnice imajo svoje opravičeno mesto v mladinskem slovstvu; vendar naj se nikar ne ponujajo kot navadna hrana, marveč le bolj kot „zabela“ ali kot „ocvirki“ med drugim resnim berilom in zelo naj se pazi, da se tu ne vtihotapi kaj nedostojnega. — Zbirka je vobče dobra, opozorimo le na nekatere pomisleke, n. pr. na strani 58. v I. zvezku: „Katehet je v šoli učil otroke o sv. Duhu. „No, kaj je sv. Duh?“ vpraša majhnega dečka v prvi klopi. „Sv. Duh je ptica od popirja, ki visi doma nad našo mizo na nitki,“ odgovori učenček.“ Reč je prevzvišena, presveta, da bi se na ta način in še celo med otroci — večkrat ponavljalo, ako je bilo res kdaj po preprosti neumnosti tako rečeno. V II. zvezku na strani 49. bi se bilo lahko brez škode izpustilo radovedno vprašanje nekega učenca o angelcih: „Kje jim pa peruti prirastejo?“

— *Zlate jagode*. Zbirka basnij za slovensko mladino in priprosto ljudstvo. Ljubljana leta 1894. k. 1-20 K.

Od nekdanj je bil priljubljen nauk v basnih, ker je ljudem tako bolj umeven, in ga tudi lažje prenašajo, kakor pa, če se jim kar v obraz pove resnica. Tako so se jih tudi od nekdanj

radi posluževali učitelji in vzgojitelji ob svojem poučevanju. Za otroke je pa nekoliko utrudilna tako obširna zbirka enovrstnega berila, in tudi ne posebno koristna, če jo kar zdržema prebirajo, ker ne morejo sproti použiti in prebaviti. Basni so vzete zvečine iz Slomškovih spisov in iz „Vrtca“, kar jim je gotovo tudi v priporočilo; a onim knjigam, iz katerih se ponatiskujejo, utegnejo biti na kvar, ako se le preveč izčrpajo. (Na strani 50. je napačen izraz „umršega svojega psa.“)

— *Sto narodnih legend.* Slovenski mladini in priprostemu ljudstvu v pouk in zabavo. Ljubljana 1898. k. 1-20 K.

Ta dokaj obširna knjiga je nova pomnožena izdaja „narodnih legend“, ki so bile poprej izšle v treh zvezkih. O novi izdaji pravi gospod pisatelj v predgovoru: „Ko sem zbiral, prirejal in urejal narodne legende, sem se uveril, da se širi med našim ljudstvom tudi nekaj takih drobtin, katere bi bilo bolje zatreti, ne pa jih zapisovati, zakaj prav pri nabiranju narodnega gradiva verskega značaja nam je treba biti zelo opreznim in skrajno natančnim. Tudi v moje snopiče „Narodnih legend“ je zašlo nekaj takega blaga, ki bi bilo prav lahko izostalo, ter se nadomestilo z boljšo stvarino“ itd. Veseli nas taka skrbljivost; vendar bi bilo zbirki le v korist, ko bi se bila še bolj „izčistila“ in lahko bi bilo izostalo še nekaj „takega blaga“. Pri legendah je namreč le prevelika nevarnost ta, da se kje ne krati prevzvišena spoštljivost, ki jo moramo imeti do svetih oseb in reči. Tako na pr. je premalo spoštljivo povedano, da je Jezus skrivaj izvrtal luknjo v čoln s svedrcem, ki ga je nosil s seboj še od takrat, ko je bil v delavnici sv. Jožefa za kratek čas vrtal v deščice“. Neprimerna je beseda „bogovanje“. Nečastno je za sv. Petra, ko se pripoveduje o njem, da je skrivaj ovsenjak jedel, pa ga je moral iz ust vreči, ker ga je Jezus nalašč takrat kaj vprašal, ko je bil ugriznil, češ, da tako so nastale gobe. Zopet je vzprejeto na str. 207.: „Prav tako je (Bog) vlekel s prstom tudi po kravi (po vampu). Takoj pod prstom se je vime sušilo.“ Motiti bi utegnili preprostega čitatelja, če bere, da Jezus govori sam o sebi: „V podobni deteta imam tudi človeške slabosti, in vabilo me je to, kar se sveti in kar ugaja.“ Napačno je zapisano (str. 78.): „Moj Oče je rekel: Blagor siromakom na duhu“, in (str. 164.): „Izmed vseh živali je ustvaril Bog ptice najkasneje.“

— *Letni časi*. Spevoigra. Dvo- in triglasni zbori s samospevi, dvospevi ter z deklamacijami, uravnani za spremljevanje na glasovirju in harmoniju. V Ljubljani 1905. m. 320 K.

Variatio delectat — izpremembra miče. S tem pregovorom najlažje ocenimo to publikacijo. Podaje nam namreč navadnih pesmic, ki opevajo štiri letne čase z napevi in spremljevanjem, ter kakih deset za deklamovanje. Nekaj je povzetih iz drugih zbirk, nekaj pa je novih. Vse te reči pa se pokažejo v drugačni in prijetnejši luči, ako se izvajajo teatralično, v posebnih oblačilih, urejenih nastopih itd. Za pošteno razveseljevanje naše mladine je dobrodošel vsak prispevek. Ako so komu bolj všeč druge popevke ali deklamacije, jih tudi lahko nadomesti, zlasti ob ponovitvi spevoigre

— *Šopek šolskih pesmi*. S posebnim ozirom na narodne in v narodnem duhu zložene napeve. Izdaja v štirih delih. I. del m. 90 h, II. m. 1 K.

Gotovo je tudi s tem delom zelo ustrezno ne le učiteljem po šolah, marveč vsem, ki ljubijo in negujejo otroško petje. Vobče moramo reči, da so napevi skrbno odbrani in dobro opiljeni; seveda ne more biti pri toliki zbirki drugače, kot da so eni bolj, drugi manj dovršeni. Glede na uporabo narodnih napevov za drugačno besedilo so pa seveda misli različne. Vsem pač ne bo ugajalo, ako se, n. pr. poje: „Naša hiša“ po melodiji: „Bog naj živi gospodarja, ker nam vinca da brez denarja“; „Psiček naš“ po: „Ribcam dobro gre, ker žeje ne trpe“; „Kosec“ po: „Od straže hrvaške . . .“; „Naša vas“ po: „Stoji, stoji tam lipica . . .“; „Veter“ po: „Čuk se je oženil, tralala . . .“; „Velikonočna“ po: „Barčica po morju plava . . .“; „Kje je ljubi Bog doma“ po: „Kot ptičica sem pevala in sladke sanje sanjala“ itd. Ne da se tajiti, da dober napev mora biti tesno združen z besedilom in naj bi tudi ostal kôt celota. Ako se temu nasproti poudarja, da bi bilo škoda lepih narodnih napevov, ko bi ostali mladini nepoznani, se pa sme tudi opomniti: ako je besedilo narodne pesmi pošteno, naj se porabi narodna pesem; ako je pa besedilo pohujšljivo, je pa vprašanje, če bo izpremembra besedila imela stalno kaj prida koristi, ker se ne da tako lahko prikrivati prvotni tekst. Vendar naj bi se ne pretiravalo na nobeno stran,

ker ima tudi g. izdajatelj svoj prav, in otroci bodo imeli — za izpremembo tupa tam! — tudi svoje veselje. Da se ustreže različnemu okusu, je za isto pesem čestokrat po več napevov.

— *Spominek prvega svetega obhajila.*

Šest zlatih sredstev stanovitnosti na poti v nebesa za kršč. mladino. Po nemškem izvirniku. *m.* 12 h, *l.* 24 h.

Vsebina: 1. Spominjaj se večkrat dne svojega prvega sv. obhajila 2. Večkratno vredno sv. obhajilo. 3. Sveta čuječnost. 4. Molitev. 5. Krščanski dnevni red. 6. Misel na štiri poslednje reči. Pridejali so se še „Dobri sklepi za prvo sv. obhajilo“. Knjižica se je gospodom katehetom priljubila in je bila že večkrat ponatisnjena. To tudi zasluži, ker podaje na tesnem prostoru veliko lepih in bodrilnih misli

Kredba Vaclav — Podkrajšek H. *Izdajalca domovine.* Povest. V Ljubljani 1901. *m.* 40 h.

Čevljar Čelešnik si je bil v vojaških letih prisvojil nekaj nemških besed, pa tudi prismojeno nadutost, češ, da le nemščina kaj velja, vse drugo nič. Kjer je le mogel, je v govorjenju prislonil kako nemško besedo; slednjič si je celo napravil nad oknom svoje delavnice napis: „Johann Tschelleschnigg, Schuhmachermeister“. Seveda se mu je vse smejala, pa mu tudi zaslužka ni več dajalo. Seznanil se je z nekim nemškomislečim agentom protestantom ter hotel svojega sina Pepčka dati v nemško protestantsko šolo, kar mu je sicer dobra žena zabranila; ni mu pa mogla zabraniti, da bi ga ne poslal v daljno mesto v čisto nemško šolo, kjer se je popolnoma izneveril jeziku in poštenju. Ubogo mater je sinovo vedenje spravilo v zgodnji grob. Oče pa je znorel, ko je zvedel, da je z njegovim prijateljem vred kot izdajica ob avstrijsko-laški vojski ustreljen.

Dobra, mikavno pisana ljudska knjiga, posebno priporočljiva v obmejnih krajih; a tudi bolj odrasli mladini ne bo brez koristi, ker ima namen vzbujati narodno zavest in ožigosati sramotno zaničevanje lastnega jezika; nikakor pa ne hujskati proti drugim narodnostim (na str. 28. je naravnost rečeno: „Prav je, da se zaveda svoje narodnosti, da bi le poleg tega ne sramotil drugih“).

Kržič Anton. *Zgledi bogoljubnih otrok iz vseh časov krščanstva*. V Ljubljani. I. del v 3. natisu 1897; II. del v 3. natisu 1898 in III. del v 3. natisu 1898. à m 60 h, k. 80 h.

Naj se nikomur ne zdi čudno, če tukaj ocenjevatelj našteva tudi svoje spise. Saj jih ne mislim ocenjevati, dasi bi bil upravičen tudi v to, vsaj pri onih, ki so le zbirka tujih spisov, in pri onih, ki jih je pomagala urejevati tuja opora, zlasti vrli sotrudnik g. župnik J. Volc; marveč le ponujam svoje blago v nakup in povem, kaj je naprodaj. Saj itak noben pisatelj ne piše knjig sam zase, marveč zato, da bi jih v roke dobilo mnogo čitateljev.

Ob nabiranju „Zgledov bogoljubnih otrok“ sem se oziral na razne dobe cerkvene zgodovine, pa tudi na razne okoliščine, v katerih so živeli mladi junaki. Odbiral sem take, ki so se kaj bolj odlikovali mimo drugih; pazil tudi na večjo razliko, da se ne bi prevečkrat ponavljala ista reč. Največ mi je bilo pa do tega, da imajo otroci pred seboj resnične vzore. V I. zvezku se opisujejo zgledi iz 19. stoletja; II. zvezek sega že bolj v oddaljene čase; slednji pa se bolj in bolj bliža začetku krščanstva. Čitanje je še posebno s tem olajšano, da je vsak večji opis razdeljen v več oddelkov.

— *Sveta Germana*. Zgled krščanske potrpežljivosti. Tretji natis. V Ljubljani 1891. m. 10 h, k. 20 h.

Življenje sv. Germanice, ki je že opisano v II. zvezku „Zgledov“, se je dalo zato še posebej natisniti, ker je zelo mi-kavno in poučno, ter je želeli, da bi se zelo razširilo med mladim svetom.

— *Kako ti je ime?* ali vzorno življenje naših svetih priprošnjikov v nebesih.

Zasnoval se je ta ciklus poljudnih opisov svetniškega življenja iz tega-le namena: naj bi polagoma večinoma vsak otrok že v zorni mladosti dobil v roke kolikortoliko natančen opis svojega krstnega (ali birmskega) patrona. Zdelo se mi je, da bi mladino ljubi s takim darilcem še več koristili svojim gojencem nego samo s podobico ali kako igračo; pa saj bi bilo to tudi le en-samkrat za vsakega.

Do zdaj je izšlo (v zalogi „Kat. društva detoljubov“) že 12 zvezčkov. Sam sem napisal te-le: Sv. Anton Padovanski, *m.* 12 h; sv. Jožef, *m.* 16 h; sv. Frančišek Saleški, *m.* 10 h; sv. Roza Limanska, *m.* 10 h. Nadaljevali so drugi, zlasti za uredništva preč. g. Mih. Bulovca: Sv. Frančišek Asiški, *m.* 12 h; sv. Neža, *m.* 10 h; sv. Marija Magdalena, *m.* 10 h; sv. Janez Evangelist, *m.* 10 h; sv. Terezija, *m.* 10 h; sveta Katarina, *m.* 10 h; sv. Stanislav Kostka, *m.* 12 h; sv. Angela, *m.* 8 h.

Zelo bi bilo želeli, da se ta zbirka nadaljuje, in sicer tako, da ne bo le za otroška leta, marveč da zaleže za vse življenje. Tukaj naj se še posebej izkaže resnica: dobra mladinska knjiga je navadno tudi dobra ljudska knjiga.

— **Podobica sv. Alojzija ali njegova pot v nebesa.** V spomin tristoletnice njegove blažene smrti. Četrti natis v Ljubljani 1891. *m.* 10 h, *l.* 20 h.

Ko se je bližala tristoletnica blažene smrti mladinskega patrona sv. Alojzija, se je posvetoval poseben odbor ljubljanskih duhovnikov, kako naj bi se praznovala ta za mladino tako imenitna svečanost. Poleg drugega se je meni poverila naloga, naj spišem knjižico, primerno za darilo šolskim otrokom. Tako je nastala ta drobna knjižica, ki je bila tako blagohotno vzprejeta, da se je morala v kratkem večkrat ponatisniti. Pa dasi je bila posebej spisana za jubilejsko svečanost, ima vendar še stalno korist, ker opisuje splošno izredne vrline sv. Alojzija po zasnovi: I. Knjiga, II. mrtvaška glava, III. sv. Križ, IV. lilija, V. bič ali tepežnica, VI. rožni venec, VII. zlata krona, VIII. obleka.

— **Ali znaš?** Zbirka krščanskih resnic in molitev, ki naj bi jih vsak kristjan znal na pamet. XI. izdaja, *m.* 8 h; XII. (po dr. Pečjaku pomnožena in izpopolnjena) izdaja, *m.* 12 h.

— **Dobra spoved.** Nauki in molitve za vredni prejem zakramenta sv. pokore. III. natis. V Ljubljani 1899. *l.* 40 h. — **Molimo!** ali najimenitnejši nauki o molitvi. I. Kako in II. zakaj. *m.* 10 h. — **Spodobno vedenje v cerkvi.** *m.* 8 h. — **Spodobno ve-**

denje v šoli. m. 6 h. — **Boj zoper lažnivost.** (Ponatis iz Angelčka.) V Ljubljani 1903. m. 10 h. — **Mala zakladnica.** Zbirka krajših molitvic in pobožnosti z obilnimi odpustki. III. natis. m. 10 h, l. 20 h.

Kakor se mladini podajajo razne knjižice, v katerih se obširneje ponavljajo in izpopolnjujejo svetni predmeti, enako — pa saj še bolj je potrebno, da se jim vročujejo tudi take knjižice, v katerih morejo ponavljati šolsko (ali tudi cerkveno) razlago verskih resnic in priporočenih bogoljubnih vaj. Naj bi zlasti gg. katehetje ne prezirali tega sredstva, saj se pač sami le prevečkrat lahko prepričajo, kako se hitro pozabi, kar so s tolikim trudom naučili. Take in enake knjižice naj bi posredovale, da se šolski nauki ohranijo tudi za poznejše življenje.

— **Vrtec.** Časopis s podobami za slovensko mladino. Letniki 1895.—1899. in 1901.—1905. k. à 3 K, letnik 1906. k. 4 K, (L. 1900. se oddaja le še ob nakupu vseh letnikov 1895.—1906.) Letna naročnina je z „Angelčkom“ vred 5 K 20 h.

Urejevanje tega mladinskega lističa pač dovolj znanega lista se ravna, kolikor možno, po zahtevah, ki smo jih obrazložili spredaj v uvodu. Skrbi se za to, da je vsebina raznovrstna in mikavna, poučna in zabavna v prozi in poeziji ter v prikupni obliki. Ne le v šolskih, marveč tudi ljudskih knjižnicah in v knjižnicah izobraževalnih, bralnih in drugih društev bi moral biti ta list

— **Angelček,** otrokom prijatelj, učitelj in voditelj. Tečaj II.—XII. k. à 80 h, tečaj XIII. in XIV. k. à 1 K. (Prvi tečaj je pošel.)

„Angelček“ je urejevan na enak način kot „Vrtec“, le da je pisan nekoliko lažje in preprostejše in da ima vsak letnik več moralno poučnih člankov. A poleg te bolj resnobne strani je tudi obilo poskrbljeno za kratkočasno zabavo in nedolžno šalo.

(Kdor pošlje upravnistvu [Sv. Petra cesta št. 78] znesek 38 K, dobi dva najst „Vrtcev“ 1895.—1906. in trinajst „Angelčkov“, II. — XIV. tečaj.)

— **Nedolžnim srcem.** Pesmi s slikami. (Ponatis iz „Vrtca“ in „Angelčka“.) V Ljubljani 1901. k. 1·20 K, l. 1·45 h.

„Dom in Svet“ je svoj čas tej knjižici napisal kaj laskavo oceno: „Krasna mladinska knjižica! Nad 90 ljubkih otroških pesmic in do 70 slik in sličic je v nji. Vsakovrstni predmetje, najrazličnejše strune, take in take barve — pravi „quodlibet“ za otroke, a tako lepo harmonično urejen, kakor je harmonična otroška nedolžna duša! Najprvo se spominjajo pesmice in slike najvažnejših časov in godov cerkvenega leta; od božične najlepše noči do cvetne nedelje in vstajenja Gospodovega — od cvetočega Marijinega meseca pa do tožne jeseni, ko žalujemo na grobeh svojih dragih. No potem pa še enkrat skozi zimo in spomlad, skozi poletje in jesen s pristno otroškimi čutili, otroškimi glasovi! Končno slede vsakovrstne druge pesmi in slike: o ubitem vrču, dedovem godu, o mladem dečku z naočniki, o hudi kuharici, o Vidkovih laseh, o nosku-izdajavcu, o pridni pastirici, o hudobni čedi i. t. d.“

— **Filoteja** ali navod k bogoljubnemu življenju. Po izvirniku. Ljubljana 1899. V navadni izdaji in vezavi 1·80 K. — V lepši vezavi in elegantni izdaji primeroma dražje.

Tudi o „Filoteji“ sv. Frančiška Saleškega se je svoj čas izprožilo vprašanje, ali se naj vzprejema v ljudskošolske knjižnice ali ne. O izdaji, ki jo je priredila „družba sv. Mohorja“, se mora to zanikati, in sicer zato, ker je namenjena širšim krogom in razpravlja o nekaterih rečeh, ki niso za negodno mladino. Pričujoča izdaja pa se sme dati brez pomisleka v roke vsakemu otroku. Pa ne le sme se dati, marveč zelo se priporoča vsakomur kot jako vzpodbudno in koristno berilo, ki je že povzročilo neizrečno veliko dobrega pri raznih narodih. Osobito naj bi gg. katehetje gorko priporočali to zlato knjigo odrasli šolski mladini, kadar ostavlja šolo; zelo primerna je članom raznovrstnih bratovščin i. t. d.

— **Zbirka lepih zgledov.** Duhovnikom v porabo v cerkvi in šoli. I. zvezek. V Ljubljani 1896. m.

6 K (naročnikom „Duhovnega Pastirja“ 3 K); v polplatnu 7.60 K). (Stroj Al. II. zvezek — nadaljevanje. Cena ista.)

Ta knjiga sicer ni namenjena naravnost mladini. Toda vzgojitelj, katehet in učitelj ima tu na razpolago dragocen zaklad raznovrstnih vzpodbudnih zgledov, ki si jih za svojo uporabo lahko sproti odbira, ker je zbirka urejena po abecedi in ima še ob koncu natančnejše kazalo. Želeti je, da bi se ta zbirka hitro nadaljevala.

Kržišnik Jož. Mar. *Male pesmi*. V Celju 1899. m. 24 h.

Zbirkam mladinskih poezij, katerih imamo že precej, bo mladino ljub rad pridejal tudi to -le, ki podaje slovenski mladini 38 krajših in daljših, šaljivih in resnih, nekaj tudi svetih pesmic. Mika nas v njej razlika in detinska veselost ter celó dovtipnost, ki se kaže v mnogih pesmih. (V pesmi „Velika brada“ pač nekoliko pretirana.) — Ni nam pa všeč, da se nekatere oblike preveč razločujejo od onih, ki so običajne v naših šolskih in navadnih knjigah, n. pr. *vè* nam. *v*, *kè* nam. *ko*, za smrtijo, z očima, za hišicoj i. t. d. Ob novi izdaji naj bi se nekatere reči še bolj opile.

Leban Janko. *Iskrice*. Zbirka pesmij in povestij. II. zvezek. V Ljubljani 1890. m. 30 h.

Dvanajst lahko umevnih pesmic, nekaj povestic nраво-poučne vsebine, dva naravoslovna spisa („zlato“ in „trtin“) in zgodovinski spis „Princ Evgen“ obsega ta zvezek, ki ga priporočamo naši mladini. (I. zvezek je pošel.)

— *Šestdeset malih povestij za otroke*. Poleg italijanskega izvirnika. V Ljubljani 1891. m. 32 h.

Iz te knjižice naj bi se otroci učili vljudnosti, snažnosti, pridnosti, kako se jim je varovati škode ob raznih priložnostih, skrbeti za zdravje, pridobiti si pri ljudeh spoštovanje i. t. d. Prav posebno nam ne ugajajo te povesti, ker so nam v tej stroki bolj dovršenih reči napisali Krištof Šmid in drugi mojstri. Kar se pa še posebno pogrēša v tej otroški knjižici, so nadnaravni — krščanski nagibi otroškega dejanja in vedenja. Povsod se po-

udarja le moderna nравnost brez katoliške dogme, češ; škoda naj zmodri; glej, da se ne zameriš ljudem; delaj tako, zato ker je lepo, da se ti bo dobro godilo i. t. d. Nekako suhoparna je, n. pr. osma povestica: „Opoldansko zvonjenje“, kjer ni o molitvi niti črkice, marveč le o veselju pri mizi. Precej nespretno je pisana petdeseta povestica: „Ave Marija“. Uboga, v žalno obleko odeta žena šla je poletnega večera po potu. Zdajci zazvoni „Ave Marijo“. Žena se ustavi, prekriža ter tiho šepetaje pred se. Albina jo vidi ter vpraša svojo mater: „Mati, kaj li dela ona žena?“ Mati ji odgovori: „Ura molitve je, Albina moja! Uboga žena torej moli, morda za svoje starše, ki so ji umrli. Oh, dragi otrok moj, molitev je lepa reč! Bog jo posluša in usliši, če prihaja iz dobrega srca. Zatorej, Albina, nikoli ne zabi moliti, posebno zjutraj in zvečer, da boš zmerom dobra. Moli za svoje starše, brate in sestre. Verjemi mi, da se boš odmolivši čutila srečno“. Navedem zato bolj obširno, ker je le tukaj nekaj verskega, pa še to takó, da bi človek moral vzdikniti: „Gau ist die Theorie!“ Zares, lepa taka mati s tako hčerko! Ali res doma ni nikoli videla ali slišala, kaj se dela, kadar zvoni „Ave Marijo“, ta moderna Albina?! In dobra mati, ki tako lepo priporoča molitev svoji hčerki, ji še ne vé povedati, kaj se mora moliti ob večernem zvonjenju. Kaj pomaga še tako lep nauk, če pa mati sama ne moli z otrokom! In celó tukaj — pri molitvi le svetni nameni: Albina naj moli zato, da se bo odmolivši čutila srečno. Torej se ne moremo posebno ogrevati za to knjižico, dasi radi priznamo, da med drugim berilom ne bode ravno škodovala.

— *Sto beril za otroke.* Po italijanskih izvirnikih. V Ljubljani 1896. m. 40 h.

Večinoma so to kratke povestice ali pogovori, iz katerih naj se otroci učé čednosti in lepega vedenja, kako se jim je čuvati nezgod, skrbeti za zdravje, pridobivati si naklonjenost ljudi itd. Pri toliki zbirki ne more biti drugače, kakor da se nekatero bolj posreči, drugo manj. Vobče pa velja za knjižico, kar gospod pisatelj sam omenja v zadnjem berilu, da bi malo koristilo, ko bi otrok prečital kar vso knjigo hkrati, čita naj jo po eno berilo na dan i. t. d. Tudi učitelj najde tu marsikatero zrnco za svoje opomine v šoli, posebno „vrtnarice“ lahko kaj zajamejo za male otročiče.

— **Mirko Poštenjakovič.** Povest za dečke od 12. do 15. leta. (Posebno primerna za rokodelske učence.) Nemško spisal Fr. Frisch. Drugi natis. V Ljubljani 1901. m. 40 h.

Vsebina: Mirko Poštenjakovič je imel ubožno mater, torej mu ni bilo mogoče si iskati imenitnih služb; odločiti se je moral za rokodelski stan. Dogovorili so se, da pojde v mesto k strogemu a poštemu ključavničarju Mlakarju. Ugajalo je blagodušnemu dečku pri novem gospodarju, čeravno ni bilo vse po njegovi volji. Poleg rokodelstva bi se bil rad tudi kaj duševno izobrazil. V to svrho je o prostem času obiskaval svojega domačina, blagosrčnega dijaka, ki je rad brezplačno ustregel njegovi želji. A Mirko je bil pa tudi tako plemenit, da je hotel vsaj po nekoliko pokazati hvaležnost svojemu blagemu učitelju; hranil je vsa svoja „darila“, da bi mu mogel dati končno po svoji moči res pošten dar. Toda ravno to je bilo zanj usodno. Njegov tovariš Ratko je okradel pomočnika in ob preiskavi je sum letel na Poštenjakoviča, ker ga je po neki čudni pomoti izdajal za „učitelja“ prihranjeni „petak“. Kot tat mora sramotno zapustiti hišo; v hudem vremenu pride ves premočen po noči k svoji užaljeni materi. Oba ležita več časa hudo bolna; a slednjič naznani krivičnik sam svoje zlobno dejanje, ker mu vest ni dala več pokoja. Mirkova nedolžnost pride na dan; vse se zopet lepo poravnava, Mirko doživi še srečnih dni.

Ta povest je res dobra za mladino in ljudstvo ter spominja ponekoliko na Krištofa Šmida izborno pripovedovanje.

— **Pri Vrbovčevem Grog.** Povest za dečke in deklice v dobi od 7. do 12. leta. Po nemškem izvirniku. V Ljubljani 1900. m. 40 h.

To je jako mikavna povest, ki nas spominja onih pristrčnih povesti Krištofa Šmida, v katerih ima kaka žival posebno vlogo, ki povzroča pri otrocih veselje, žalost, iznenadenje, spoznanje dobrih in zlih ljudi i. t. d. — Vsebina ji je ob kratkem takale: Vrbovčev Grog je star dobrodušen mož, ki si s pletenjem košev služi svoj uborni živež. Njegova žena je bolna in vedno v postelji; rada ima kavo, a njen stari mož ji je ne more pripravljati povšeči, ker se je mlin nekaj polomil. Njegov sin Jože se je bil dobro oženil, a dobra žena mu zgodaj umre, zapustivši dva

pridna otročiča, ki ostaneta pri Groggi in mu pomagata v marsičem. Jože pa gre po svetu, da več časa niti ne vedo zanj. V bližini pa je druga vas, v kateri je za župana imovit in pošten mož. Trije blagosrčni otroci so mu v veliko veselje, še bolj pa dobri materi, njegovi bogoljubni ženi. Ob nekem izprehodu zapazijo ti dobri otroci čredo ovac in potlej toliko časa nadlegujejo očeta, da jim kupi ovčico, ki ji dajo ime Belica. Otrôk se je ovčica tako privadila, da je bila čisto domača. Nekoč jo vzame deklica s seboj, ko gre obiskat svojo prijateljico; a vsled nepaznosti jo izgubi. Po naključju jo najdeta Jožetova otroka in jo privedeta domov, že vsa onemogla. Tamošnji župnik, gospod Anton, ji daje potrebne hrane. Pri županovih je bil nastal vsled one izgube velik nemir. A slednjič se o božiču vse lepo poravna. Ovčica se je našla, otroci so lepo obdarovani; Jože pride zopet domov; še stara mati dobi nov mlin za kavo.

Pisana je ta mična povestica v lepem jeziku, kratkih stavkih. Toplo jo priporočamo otrokom, katerim je namenjena po naslovu. Izposojuje naj se jim zlasti o božičnem času.

Lesar Anton. *Perpetua ali afrikanski mučenci*. Drugi natisek. V Celovcu 1896. m. 1-20 K.

Najlepši oddelek cerkvene zgodovine je doba mučeništva prvih kristjanov. Tukaj imajo spretni pisatelji posebno hvaležno polje. In res so napisali že nekaj izvrstnih bolj obširnih zgodovinskih povesti iz te „klasične“ dobe krščanstva, med katerimi se odlikuje tudi pričujoča knjiga. Mučenje sv. Perpetue, za časa cesarja Septimija Severa, je zelo obteževalo več okoliščin: Bila je odlična rimska gospa, torej privajena vsem ugodnostim gosposkega življenja, ne pa vajena trpljenja; imela je starega očeta, ki ga je zelo ljubila in on njo, zopet in zopet jo je pregovarja in jokaje prosil, naj se odpove krščanski veri; imela je malega otročiča, ki ga je s krvavečim srcem morala zapustiti; mučeništvo je bilo zelo kruto i. t. d. Vse to in še mnogo drugega iz življenja in trpljenja prvih kristjanov je tu jako mikavno opisano Zares zlata ljudska knjiga; vendar porabljava tudi za odraslo mladino. Malim še ni primerna, ker jim še niso razumljive mnoge reči rimske zgodovine in druge razmere. (Parkrat se bere izraz „preklet“ in „hudič“. Sporočilo, da sv. Felicita v ječi rodi hčerko (str. 105), je tako zasukano, da menda ne bo begalo mladega čitatelja.)

— *Prilike patra Bonaventure* v pojasnjevanje raznih verskih in nravnih krščanskih resnic. Druga izdaja, spopolnjena s prilikami opata Šampion de Nilon-a. Celovec 1894. m. 1'20 K.

Prvi del te knjige je spisal jezuit p. Bonaventura Girandeau, drugi del pa opat Champion de Nilon. Družba sv. Mohorja je bila prvotno izdala le prvi del, v drugi izdaji pa je pridejala še nadaljevanje opata Championa. Skupno nam zbirka podaje 92 krajših in daljših prilik (ali drugih dogodkov), katerim je vselej pridejan tudi nauk, ki se da izvajati iz njih. Vobče so dobro in spretno zasnovane in nauki vzpodbudni in raznovrstni. Reči se mora, da je to jako dobra in koristna ljudska knjiga; pa tudi bolj odrasla šolska mladina jo bode s pridom brala, posebno po modrem navodilu učiteljev-vzgojiteljev. (Pomisleki: Na str. 24 je v prvem stavku neprimerno rečeno „Imel je mlado ljubicico“. Na str. 45 je pod naslovom „Zaljubljeno pisemce“ povedano, da je Flora, lepa deklica, imela okoli sebe veliko častilcev..., da je odgovarjala zaljubljenim pisemcem... vsakemu rekla, da je edini, katerega ljubi..., njej je pa vsaki prisegal, da ljubezni gori do nje“, povedano je pa tudi, kako se je izpreobrnila.)

Majar H. *Cvetke zelene in zvene*le za mlade in stare. V Ljubljani 1897. m. 40 h.

Zbirka raznih (21) legend, pravljic, humoresk i. t. d., bolj ali manj zanimivih. Bolj odrasli mladini se lahko daje v roke. (V naslovu se nam čuden zdi pridevek „zelen e cvetke“; tudi v knjigi je semtertja nekaj nenavadnih oblik.)

— * *Pravljice*. V Ljubljani 1889. m. 40 h.

V tej knjižici je 36 pravljic. Nekaj je dobrih, n. pr.: „Kje je sreča“, „Dobra Tinica“, „Usodna hitrica“ i. t. d., večinoma pa so bolj plitve in brez vzgojilnega jedra. Za neizkušeno mladino, ki ne more lahko ločiti izmišljotine od čudežev in božjih kazni, je treba zelo previdno in spretno odbirati tako tvarino. Osobito pa ne moremo te knjižice priporočati radi slabega in čudnega jezika, n. pr.: „lačevali so“ = lačni so bili (str. 24); „voščeče“ = vŕče (33); „segrozil“ = zgrozil se je (33); „sèvedel“ = zvedel

(54); „erjul“ (46); „številoslovje“ = računstvo (47); „v trih“ = treh (58); „častilo“ = honorar (61); „sè licom dekličevim“ (68); „iska“ = iskanje (71); „angel mrtnik“ (76) i. t. d.

— **Srečolovec.** Povest onim, ki si na tujem iščejo domu, izlasti njim, ki tiščé v Ameriko. V Ljubljani 1887. m. 40 h.

Vsebina te mikavne in ganljive povestice je: Kmet Lovro Toporec se užaljen vsled nevšečne pravde s svojo 18letno hčerko Maričko napoti v Ameriko. Zelo neprijetna in skoro obupna jima je bila vožnja v hudem viharju čez široko morje, ker nista sopotnikov ne poznala, ne razumela. Še hujše jima je bilo v Newyorku, kjer je obupni oče v skrajni sili že hotel utopiti svojo hčer. Nenadno ju sreča postaren mož — Slovenec! Z njegovo velikodušno pomočjo prideta v novo naselbino Borovino, kjer morata pa tudi prestati veliko neugodnosti: oče oboli in ob povodnji utone, hči pa pride sicer nazaj v Newyork, pa v obupnosti zblazne in umrje zapuščena.

Le za bolj odraslo mladino je priporočljiva ta povest; za male je pa prestrašna, zlasti oni prizor, ko že oče zgrabi svojo hčer, da bi jo utopil, in se mu krčevito brani. Poglavitna neprilika pa je seveda mučenje slovenščine pod Majarjevim peresom, n. pr. „pazočih“, „brizgoči“ (str. 5), „priševša“ (63); „glave so jima težke“ (21); „očesa so ji pa večja“, „tako buli ž njima“ i. t. d. i. t. d.

Marešič Fr. — Lasser H. **Lurška Mati božja.** V Ljubljani 1881. m. 120 K. k. 160 K.

V tej jako zanimivo in temeljito pisani knjigi je natančno opisan pričetek lurške božje poti: Prikazovanje Matere božje, ugovori, zapreke, preiskave i. t. d. Tudi so opisani imenitnejši čudeži, ki so se godili v tej prvi dobi.

* Brez dvoma je to ena najboljših ljudskih knjig; a tudi bolj odrasli mladini bi se smela dati v roke. Nežni mladini še ni primerna, ker bi je ne umela in bi ji posebno ne prijale polemične primesi. Zlasti bi bilo koristno, ko bi vzgajitelj sam proučil prelepo knjigo in iz nje pripovedoval mladini mikavnejše reči. (Pomislek: Na str. 218 je govor o nevarnem porodu: „Ko so prvi popadki naznanjevali, kaj se ima zgoditi i. t. d.; pa sicer dokaj prikrito.)

— *Lurški čudeži*. Ljubljana 1902. k. 2 K.

Ta del je še mikavnejši, ker so v njem pripovedovani samo čudežni dogodki. Dogodki so že sami zelo mikavni, semtertja pretresljivi, pa so po francoski navadi še obširno in živo popisani; žal, da si je prelagatelj privoščil nekaj nenavadnih jezikovnih posebnosti. Ti čudeži so na kratko popisani tudi v knjigi: Godec J. „Nove lurške šmarnice“, ki so tudi jako primerno berilo za ljudskošolsko mladino.

Marija naša pomočnica. Povest za mladino in odraščene ljudi. Ljubljana 1881. m. 48 h.

Ta jako priporočljiva knjižica, ki jo je v nemščini spisal Lautenschlager, nam v mični dogodbi kaže mogočno pomoč nebeške Kraljice. Marijino češčenje zelo ugodno vpliva na otroško srce že samoobsebi; posebej pa še s tem, ker Marija svojim zvestim častilcem naklanja po mogočni priprošnji mnogo milosti. Torej naj bi vzgojitelji posebno radi preskrbovali mladini takih knjig, ki pospešujejo češčenje Matere božje. V nobeni mladinski knjižnici naj bi se ne pogrešala ta povest.

Merhar Alojzij. *Marjetice*, nabrane nežni mladini. V Ljubljani 1902. m. 60 v. k. 80 v. l. 1 K 10 h.

Kakor so v naravi otrokom med cveticami prav posebno priljubljene marjetice ter si jih tako radi trgajo in povijajo v vence, enako smemo upati, so se razveselili tudi teh „Marjetic“, ki so jim jih ljubljanski bogoslovci v šopek povili in podarili. V prvem delu je poklonil slovenski mladini izdajatelj sam, ki ji je dobro znan po imenu Silvin Sardenko, pod trojnim zaglavjem: „Škrjančkove pesmi“, „Pod milim nebom“, „Citrončkove pravljice“ 26 ljubkih pesmic. V drugem delu pa so podali mladinski pisatelji P. Perko, Fr. Stržaj in A. Orehek šest slik in sličic, v katerih nam posebno ugaja živahnost in mikavnost, pa to, da se tako blago-dejno ozirajo na življenje v naravi.

* *Najdenček ali pravični se tudi živali usmili*. Ljubljana 1881. m. 40 h.

potrdila v prikazni. V kapucinskem samostanu je iskal izpolnitve svoje vroče želje, da bi ga popolnoma poučili in krstili. Po sleparskem zalezovanju zlobnega človeka je bil izdan svojemu razjarjenemu očetu, strastnemu nasprotniku kristjanov. Oče ga je najprej izročil svojemu bratu rabinu, da bi mu iz glave izbil misel na krščanstvo. Ta ga je grozovito mučil, a brez uspeha. Ker se junaški deček nikakor ni hotel udati, sta ga neusmiljeni oče in stric — pribila na križ. Reč je prišla na dan, krivci so bili kaznovani; oče se je sam usmrtil; mati pa se je dala krstiti. Deček je bil prekopan — čudežna ohranitev njegovega telesa je silila vse, da so ga smatrali za mučenca.

Vsa ta pretresljiva dogodbica je opisana jako preprosto in je ravno radi naivnosti v pripovedovanju res pravi umotvor, ki že samobesebi blagodejno zabava tudi odraslega čitatelja. Slovenski prevod ima ravno to posebno zaslugo, da je tako krepko znal posnemati prvotno preprostost pripovedovalca kapucina. Ker so v knjižici vzburljivi prizori in tudi izrazi, ki niso dovolj primerni za detinsko dobo, priporočamo knjižico kot izborno berilo za bolj odraslo mladino in osobito za Marijine družbe ter sploh za ljudstvo.

— ***Ujetnik morskega roparja.*** Povest. Prevel M. B. V Ljubljani 1905. m. 40 h, k. 60 h.

Spillmann ne piše „moderno“ brez tendence, marveč ima prelepi namen, utrjevati v mladih srcih versko prepričanje in vnemati za vzorno življenje. Ne piše pa „starokopitno“, da bi suhoparno pristavljaj vsakemu večjemu odstavku dolgih nauk, marveč zna tako spretno vtikavati svoje nauke, da jih povesti same govore. Pa ne le za srce so njegove povesti, marveč širijo tudi umstveno spoznavanje mlademu čitatelju, ker ga vodijo v razne tuje kraje ter seznanjajo z njih šegami in napravami. — V le-tem (V.) zvezku mikavno opisuje bridko osodo blagega dečka, ki so ga bili gusarji ukradli in prodali v sužnost, pa je bil po hudih poizkušnjah zopet rešen, in sicer, kakor je pozneje sam priznal — po priprošnji Matere božje. Vzgladna je njegova stanovitnost v veri.

— ***Arumugan, sin indijskega kneza.*** Dogodljaji izpreobrnjenega indijskega princa. Prevel M. B. V Ljubljani 1905. m. 40 h, k. 60 h.

Vsebina temu zvezku je označena že v naslovu, ki nam tudi jamči v pristavku: „Prosto po misijonskih zapiskih,“ da je zasnovana na podlagi resničnih dogodkov. In ravno spretno opisovanje katoliških misijonov je prekoristno za male in odrasle čitatelje. Tu se nam po eni strani tako žarno sveti nesebična in junaška požrtvovalnost misijonarjev, po drugi strani pa ganljiva vztrajnost izpreobrnjencev, ki morajo večkrat prestajati najhujše muke, izgubiti premoženje in druge ugodnosti, ali pa še celo življenje v mučeniškem trpinčenju. Čitanje takih knjig in spisov zelo poživlja ljubezen do sv. Cerkve, ker nas uči ceniti njene blagre in našo srečo, da smo katoliški kristjani.

— **Sultanovi sužnji.** Carigrajska povest iz sedemnajstega stoletja. Ljubljana 1905. m. 60 h, k. 80 h.

Središče povesti, okrog katerega se spretno opleta vse drugo pripovedovanje, sta Janko in njegova sestra Milica, ki so ju bili Turki ugrabili v Novem mestu in odvedli v Carigrad v sultanove verige. Vzorno je naslikana njuna bratska ljubezen in verska vztrajnost. Ganljivo je, kako se mlada sužnjica detinsko bogoljubno tolažita, vzpodbujata k potrpežljivosti, k zaupanju na božjo pomoč in mogočno priprošnjo Matere božje in angelov varihov ter k junaški vztrajnosti. Spretno so tudi zasnovane okoliščine, ki slednjič omogočijo rešenje njima in še nekaterim drugim.

— **Tri indijanske povesti** Prevel M. B. V Ljubljani 1906. m. 40 h, k. 60 h.

Združene so tu v enem zvezku te-le tri mične povesti: 1. Namaneha in Vatomilko (spisal Aleksander Baumgartner iz d. J.). 2. Tahko, mladi misijonar. 3. Zadnja pot o. Reneja (spisal A. Heronder iz dr. J.).

I. Leblank se preseli ob francoski revoluciji v Ameriko in si napravi hišico poleg prijaznega jezera. Pa pridero divji Indijanci in pomore vse, le Marici, pridni hčerki, prizaneso, ker jo je glavar odločil za ženo svojemu sinu. V silni bridkosti se polagoma vda svoji usodi; ime ji premené v Namameho; in res postane žena glavarjevemu sinu. Svojemu sinu Vatomilku izkuša pristuditi indijansko krutost in vcepiti milo blagodušnost; oče seveda nasprotuje. Nasprotstvo omiljuje sinova hrabrost; na lovu ubije

bivola, oče pa umrje smrtno ranjen. Mati se vrne zopet k belim ljudem, kjer duhovnik krsti vrlega Vatomilka, ki postane duhovnik in misijonar med svojimi rojaki.

II. Druga povest je še lepša. Vsebina ji je v kratkem ta-le: V rusko naselbino sv. Mihaela se je priselila indijanska družina, ki je pridno pomagala belokožcem proti primerni odškodnini. Posebno se je prikupil brhki dečko Tahko. Vzeli so ga s seboj na ribji lov v skrajnem severju. Tahkov oče, misleč, da se je ekspedicija ponesrečila in da je dragi sinko že mrtev in pa da so ga belokožci začeli gledati po strani, se vrne v svojo indijansko domačijo. Ko sin Tahko, ki ga je medtem ribič Orencev za silo poučil v sv. veri in krstil ter mu še posebno priporočal češčenje Matere božje, po povrnitvi ne najde več svojih ljubih staršev, je ves obupan ter se odloči na daljno in skrajno težavno pot, da bi jih le zopet našel. Med potjo se seznani s katoliškim misijonarjem, in sicer po psu, ki mu ga je bil njegov oče mimogrede prodal, in je zdaj takoj spoznal svojega starega znanca. Dalje potujeta z misijonarjem skupno; a po naključju pride stari misijonar poprej do staršev, jih krsti na smrtni postelji, blagi sin Tahko pa prihiti le še k pogrebu. Potlej pa ostane pri misijonarju.

III. Tretja povest, zopet jako ganljiva, nam opisuje starega misijonarja, ki je pripravljen, rajši dati življenje, kot zanemariti svojo dolžnost. Daleč čez zamrzo jezero gre previdet starega moža, obenem pa ga željno čaka še drug bolnik. Prevideni starček že v zadnjih vzdihljajih prosi misijonarja, naj se nikar ne vrača domov, ker čuti, da se bliža poguben zimski vihar. Toda misijonar René se ne da pregovoriti, naj pride, kar rado, ker svojo dolžnost hoče izpolniti. Ganljivo je tudi opisana skrb Manšakita, „malega glavarja“, ki mu ga je bil oče umirajoč izročil v oskrbo, in je zdaj bolan doma nestrpnost čakal, kdaj se povrne njegov očetovski dobrotnik. Dobri mladenič je postal mašnik, prvi domačin v onem kraju.

— *Kraljičin nečak*. Zgodovinska povest iz japonskih misijonov. Prevel K. K. Ljubljana 1906. m. 40 h, k. 60 h.

Krasna knjiga, ki naj bi jo čitalo mlado in staro! Povest je zajeta iz japonske zgodovine in se vrši na nekem južnem japonskem otoku kakih 25 let po smrti sv. Frančiška Ksaverija, ko se je bilo krščanstvo že močno razširilo in utrdilo na Japonskem,

a je bilo tudi nasprotstvo čimdalje silovitejše. Tamošnji kralj Sivan je bil sv. Frančišku l. 1551. oljubil, da bo ščitil oznanjevalce in spoznavalce sv. vere, a sam pa ni hotel sprejeti sv. krsta. Zvesto je izpolnjeval obljubo in pred smrtjo se je tudi dal krstiti. Povest nam slikovito opisuje junaško značajnost nekaterih kristjanov na dvoru: v prvi vrsti glavno osebo „kraljičinega nečaka“ Sikatora, ki ga je bil kralj odločil za svojega naslednika, a po modrem preudarku se je pokristjanil in je bil pripravljen ne le izgubiti vse ponujane udobnosti, marveč celo rajši umreti kot le samo navidezno odstopiti od verskih zahtev; nadalje angelsko dobrega mladeniča paža Štefana, plemenitega kraljeviča Sebastijana, ki ga je kralj zavrzel, modrega svetovalca slepega Tobijo itd. — Sploh naj bi se naši spretni pisatelji, zlasti oni, ki pišejo za mladino, bolj ozirali na zgodovinske snovi.

— **Zvesti sin.** Povest za vlade Akbarja Velikega. Spisal A. Geyser, iz dr. J. Prevel M. B. V Ljubljani 1907. m. 40 h, k. 60 h.

Le romaj tudi ti, vrla knjižica, iz roke v roko ter vzpodbujaj Slovence, male in odrasle, k hvaležnosti za neprecenljivi dar svete vere in k stanovitnosti v čednostnem življenju! O, koliko je trpel junak te povesti, blagi „Sidijs“, preden so se mu izpolnile srčne želje, da je bil krščen, in da je mogel ostati stanoviten v veri. Kako vzorna je bila njegova ljubezen do očeta, ki ga je zavrzel zaradi svetega krsta in ni hotel nič vedeti zanj; dobri sinček pa je postavil v nevarnost svoje življenje, da bi rešil očeta časne pa tudi večne smrti, in res je tudi umrl zanj. Kako častitljivo in sveto se je obnašal jezuit o. Akvaviva itd.

— **Rdeča in bela vrtnica.** Spisal Ant. Heronder, iz dr. J. Prevel D. Z. V Ljubljani 1907 m. 40 h, k. 60 h.

Dve pristrčni povesti: I. „Rdeča vrtnica“ nas seznani z judovskim dečkom, ki so ga v Mezopotamiji v gorski pokrajini Singari ob koncu 4. stoletja krstili krščanski pastirji in mu dali ime „Abdul Masih“ t. j. služabnik Maziljenca. Ker ostane stanoviten, ga razjarjeni oče Levi umori, kristjani pa ga začno častiti kot svetega mučenca in mu pozidajo svetišče. — II. „Bela vrtnica“ pa nam predstavlja arabsko deklico Hadro, ki se je v Alžéju po mnogih jako mučnih zaprekah in junaških naporih dala krstiti ter je kmalu potem nevarno zbolela in umrla v beli obleki krstne nedolžnosti.

— **Korejska brata.** Črtica iz misijonov v Koreji. Prevel D. Z. V Ljubljani 1907. m. 40 h, k 60 h.

Proti koncu 18. stoletja se je na Koreji izpreobrnilo mnogo poganov že poprej, preden je prišel v deželo kak misijonar. Dobili so v roke katekizem s Kitajskega in so pridno proučavali to čudežno knjižico ter nalašč poslali zaupnika v Peking, da bi tam od zapadnega misijonarja dobili razlago onih reči, ki jih še niso mogli prav umevati. Kar ganljivo je brati, kako so se ti dobri Korejci čudili modrosti te male knjižice; lahko rečemo: katekizem jih je izpreobrnil. Najbolj sta se odlikovala brata Jan in Kvan (Pavel in Janez) pa njuna mati, ki je sicer umrla lepe naravne smrti, a povzročila junaško mučeniško smrt svojima vrlima sinovima. Ker sta jo po njenem naročilu krščansko pokopala, sta bila zatožena in grozovito mučena. Enako se je junaško obnesel njen učitelj Tomaž v najhujših mukah.

Za manjše čitatelje je nekaj prizorov pregrozovitih. Tudi nam ni všeč, da se prevečkrat ponavlja beseda „hudič“, dasi iz nasprotnih ust; v nemščini se ta beseda ne sliši tako osorno. Tudi nekaj jezikovnih pomot je ostalo.

Spindler Fr. S. **Ljudska pesmarica.** V Ljubljani 1904. m. 60 h, v platno 1 K, l. 1·40 K. — Partitura za te napeve k. 4 K.

Za versko-nravno vzgojo mladine je velikega pomena petje, ztasti pevanje bogoljubnih pesmi. Iz lastne izkušnje govorim. Nekatere cerkvene pesmi so se mi tako omilile v zorni mladosti, da še zdaj milobno zadoni v srcu odmev iz mladostne dobe, ako se zapoje katera iz onih časov. Enako se bode gotovo kdaj godilo tudi zdaj mladim in pojočim. Veš reči je, ki podpirajo priporočilo te knjižice: zbirka se posebej ozira na mladino, je skrbno sestavljena po besedilu in napevih, je obsežna (podaje 81 raznih pesmi) in tako urejena, da se lahko rabi pri javni službi božji (ob spremljevanju z orglami) in ob zasebnem pevanju. V pošttev pride seveda tudi primerno nizka cena.

Stowe H. — Malavašič. **Stric Tomova koč** ali **življenje zamorcev v Ameriki.** Ljubljana 1888. ll. natis. k. 1·40 K.

V tej povesti je z živo besedo opisana žalostna usoda sužnjev v Ameriki, ki so bili brez pravic izročeni samovolji krutih,

-sirovih gospodarjev. V Tomu ali Tomažu, po katerem ima knjiga svoje ime, nam slika plemenitega človeka, ki je ljub Bogu in poštenim ljudem vsled čednosti, katere si utrjuje izpolnjujoč krščanske zapovedi: v verigah je uklenjen, a volje njegove nihče ne more ukleniti. Povest pa tudi kaže, kako so svobodni ljudje čestokrat vklenjeni še v hujše verige nego sužnik — v verige grešnih strasti.

Razumna je povest le bolj odrasli mladini, ne pa nežnim otrokom, ker je dejanje tuptam preveč zamotano in zveza posameznih dogodkov premalo jasna. Vidi se tudi zlasti tam, kjer se govori o Kvakerjancih, da pisateljica ni katoličanka.

Stritar Jožef. * **Pod lipo.** Knjiga za mladino s podobami. V Celovcu 1895. m. K 1'20.

V knjigi je 30 za mladino primernih pesmi, ki jih je pokojni p. Angelik Hribar uglasbil in izdal po „Angelčku“. V drugem delu pa je daljša, sicer dobra, lepo pisana povest, ki je pa ne moremo priporočati nežni ljudskošolski mladini, in sicer zato ne, ker nora žena pripoveduje, kako se je bila nekdanj sama zaljubila (na strani 152): „in lep je bil kakor sv. Jurij na konju v našem altarju; pa pel je, pel v cerkvi na koru z onim tankim, sladkim glasom“: „Pred stolom tvoje milosti“ ali pa: „Tantum ergo“, da mi je kar srce poskakovalo v prsih. Ta ali pa nobeden!“ Pripoveduje pa tudi (na str. 153), kako se je pozneje zaljubil njen sin. „Nekega bogatega grofa hči se je zagledala vanj, ker je tako lep in dober človek. V mojega sina se je zagledala mlada grofica, in po vsej sili ga hoče imeti za moža“ itd. Ko bi se ta pusti prizor odstranil, bi bila prav dobra mladinska knjiga.

— **Jagode.** Knjiga za odraslo mladino. V Celovcu 1899. m. K 1'20.

Razdeljena je ta knjiga v tri dele. I. Pesmi, vobče primerne, nekaj prav dobrih (samo str. 8 nepotrebno: „To strmenje, šepetanje! — Kar deklet je, vse zija“. Na str. 42 je tudi napačno: „Dans pod milim nebom maše — Po vsej zemlji se pojo“). — II. Pet igrokazov. (Prvi je le slika v verzih, iz pedagoških ozirov manj priporočljiv, ker podaja le nekaj navadnih fantovskih in deklinskih pogovorov in na koncu ples. Drugi po vsebini dober; le vzkliki: „Jezus Nazarenski“ str. 78 in: „Jezus Marija!“ str. 83 itd. nam niso všeč v taki knjigi.) — III. Povest „Janko Bože“ pa je izvrstna po vsebini in besedilu. Božé, napol sirota, se je tako vrlo

obnesel doma in na Dunaju, da je skrbel zase in za mater, pa še toliko bogatel, da je nekdane posestvo nazaj kupil in se srečno oženil. Dobro bi bilo, da bi se ta lepa povest posebej natisnila in pridno širila med otroci in ljudstvom.

— **Zimski večeri.** Knjiga za odraslo mladino. Celovec 1902. m. 120 K.

Tudi ta knjiga je razdeljena v tri dele: I. Pesmi. II. Igrokazni prizori. III. Povestice. V daljših zbirkah, zlasti še takih, ki prinašajo samo izdelke istega pisatelja, pač ne more biti drugače, kot da so razni sestavki tudi različne vrednosti. Najlepša, resklasična povest je „Cestar“; jako ugajajo tudi „Ezopove basni“ v pesniški obliki. „Drobnice“ so lepi in poučni izreki v vezani besedi. Izmed 31 pesmi pod skupnim naslovom „Leto“, je nekaj dobrih, nekaj pa narejenih bolj ad hoc, po naročilu. Prav dobre, tudi za deklamovanje primerne so nekoliko šaljive tri daljše pesmi: „Martin Kopač“, „Žena-mož“ in „Stari smolar“. Tudi „uganke“ so zanimive. „Igrokazom“ se je očitalo, da v njih otroci preveč modrujejo (neprimerni so tudi tukaj vzkliki: „Jezus, Jezus! Jezus Nazarenski!“ „Pa — ta duša, nehvaležna!“). „Živalski pogovori“ niso kaj posebnega. Vse hvale pa je vredna knjiga radi gladke, krasne slovenščine.

— * **Lešniki.** Knjiga za odraslo mladino. Celovec 1906. m. 120 K.

Prav radi bi to knjigo priporočali mladini, ker ima veliko lepega in koristnega v krasnem jeziku. Posebno prijetno se čitajo pesmi, v katerih se kratkočasno in poučno zgovarja naša mladina z raznimi stvarmi, živimi in neživimi, ali pa opazuje in posluša, kaj se godi v naravi; dotikajo se tudi socialnega življenja, — kaj modro govori „Stari oglar“, da pride slednjič do zaključka: „Gorje človeku brez Boga!“ — Tudi „Živalski pogovori“ in „Spomini“ ugajajo. Le žal, da se je v to mladinsko knjigo vzprejela povest „Pavle“. Že zgodaj se zasnjuje med Pavlom in Marico ljubezensko zanimanje. Marica mu (str. 95) pravi: „Pa rada te imam, Pavle, tako rada. Sestra menda ne more bratca rajši imeti.“ Potlej se čimdalje bolj pripravlja ono, kar se v romanih tako težko pričakuje: „vzel jo je“. Na pokopališču se dogovorita, in sicer tako, kakor ni treba, da bi ju otroci poslušali in opazovali (str. 107—112). N. pr. (str. 111): „Marica plane kvišku,

zgrabi ga za roko, stopi predenj, položi mu roko okoli vrata, pogleda mu v oči ter reče: „Pavle, moj Pavle!“ Ta pogled, pa ta glas! . . . plosnil je z rokama, zgrabil svojo nevesto čez pas ter jo dvignil kvišku: „Juhé! Danes zaročena, čez tri tedne poročena, to je življenje!“ — Igrokaz „Blaga duša“ tudi opisuje snubitev. Naša misel je ta, da mladini ni treba takih reči tako medeno opisovati, saj se nevarna vojska že sama prezgodaj začne oglašati v mladem srcu. Torej ne moremo priporočati.

Šarc Vl. *George Stephenson, oče železnice*. (Po Massliebu.) Ljubljana 1889. m. 80 h.

Za bolj odraslo mladino, ki ima o parnih strojih in enakih rečeh vsaj nekoliko pojma, je ta knjiga jako zanimiva in poučljiva, ker si takoreč igraje po njej razširi vednostno obzorje, pa tudi voljo utrjuje k vztrajnemu delovanju ter blaži in čisti značaj, osobito vnema ljubezen do staršev. V stvarnem oziru nam je pripomniti, da bi se primera revnega Boba s sv. Frančiškom (str. 13) morala drugače glasiti ali izpustiti. Kakor zdaj stoji: „Nekoliko se pa vendar razločujemo od svetnika (sv. Frančiška) — mi ne prosjačimo in se postimo mnogo!“ bi se lahko napak umelo, češ, da dahne po kakem krivoverskem, redovom sovražnim izvirniku.

Šmid Krištof. *Zbrani spisi I. zvezek: Ljudevit Hrastar. — Golobček*. Poslov. P. Hugin Sattner. (Drugi natis.) V Novem mestu 1905. m. 60 h. k. 80 h.

Dve jako ljubeznivi povesti. Prva nam kaže, kako ima majhna nepokorščina in neprevidnost večkrat najnesrečnejše nasledke. Neposlušnost sicer pridne dekle je vzrok, da Ljudevita, grofovskega sinu, odpeljejo neki cigani v roparsko votlino, kjer mora več let pod zemljo prebiti; slednjič je rešen ter pride k preblagemu samotarcu, ki ga prelepo poučuje o božjem stvarstvu; materina podoba pripomore, da pride zopet k svojim. Prelepo je tu opisano božje veličastvo v naravi in božje vodstvo v človeškem življenju. V drugi krasni povestici je golobček rešitelj: Dragica, hči Sokolovskega viteza obvaruje golobčka pred jastrebom, ga podari svoji mladostni prijateljici Emi v Višegrad, kamor sta pozneje prišla roparja, po romarsko oblečena, da bi poizvedela za grad „Sokolovo“ in se zmaščevala; laški pogovor o tej nameri

razume deček, ki jima pot kaže, ter brž naznani svoji gospodi. Ta odpošlje golobčka s pismom v grad Sokolovo, da bi se tam zavarovali o pravem času; dobra živalica prileti s pismom pravočasno, — tolovaje polove.

— II. zvezek. *Jozafat*, kraljevič v Indiji, povest iz prvih časov krščanstva. Poslovenil P. Florentin Hrovat. (Tretji natis.) Novo mesto 1906. m. 60 h, k. 80 h.

Takih knjig nam je zelo potreba v sedanjem času, ko premnogi ne znajo prav ceniti najdražjega nebeškega daru — svete vere. Ta lepa povest ima resnično podlago: pripovedovaje izpreobrnjenje kraljeviča Jozafata in njegovega očeta Abenarja h krščanstvu nam pred oči stavi poglobitve resnice naše svete vere in lepoto službe božje ter prepričalno kaže, kako sveta vera osrečuje in tolaži v življenju in ob smrti, posamezne ljudi in narode, — v resnici krščansko ljudstvo je naj-srečnejše pod solncem. (Str. 122.) Da bi se pač naša mladina tega prepričala in da bi vsak Slovenec ponosno in hvaležno klical z Jozafatom: „O kako srečnega se čutim, da sem kristjan!“ (str. 96.)

— III. zvezek. *Pridni Janezek in hudobni Mihec*. Podučna povest staršem in mladini. Poslovenil P. Florentin Hrovat. Drugi natis. Novo mesto 1904. m. 80 h, k. 1 K.

Že v napisu je povedano, da ta knjiga ni namenjena samo mladini, marveč tudi staršem. Res je, da dvojnemu služiti v isti knjigi je nekoliko težko; vendar bo bolj odrasli mladini, zlasti dečkom, jako koristna, ker se po zlih nasledkih hudobije lahko učijo modrosti in poštenosti.

— IV. zvezek. *Kanarček. Kresnica. Kapelica v gozdu*. Poslovenil P. Hugolin Sattner. Drugi natis. Novo mesto 1906. m. 40 h, k. 60 h.

Zlata knjižica, ki zasluži, da se prečita vsaj enkrat v vsaki družini. — V prvi nežni povestici je ljubezniva ptičica kanarček bila vzrok, da v francoski prekuciji vjeti in srečno oproščeni vitez Topolski po skrbnem iskanju zopet najde svojo obitelj. — Druga

dogodbica je sicer kratka, a krasen biser; kaže namreč, kako ljubi Bog pomaga v britki nadlogi, ako ga zaupno prosimo. Tu sicer ne pošlje angela iz nebes, ampak pošlje neznatno živalico — kresnico, ki posveti s svojo brlečo lučico, da se reši uboga žena, kateri so hoteli po krivici prodati vse, iz bridke nadloge. — Tretja povestica popisuje nenadno svidenje brata s sestro po dolgi ločitvi. Rokodelec, ki se je na tujem izučil, pride po preteku več let zopet v svoj domači kraj. Izpolnjeva je očetov svet, naj nikar ne gre mimo nobene cerkve ali kapelice, da bi vsaj kratke molitvice ne izmolil na svetem kraju, stopi v odprto kapelico v gozdu ter najde na klopici molitveno knjižico, ki je bila nekda njegova lastnina; nato pride sestra, ki je iskala prav te knjige, in kmalu se spoznata ter hitita veselo k očetu. Misliti si je tu preprosto kapelico, ker v posvečeni cerkvi bi tako dolg pogovor ne bil spodoben.

— V. zvezek. *Slavček. Nema deklica.* Poslovenil P. Florentin Hrovat. Drugi natis. Novo mesto 1906. m. 40 h, k. 60 h.

Prvi povesti je ta-le vsebina: Grofinji Zaloški se na potovanju stare kolo pri koči. Neki pastirček ji pomaga jako spretno iz zadrege. Oglasi se slavček v bližnjem grmu. Grofinja pravi: „Sto goldinarjev bi rada dala, da bi imela ptiča na vrtu poleg graščine“. Vrlemu dečku se posreči, da vjame zaželeno ptico, ter dobi obljubljeno plačilo; a še več, po dobroti grofovskih postane vrl kovač, kar si je želel ves čas. Mladi grof pride po svoji vojaški službi v Napoleonovem času na Rusko; ob vrnitvi se mu grozovito hudo godi; v smrtni nevarnosti ga reši „kakor angel iz nebes“ — oskrbljevalec ruske armade, cesarjev svetovalec, — nihče drugi nego oni deček — pastir. Po svoji pridnosti je prišel tako daleč, — kako, to naj mladi čitatelj sam izve. Ta ljubka povest nagiba k dobrosrčnosti, hvaležnosti, delavnosti in značajnosti.

Druga povest nam pripoveduje to - le: Ljubeznivo osemletno hčerko gospe Tratnikove, Milico, odpelje neki ptujec — v „jamo razbojnikov“, kjer ne sme spregovoriti nobene besedice, da ne bi razodela grozovitosti, ki so se tu godile. Neki major pride s svojim slugo slučajno v to „grozovito“ hišo; „nêma“ deklica ga še zadosti zgodaj opozori, da mu je tu smrt namenjena; major reši sebe in nesrečno dekle, spoznavši, da je njen „stric“, ali pravzaprav ujec (materin brat). — Zaupanje v britko-

stih, moč molitve kaže ta povest, ki je zaradi svoje „grozovitosti“ bolj za odraslo mladino; prvo povest pa že manjši lahko bero.

— VI. zvezek. **Ferdinand**. Čudapolno življenje mladega španskega grofiča. Poslovenil Florentin Hrovat. Novo mesto 1884. m. 60 h, k. 80 h.

Ferdinandovi starši, grof in grofinja Alvarec na Španskem, umrjo zgodaj. Mladoletni sinek pride k brezsrčnemu stricu, zlobnemu Alfonzu. Le-ta vsled igranja in zapravljanja zelo zadolžen, najme morilca, ki naj bi umoril malega, takrat ravno bolnega stričnika, da bi se polastil njegove bogate dedščine; sam pa odpotuje s svojo žalostno soprogo. Najeti morilec, godec Peter, ne more najti strupa; trikrat rani dečka z mečem, a ne smrtno. Nenadno pride neki vitez in ga reši. Peter razglasi dečka za mrliča in sporoči to tudi nečloveškemu stricu. Ferdinand se pozneje na Češkem oženi s pridno logarjevo Anico; Alfonz se izpokori in izpové, sprijazni se s Ferdinandom ter šele na stare dni zadobi srčni mir, katerega je zastoj iskal, dokler ga je pekla huda vest. — Jako mična, ganljiva, pretresljiva povest, a za male prestrašna: stričeva hudobija je pregrozovita in način, kako Peter okrog mize lovi malega dečka, da bi ga zabodel, je poleg nekaterih drugih prizorov prevzburljiv za nežne čutnice. Torej za bolj odrasle.

— VII. zvezek. **Jagnje. Starček z gore**. Poslovenil P. Florentin Hrovat. Novo mesto 1886. m. 70 h, k. 90 h.

Prva ljubezniva povest ima v sebi to-le: Anica, preprosta deklica, najde jagode nabiraje majhno nežno jagnje. Na materino povelje ga nese tja, odkoder je utegnilo biti. Za toliko poštenost dobi jagnje v dar. Neizrečno ga ima rada. Pa kakor se s težkim srcem loči od njega, vendar ga iz hvaležnosti podari blagi gospodični v grad, odkoder je dobivala pomoč za bolno mater. Grajska gospa je bila vdova, izgubivši moža v francoski vojski, in je trdno mislila, da je tudi njen sin že mrtev. A Bog ga je rešil po nekem dobrem vojaku, krščansko vzgojo pa mu je dobrohotno preskrbel neki plemenit duhovnik. Slednjič najde dobri sin svojo ljubo mater; za njim prideta tudi oni župnik in vojak: velika radost! Vsa povest se suče o jagnjetu, a tudi ljudje v njej

so kakor nedolžna jagnjeta dobri, plemeniti in ljubeznivi! Vsak otrok naj bi vsaj enkrat prečital to ljubko povest. — Druga dogodba nam sicer ni tako zelo simpatična, vendar je tudi po svoje lepa. V tirolskih gorah se prikaže nepoznan mož, — veliko dobrega stori ljudstvu, med katerim živi, zlasti otrokom je močno priljubljen. Ugibajo, kdo bi utegnil biti. Slednjič sam razodene, da je bila bogata graščina njegov dom, pa krivični sorodniki so ga odstranili, da je še komaj si rešil življenje. Reč je nekoliko bolj zavozlana in zamotana v viteške boje in zlobne spletke — torej bolj za odraslo mladino.

— VIII. zvezek. *Pirhi. Ivan, turški suženj. Krščanska obitelj.* Poslovenil P. Florentin Hrovat. Novo mesto 1888. m. 60 h, k. 80 h.

Prvo povest je pisatelj sam tako čislal, da se je rad podpisaval še pri drugih svojih mladinskih spisih „pisatelj pirhov“. Je pa tudi res ta povest pravi biser mladinskega slovstva. Vsebina: Grofinja Lipodvorska je pregnana s svojega grada, ko je njen soprog v vojni zoper nevernike, in se zateče v neko skrito dolino, kjer bivajo pošteni oglarji. Tu postane velika dobrotnica samotnim prebivalcem, ker jih pouči, kako koristna so jajca; v tem kraju namreč še niso poznali kokoši in jajc. O veliki noči opiše veliko pirhov in povabi vse otroke na pirhovanje. To je bilo veselje! Na pirhe je tudi napisala lepe pregovore. Tak pirh z napisom: „Zaupaj v Boga; on pomagati vselej zna“ je bil tudi povod veselemu snidenju s soprogom. Res krasno in poučno in že tudi prvenec umevno.

Druga povest ima prvotni naslov „Anselmo“, in prevoditelj je dobro pogodil, da je izpremenil ime in pozorišče tako, kakor je primerno slovenskim čitateljem. Ivan je učenec višjih šol; ravno ko hoče iti domov, ga zgrabijo morski roparji ter v Alžerju prodajo judu, jud pa bogatemu turčinu — seveda za lep dobiček. S svojo izobraženostjo se mu zelo prikupi, zlasti ko srčno odpodi grozovitega leva, da ni požrl njegove ljubljene hčerke, ga hoče sprejeti za sina, ko bi se le hotel — tudi na videz samo — odpovedati krščanski veri. Toda Ivan pokaže toliko vnemo in stanovitost za sveto vero, da izpreobrne celo svojega gospodarja-odpadnika in da se dá krstiti tudi njegova žena turkinja z obema otrokoma. Krasen zgled verske stanovitnosti.

Tretja, kratka povestica, ganljivo lepo pripoveduje, kako so bili trije ljubeznivi otroci pripravljeni umreti za sveto vero,

kako sta jima prigovarjala mati in oče, kako je rabelj odpeljal ljube otroke, pa tudi mater in očeta — vsi so veselo mislili, da se bodo v nebesih zopet videli, pa so se že na zemlji, ker smrt se je vsem prizanesla, ne da bi bili naslednji to vedeli o prejšnjih.

— IX. zvezek. *Hmeljevo cvetje. Marijina podoba*. Poslovenil P. Florentin Hrovat. Drugi natis. Novo mesto 1901. m. 60 h. k. 80 h.

Vrlega učitelja Kopitarja hčerka Katarina gre svoji bolni materi nabirat zdravilnega zelišča in si gredé utrga cvetočo hmeljevo vejico ter jo pripne na slamnik. Nenadno pride nepoznana deklica, ki je bila — povest pove pozneje, kako — izgubila svoj klobuček, ter prosi Katinko, naj ji proda slamnik. Zanj je pripravljena dati en srebrnik, za hmeljevo cvetje pa, ker meni, da je tako izvrstno ponarejeno in ne naravno, tri srebrnike in predno, se more Katarina opravičiti in ubraniti, ji vrže nepoznana deklica denar v košek in zbeži, ker je že poštni rog zatrobil za odhod. Katarina doma spiše lepo pismo, dene vanj denar, kolikor ga je bilo preveč, gre na pošto vprašat, kdo se je vozil, da bi vedela, komu naj povrne. Bila je gospa Zelendolska; njena hčerka Rozika prijazno odpiše, pošlje nazaj tri srebrnike v dar, v poplačilo poštenosti pridene še tri druge in njena mati jih dodá še šest za bolno mater. Če še pristavim, da sta dobra poštarica in blagosrčen zdravnik vse to lepo posredovala in se je slednjič izkazalo, da je gospa Zelendolska ljubljena tovarišica iz mladih let, sem pokazal jedro te prekrasne povesti, katero štejem med najboljše mladinske knjige; posebno za deklice je to pravi biser. Vsak otrok naj bi to bral, pa tudi vsaka družina! Radi pritrdimo besedam, ki jih ob koncu izpregovori zgledni učitelj: „Nebrojna so sredstva, katerih se poslužuje Bog, da bi ljudi podučil, poboljšal in osrečil. Pri Ninivljanih se je poslužil buče, ob potu v Jeruzalem nerodovitne smokve, pri nas pa cvetoče hmeljeve vejice ob plotu. Vedno naj bo češčeno njegovo ime!“

Tudi druga zgodbica „Marijina podoba“ je jako lepa. Božidara, ribičeva vdova, izgubi ljubljenega sina Dragca. V prebridki žalosti jo tolaži župnik in ji podari prekrasno sliko žalostne Matere božje, ki jo dene v izdolbljeno votlino onega drevesa, kjer je zadnjikrat videla svojega sinka, češ, da je to spomenik, kakor jih druge matere postavljajo na pokopališču . . . Sinek je prišel nabiraje žir do ladje na bregu Donave; gre vanjo, da bi si jo bolj ogledal; medtem pa ladja odrine in sirotej z njo.

Ker ne ve povedati, čegav je, se ga usmili neki dunajski kupec in ga sprejme za svojega. Vrlo se je vedel, tako da mu dá sled-njič svojo hčer za ženo, in ko umrje, si kupi Dragotin graščino — in glej, ravno v grajskem gozdu je stalo drevo z ono podobo žalostne Matere božje. Blagi graščak gre sam v gozd, da odkazuje ubogim kmetom drevesa, katera smejo sekati, in ob tej priliki pride podoba na dan — mati in sin se najdeta! — Ta lepa povestica me tembolj veseli, ker se, kakor ponekoliko že v poprejšnji, mladina utrjuje v zaupanju do Matere božje.

— X. zvezek. *Ludovik, mladi izseljenec*. Poslovenil P. Florentin Hrovat. Drugi natis. Novo mesto 1902. m. 40 h, k. 60 h.

Jako lepa knjižica, izvrstno mladinsko berilo! Mati našega Ludovika, ki je bila ob francoski revoluciji pregnana iz domovine, pride med begom do neke vasi na Avstrijskem, da bi kosila in se odpočila. Ludovik gre loviti metulja; zmoti ga tudi kukavica v bližnjem gozdiču, da se preveč oddalji in izgubi. Najde ga vrl kmet, ki ga ljubeznivo vzprejme in oskrbljuje kot svojega otroka. Nenadno se približajo vojaki in neizmerno užaljena mati mora bežati dalje, ne da bi utegnila poiskati izgubljenega sinka; tolažijo in pregovorijo jo s tem, da se je otrok že naprej odpeljal z drugo pošto. Pozneje zopet dobi Ludovik svoje starše. Vse to pripovedovanje pa je prepreženo z lepimi in ganljivimi prizori, kakor jih zna slikati le Šmidovo pero.

— XI. zvezek. *Najboljša dedščina. Leseni križ*. Poslovenil P. Florentin Hrovat. Novo mesto 1896. m. 40 h, k. 60 h.

Izborna berilo za slehnega, bodisi otrok ali kdorkoli. Vsaka šolska knjižnica naj bi imela po več izvodov te zlate knjižice. — Prva povest ima to-le vsebino: Volmarjev praded je bil ob prihodu sovražnikov skril svoje denarje in dragocenosti s testamentom vred v svoji kleti v skrivno odprtino, ki jo je dal zazidati s kamenom. Pošten zidar, ki je to izvršil, je prišel čez več let kot slep in ubožen starček v isto mesto in po previdnosti božji v isto hišo. Ob ljubeznivi postrežbi ozdravi in pove Volmarjevimi za skriti zaklad, ko so bili ravno v hudi stiski. Tudi ozdravljeni zidar je bogato obdarovan. Pa kako pristrčno lepo je znal to opisati vrli Krištof Šmid! — Drugi povestici pa je taka-le

snov: Terezija, graščakova vdova, zagleda v cerkvi sirotico, poštено Zofko, ko je zaupno prosila Marijo, naj ji bo znanprej mati, ker se ne ve sama kam obrniti. Gospa jo vzprejme za svojo in jo vzgoji skrbno a preprosto. V poslednji volji ji zapiše tudi precejšnjo doto s pristavkom, da si sme iz ostale zapuščine še izbrati, karkoli si hoče. Zofika si izbere lesen križ, ki ga je posebno čislala pokojna gospa. Pozneje se omoži, a pride v hude zadrege. Tolaži jo križ, pri katerem zapazi po goreči molitvi nekaj bliščečega — v lesenem križu prekrasen dragocen križec, res zaklad, ki je rešil družinico skrajne bede. Lahko si mislite, kako je znal Šmid vse to mojstersko obdelati.

— XII. zvezek. **Rozal Jelodvorska**. Podučna povest staršem in mladini. Tretji popravljeni natis. V Ljubljani 1901. m. 60 h, k. 80 h.

Ta povest se sme prištevati najlepšim, kar jih je spisal Krištof Šmid. Vsebina: Častimir Jelodvorski je bil po smrti svoje blage soproge Matilde napaden po svojem sovražniku Strašimiru s Smrečnika in odveden v ječo. Njegova blagosrčna hči Roza ubeži in najde zavetje pri hvaležnem oglarju Jakobu in le na to misli, kako bi mogla zopet videti in oprostiti svojega zaprtega očeta. Slednjič se ji posreči v smrečniškem gradu dobiti službo pri vratarju; po svoji pridnosti in krotki potrpežljivosti se tako prikupi, da se ji izroče celo ključ od ječ; v ječi najde in spozna svojega ljubega očeta in mu ljubeznivo streže; nekega dne reši iz globokega vodnjaka edinega sina Strašimirovega; to blagodušno in junaško dejanje, podprto z milimi prošnjami rešenega otročiča in njegove bogoljubne matere, omeči srce Strašimirovo, da odpusti Rozinemu očetu, mu da prostost in povrne graščino Jelodvorsko. Okrog tega ogrodja je tako razvrščena ganljiva povest, kakor zna le Šmidovo spretno pero. Ta nova izdaja je korenito predelana. Lepa knjiga je vredna, da jo vsakdo vsaj enkrat prebere; torej naj bi je bilo v vsaki knjižnici po več izvodov.

— XIII. zvezek. **Sveti večer**. Prosto poslovenil Fr. Salezij. Novo mesto 1903. m. 60 h, k. 80 h.

To je zopet ena izmed onih zlatih knjižic, o katerih velja sodba: vsakdo, ki zna brati, naj jo prebere vsaj enkrat, in kdor ne zna brati, naj bi jo slišal brati. Vsebina lepi povesti je taka-le:

Osiroteli Anton Kroner se sveti večer izgubi v gozdu, skoro da zmrzne; a božično petje ga privabi v hišo bogoljubnega gozdarja Zelenkota. Tukaj ga prijazno vzprejmo, lepo vzgojujejo in skrbje zanj kot za svojega otroka. Pričeto delo krščanskega usmiljenja enako plemenito nadaljuje slikar Ridinger, ki ga izučil slikarstva in pregovori dobrega gozdarja, da pridá še toliko, da ga more poslati še v Rim, kjer dopolni svoje slikarske študije ter postane izvrsten in slaven slikar. Dvajset let pozneje pride gozdar v veliko zadrego, ker ga je njegov nasprotnik krivično zatožil in počrnil pri knezu, njegovem gospodarju. Toda še o pravem času hvaležni Anton spretno in srečno posreduje, da se poštenjaku, staremu gozdarju, ne zgodi nič žalega, marveč ga knez še izvoli za nadgozdarja, njegovega sina pa za gozdarja na očetovo mesto. Slavni mojster Anton Kroner pa je vzel njegovo hčer za ženo ter je živel jako zadovoljno in srečno. Lepi nauki so spretno vpleteni v povest, ki je semtertja jako ganljiva, res pravi biser v mladinskem slovstvu.

— XIV. zvezek. *Povodenj. Kartuzijanski samostan.* Poslovenil Fr. Salezij. Novo mesto 1905. m. 60 h, k. 80 h.

Vsebina prvi povestici je: Huda povodenj je nenadno prihrula v neko vasico poleg Drave, kjer je zadovoljno živel s svojo dobro družino skrbni gospodar Martin Erjavec. Kar ponoči so morali bežati. Rešili so si le življenje. Najmanjšega otroka pa je v zibelki odnesla deroča voda. Oteli so ga v drugem kraju in plemenit trgovec se ga je usmilil ter ga skrbno vzgojil. Po božji previdnosti so se vsi zopet sešli zelo srečni in hvaležni dobrotljivemu Bogu. Pristrčno in ganljivo je to povedal vrli pisatelj; tudi tega ni prezrl, kako dobro je izvršil svojo vlogo domači kužek, zvesta živalica. — Vsebina druge povesti pa je bolj zapletena: Vitez Albert se ob svojem poslanstvu strastno zaljubi v neko grofico Kamilo, ki je pa že zaročena drugemu ženinu, pa ga vendar sleparsko z materjo lovi v svoje mreže. Njegov zvesti sluga Hinko izve te spletkarije in svari svojega gospoda, toda zaman. V gozdu sreča vitez svojega tekmeca in ga v dvoboju hudo rani; a v nasprotniku spozna svojega — brata Krištofa. Misleč, da je mrtev, beži pred preganjalci ves obupan. Čez leta se najdeta oba brata v kartuzijanskem samostanu, kjer je bil Krištof že poprej vstopil; pridružil se je še zvesti Hinko kot samostanski vrtnar. Za otroke ni primerna ta povest; za odraslo mla-